

Piaski
gmina

DIAGNOZA UWARUNKOWAŃ GMINY PIASKI

Strategia Rozwoju Gminy Piaski do roku 2030

Spis treści

Wstęp	3
1. Diagnoza uwarunkowań geograficzno-przyrodniczych	4
1.1. Położenie	4
1.2. Planowanie przestrzenne	2
1.3. Środowisko przyrodnicze.....	4
1.4. Klimat.....	9
2. Diagnoza uwarunkowań społecznych.....	10
2.1. Demografia	11
2.2. Aktywność społeczna	17
2.3. Atrakcyjność turystyczna i kulturowa	20
2.4. Opieka nad dziećmi do lat 3.	21
2.5. Oświata i wychowanie przedszkolne	22
2.6. Polityka senioralna	24
2.7. Ochrona zdrowia i opieka społeczna	25
2.8. Bezpieczeństwo	28
3. Diagnoza uwarunkowań gospodarczych	31
3.1. Rynek pracy	31
3.2. Sektor rolniczy.....	34
3.3. Sektor przedsiębiorstw	37
4. Diagnoza uwarunkowań infrastrukturalnych	40
4.1. Infrastruktura komunikacyjna.....	40
4.2. Gospodarka mieszkaniowa	43
4.3. Infrastruktura techniczna	45
4.4. Gospodarka odpadami komunalnymi	48
5. Diagnoza uwarunkowań finansowych.....	50
5.1. Dochody.....	51
5.2. Wydatki	53
5.3. Śródki zewnętrzne.....	55
6. Synteza diagnozy	58
6.1. Wnioski z uwarunkowań geograficzno-przyrodniczych	59
6.2. Wnioski z uwarunkowań społecznych.....	59
6.3. Wnioski z uwarunkowań gospodarczych	61
6.4. Wnioski z uwarunkowań infrastrukturalnych	61
6.5. Wnioski z uwarunkowań finansowych.....	62
Spis wykresów	64
Spis tabel.....	65
Spis map.....	66

Wstęp

Diagnoza strategii rozwoju gminy jest kluczowym elementem w procesie planowania jej przyszłego rozwoju. Celem niniejszego opracowania jest szczegółowa analiza aktualnej sytuacji społeczno-gospodarczej gminy, zidentyfikowanie mocnych i słabych stron, a także wskazanie szans oraz zagrożeń, które mogą wpłynąć na jej dalszy rozwój. Diagnoza stanowi punkt wyjścia do opracowania kompleksowej strategii rozwoju, która umożliwi skuteczne zarządzanie zasobami Gminy Piaski.

Diagnoza przedstawia obszar w sposób obiektywny w oparciu o dane statystyczne i informacje ujęte w pięciu rozdziałach: uwarunkowaniach geograficzno-przyrodniczych, uwarunkowaniach społecznych, uwarunkowaniach gospodarczych, uwarunkowaniach infrastrukturalnych oraz uwarunkowaniach finansowych.

Dokument stanowi obraz opisowy i statystyczny obszaru opracowania, uwzględniający różnego rodzaju aspekty społeczno-gospodarcze i przestrzenne będące podstawą do dalszej analizy i badania potrzeb obszaru. Na podstawie wyników przeprowadzonych analiz zostaną określone kluczowe cele i kierunki działań w ramach przyszłej strategii rozwoju gminy, które umożliwią jej dynamiczny rozwój, przy jednoczesnym poszanowaniu zasobów naturalnych i dbałości o dobrostan społeczności lokalnej.

1. Diagnoza uwarunkowań geograficzno-przyrodniczych

Uwarunkowania przyrodniczo-geograficzne stanowią podstawowy element analizy rozwoju każdej gminy, gdyż mają kluczowy wpływ na kształtowanie jej przestrzeni, możliwości rozwojowych oraz jakości życia mieszkańców. W niniejszym rozdziale przedstawiono szczegółową charakterystykę najistotniejszych elementów przyrody oraz struktury geograficznej, które determinują rozwój gminy. Do najważniejszych z nich należą m.in.: położenie administracyjne i fizycznogeograficzne, ukształtowanie terenu, walory środowiskowe i obszary prawnie chronione.

1.1. Położenie

Gmina Piaski pod względem administracyjnym jest gminą miejsko-wiejską, wchodzącą w skład powiatu świdnickiego. Położona jest w centralnej części województwa lubelskiego. Powierzchnia gminy wynosi 169 km², co stanowi ok. 0,7% powierzchni województwa lubelskiego i ok. 36% powierzchni powiatu świdnickiego. Jest jedną z największych gmin w województwie oraz jedną z większych gmin w Polsce.

Zlokalizowana jest ona na południowy-wschód od Lublina w odległości ok. 25 km oraz w odległości ok. 70 km od przejścia granicznego w Dorohusku. Korzystne z punktu widzenia położenia gminy jest również sąsiedztwo Gminy Świdnik, na terenie której zlokalizowany jest Port Lotniczy Lublin.

Gmina Piaski graniczy z ośmioma gminami: od północy z gminami wiejskimi – Mełgiew i Milejów, od południa z gminami wiejskimi – z Gminą Rybczewice i Gminą Krzczonów, od wschodu – z gminami wiejskimi - z Gminą Trawniki i Gminą Fajstławice, zaś od zachodu z gminami wiejskimi – z Gminą Jabłonna i Gminą Głusk.

Obszar gminy obejmuje miasto Piaski oraz 38 miejscowości: Borkowszczyzna, Brzezice, Brzeziczki, Bystrzejowice Pierwsze, Bystrzejowice Drugie, Bystrzejowice Trzecie, Emilianów, Gardzienice Pierwsze, Gardzienice Drugie, Giełczew, Jadwisin, Janówek, Józefów, Kawęczyn, Kęblów, Klimusin, Kolonia Siedliszczki, Kolonia Wola Piasecka, Kozice Dolne, Kozice Dolne - Kolonia, Kozice Górne, Majdan Brzezicki, Majdan Kawęczyński, Majdan Kozic Dolnych, Majdan Kozic Górnych, Majdanek Kozicki, Marysin, Młodziejów, Nowiny, Piaski Górne, Piaski Wielkie, Siedliszczki, Stefanówka, Wierzchowiska Pierwsze, Wierzchowiska Drugie, Wola Gardzienicka, Wola Piasecka, Żegotów, które tworzą 40 sołectw.

Położenie Gminy Piaski na tle województwa lubelskiego i powiatu świdnickiego przedstawiono na poniższych mapach.

Mapa 1 Położenie Gminy Piaski na tle województwa lubelskiego

Źródło: opracowanie własne

Mapa 2 Położenie Gminy Piaski na tle powiatu świdnickiego

Źródło: opracowanie własne

Gmina Piaski należy do Lubelskiego Obszaru Metropolitalnego (LOM), wyznaczonego w Strategii Rozwoju Województwa Lubelskiego, zidentyfikowanego jako Obszar Strategicznej Interwencji o znaczeniu regionalnym. Gminy i powiaty wchodzące w skład LOM realizują wspólne przedsięwzięcia o charakterze ponadlokalnym. Położenie Gminy Piaski na tle Lubelskiego Obszaru Metropolitalnego przedstawiono na poniższej mapie.

Mapa 3 Położenie Gminy Piaski na tle Lubelskiego Obszaru Metropolitalnego

Źródło: opracowanie własne

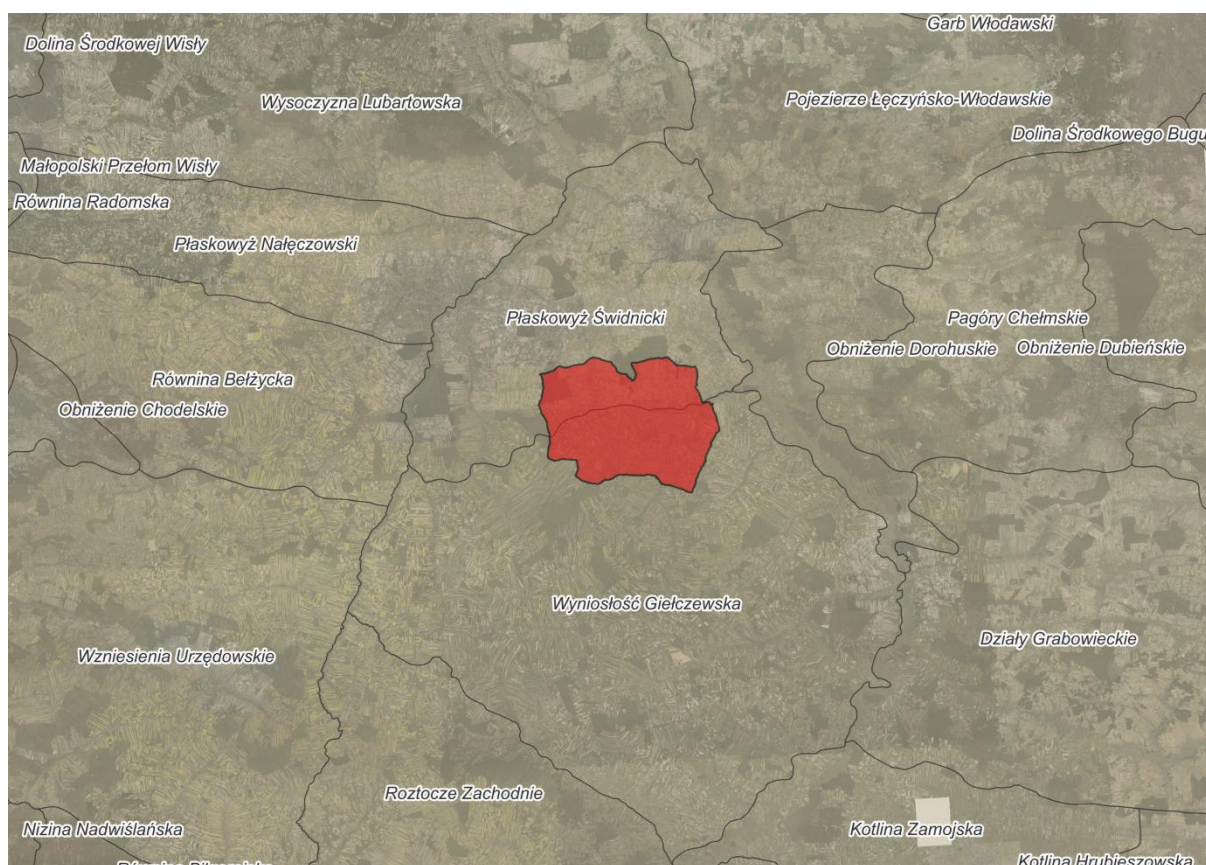
Pod względem fizycznogeograficznego położenia, w granicach Gminy Piaski wyodrębniają się dwa subregiony Wyżyny Lubelskiej:

- Płaskowyż Świdnicki, zajmuje północną część gminy; dominują rozległe, lekko faliste równiny denudacyjne, łagodnie nachylone,
- Wyniosłość Giełczewska, obejmuje środkowo-południową część obszaru gminy, charakteryzuje się urozmaiconą rzeźbą, pocięta wąskimi dolinami i licznymi rozcięciami erozyjnymi.

Odmienności subregionów decydują o zróżnicowaniu cech środowiska gminy.

Poniższa mapa przedstawia położenie fizycznogeograficzne Gminy Piaski.

Mapa 4 Położenie fizycznogeograficzne Gminy Piaski

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Generalnej Dyrekcji Ochrony Środowiska (GDOŚ)

1.2. Planowanie przestrzenne

Zgodnie z danymi Banku Danych Lokalnych Głównego Urzędu Statystycznego, Gmina Piaski jest prawie w całości objęta miejscowymi planami zagospodarowania przestrzennego, co oznacza pokrycie jej obszaru obowiązującymi regulacjami planistycznymi. Dla porównania, na terenie powiatu świdnickiego pokrycie planami wynosi 61,7%, natomiast w skali całego województwa lubelskiego udział ten wynosi 57,6%.

Powierzchnia objęta obowiązującymi miejscowymi planami zagospodarowania przestrzennego na terenie Gminy Piaski, powiatu świdnickiego i województwa lubelskiego została przedstawiona w poniższej tabeli.

Tabela 1 Powierzchnia objęta obowiązującymi planami na terenie Gminy Piaski, powiatu świdnickiego i województwa lubelskiego

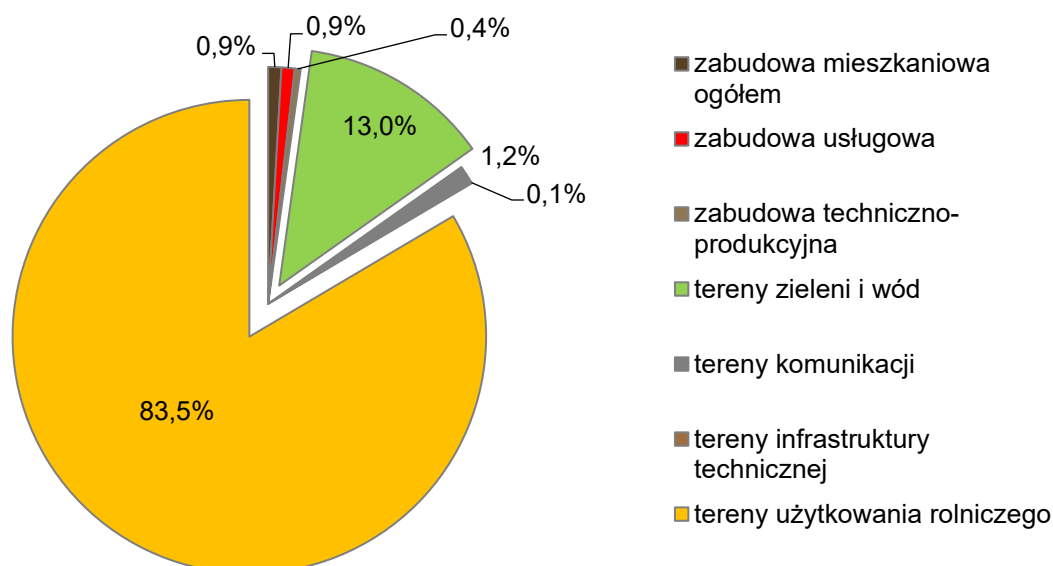
	Powierzchnia objęta obowiązującymi planami ogółem	Udział powierzchni objętej obowiązującymi miejscowymi planami zagospodarowania przestrzennego w powierzchni ogółem
Województwo lubelskie	1 448 174,1	57,6
Powiat świdnicki	28 914,3	61,7
Gmina Piaski	16 973,0	99,9

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS BDL

Analiza struktury powierzchni objętej miejscowymi planami zagospodarowania przestrzennego w gminie Piaski wskazuje na zdecydowaną przewagę terenów o przeznaczeniu rolniczym, które zajmują aż 83,5% powierzchni gminy. Drugim co do wielkości przeznaczeniem w planach są tereny zieleni i wód, obejmujące 13% powierzchni gminy, które stanowią ważny element przestrzeni, sprzyjający zachowaniu walorów przyrodniczych i rekreacyjnych. Typowo rolniczy charakter gminy oraz ograniczoną intensywność rozwoju gospodarczego i infrastrukturalnego potwierdza niewielki udział poszczególnych terenów przeznaczonych w miejscowych planach jako tereny: zabudowy mieszkaniowej – 0,9%, zabudowy usługowej – 0,9%, zabudowy techniczno-produkcyjnej – 0,4%, tereny komunikacji – 1,2%, tereny infrastruktury technicznej – 0,1%.

Poniższy wykres prezentuje udział powierzchni terenów o określonych przeznaczeniach w miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego w Gminie Piaski.

Wykres 1 Udział powierzchni terenów o określonych przeznaczeniach w miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego w Gminie Piaski

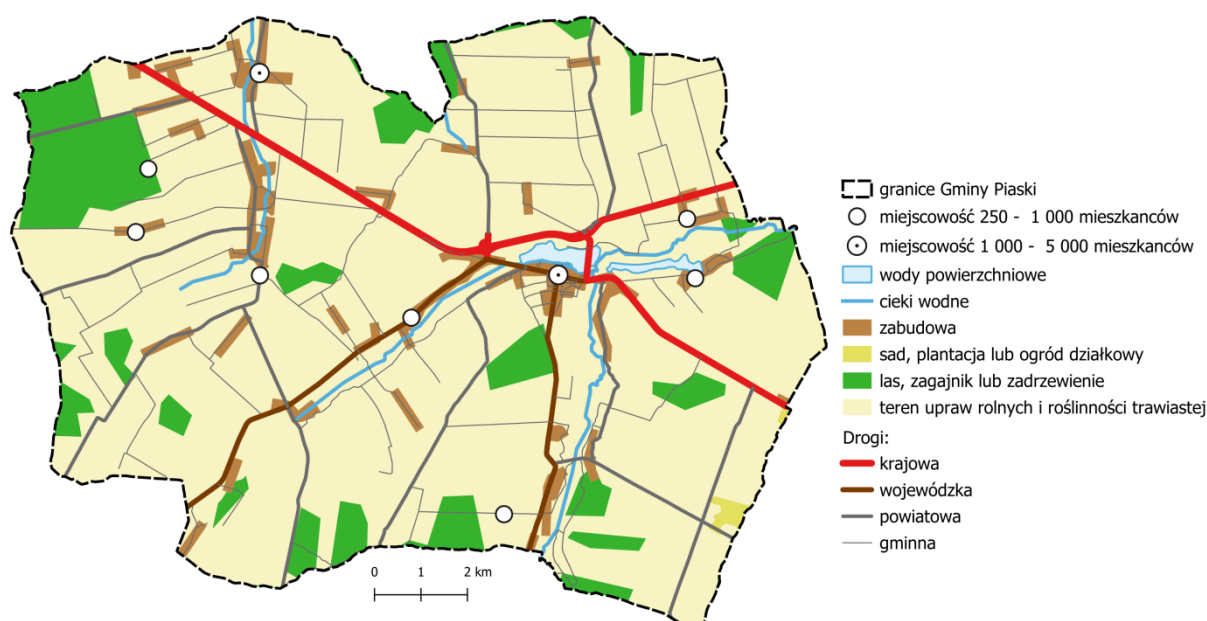
Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS BDL

1.3. Środowisko przyrodnicze

Środowisko przyrodnicze stanowi jeden z kluczowych elementów tożsamości i potencjału rozwojowego każdej jednostki terytorialnej. Analiza środowiska przyrodniczego, a w szczególności jego walorów, umożliwi zidentyfikowanie mocnych stron i potencjałów obszaru poddanego diagnozie. Atrakcyjność przyrodnicza jest szczególnie istotna dla rozwoju turystyki i ochrony środowiska, dlatego jej właściwe rozpoznanie może stanowić istotny impuls dla zrównoważonego rozwoju gminy.

Poniższa mapa prezentuje pokrycie terenu Gminy Piaski, którego wybrane elementy zostaną omówione w niniejszym rozdziale.

Mapa 5 Pokrycie terenu Gminy Piaski

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Bazy Danych Obiektów Ogólnogeograficznych (BDOO)

Lasy

Zgodnie z danymi pozyskanymi z Banku Danych Lokalnych Głównego Urzędu Statystycznego, powierzchnia lasów w Gminie Piaski w 2023 r. wyniosła 1 789,68 ha, co stanowiło ok. 33% powierzchni lasów na terenie powiatu świdnickiego i ok. 0,3% powierzchni lasów w obrębie województwa lubelskiego.

Gmina Piaski ma charakter rolniczy. Lesistość gminy w 2023 r. wyniosła 10,5%, co w porównaniu do województwa lubelskiego charakteryzującego się lesistością na poziomie 23,4%, świadczy o niewielkich zasobach leśnych.

W strukturze własności lasów przeważają lasy prywatne, których udział wynosi ponad 63%. Udział lasów publicznych Skarbu Państwa w zarządzie Lasów Państwowych wynosi ok. 37%.

Wody powierzchniowe i podziemne

Gmina Piaski znajduje się w dorzeczu dwóch rzek tj. rzeki Giełczewki i rzeki Stoki, będącymi bezpośrednimi dopływami rzeki Wieprz. Dorzecze rzeki Giełczewki stanowi ok. 65% powierzchni gminy, natomiast ok. 35% północno-zachodniej części gminy należy do rzeki Stoki (dopływu rzeki Stawek).

Główną rzeką Wyniosłości Giełczewskiej i gminy Piaski jest rzeka Giełczewka, której długość w obrębie gminy wynosi ok. 14 km. Początek rzeki Giełczewki znajduje się poza granicami gminy. Dolny odcinek rzeki i na długości kilku kilometrów powyżej Piask – rzeka jest uregulowana.

W Piaskach Giełczewka przyjmuje wody Sierotki, która bierze swój początek ze źródeł w miejscowości Kozice Górne. Rzeka płynie w kierunku północno-wschodnim i w mieście Piaski wpada do Giełczewki. Długość rzeki Sierotki wynosi ok. 8 km, na odcinku 2,5 km rzekę uregulowano.

Na terenie Gminy Piaski wyróżnia się łącznie pięć Jednolitych Części Wód Powierzchniowych (JCWP) tj.: Czerniejówka, Giełczewka, Marianka, Stoki oraz Dopływ spod Cyranki. Wszystkie JCWP charakteryzują się umiarkowanym stanem ekologicznym oraz złym stanem wód. Wśród głównych presji wpływających na stan wód wymienionych JCWP wskazano nawożenie, eutrofizację, budowle piętrzące, prostowanie koryta.

Charakterystykę JCWP na terenie Gminy Piaski przedstawiono w poniżej tabeli.

Tabela 2 Charakterystyka JCWP na terenie Gminy Piaski

Nazwa JCWP (typ JCWP)	Rodzaj presji determinującej stan wód w obrębie danej JCWP	Stan/potencjał ekologiczny	Stan ogólny	Ocena ryzyka nieosiągnięcia celu środowiskowego
Czerniejówka (RW_wap - Potok lub mała rzeka wyżynna na podłożu węglanowym) RW20000624669	nawożenie i depozycja oraz odpływ miejski (wody opadowe), eutrofizacja (źródło zgodne ze źródłem troficznym), budowle piętrzące - rzeki główne	umiarkowany stan ekologiczny	zły stan wód	zagrożona
Giełczewka (RW_wap - Potok lub mała rzeka wyżynna na podłożu węglanowym) RW2000062449	nawożenie i depozycja oraz źródła przemysłowe oraz źródła bytowe i komunalne (punktowe i rozproszone), eutrofizacja (źródło zgodne ze źródłem troficznym), budowle piętrzące - rzeki główne i rzeki pozostałe, obiekty mostowe - rzeki pozostałe	umiarkowany stan ekologiczny	zły stan wód	zagrożona
Marianka (RW_wap - Potok lub mała rzeka	nawożenie i depozycja oraz odpływ miejski (wody opadowe), eutrofizacja (źródło	umiarkowany stan ekologiczny	zły stan wód	zagrożona

wyżynna na podłożu węglanowym) RW200006243969	zgodne ze źródłem troficznym), budowie piętrzące - rzeki pozostałe			
Stoki (RW_wap - Potok lub mała rzeka wyżynna na podłożu węglanowym) RW200006245499	nawożenie i depozycja oraz odpływ miejski (wody opadowe), eutrofizacja (źródło zgodne ze źródłem troficznym), budowie piętrzące - rzeki główne, obiekty mostowe - rzeki pozostałe, górnictwo - rzeki główne i rzeki pozostałe	umiarkowany stan ekologiczny	zły stan wód	niezagrożona
Dopływ spod Cyganki (RW_wap - Potok lub mała rzeka wyżynna na podłożu węglanowym) RW20000624512	prostowanie koryta - rzeki główne, obiekty mostowe - rzeki główne	umiarkowany stan ekologiczny	zły stan wód	zagrożona

Źródło: <http://karty.apgw.gov.pl:4200/jcw-powierzchniowe>

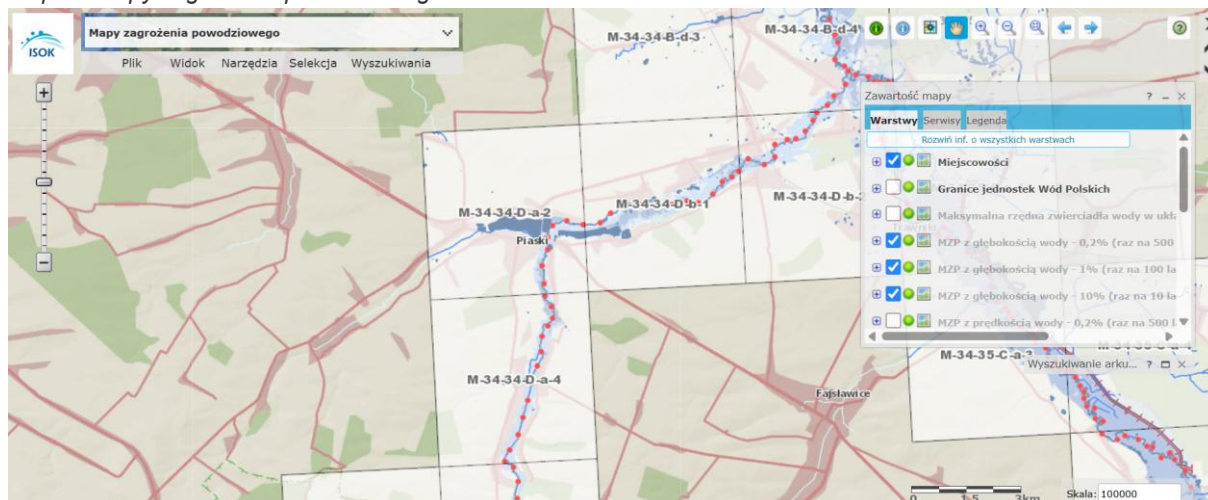
Zgodnie z informacjami zawartymi w Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego Gminy Piaski na terenie gminy zlokalizowane są:

- o zespół stawów w Kawęczynie m.in.: staw na obszarze założenia ogrodowo- dworskiego oraz zbiornik z urządzonym kąpieliskiem;
- o zespół stawów w Woli Piaseckiej;
- o zespół stawów na północ od Piask o powierzchni 60 ha;
- o zespół stawów hodowlanych między Piaskami a Siedliszczkami;
- o staw w zespole pałacowo-parkowym w Wierzchowiskach;
- o pozostałe sadzawki i oczka wodne.

Wody podziemne Gminy Piaski stanowią istotny element jej środowiska przyrodniczego, pełniąc kluczową rolę w zaopatrzeniu ludności w wodę pitną oraz w utrzymaniu równowagi ekologicznej regionu. Zasoby wód podziemnych w Gminie Piaski są częścią Głównego Zbiornika Wód Podziemnych Niecka Lubelska (Lublin), który jest zbiornikiem porowoszczelinowym. Zgodnie ze zaktualizowanym planem gospodarowania wodami i nowym podziałem Polski na 172 jednolite części wód podziemnych (JCWPd), Gmina Piaski znajduje się w obrębie JCWPd nr 90. Stan JCWPd został określony jako dobry. Na terenie Gminy Piaski eksploatowanych jest 7 podziemnych ujęć wody.

Na terenie Gminy Piaski zidentyfikowano obszary zagrożenia powodziowego wzdłuż rzeki Gielczewki. Zgodnie z zapisami art. 16 pkt 34 ustawy Prawo wodne takimi obszarami są: obszary, na których prawdopodobieństwo wystąpienia powodzi jest średnie i wynosi 1% (raz na 100 lat); obszary, na których prawdopodobieństwo wystąpienia powodzi jest wysokie i wynosi 10% (raz na 10 lat). Na terenie Gminy Piaski wyznaczone są również obszary o niskim zagrożeniu powodzią (raz na 500 lat).

Mapa 6 Mapy zagrożenia powodziowego

Źródło: <https://wody.isok.gov.pl/>

Obszary chronione

Obszary chronione odgrywają kluczową rolę w zachowaniu bioróżnorodności, ochronie unikalnych ekosystemów oraz utrzymaniu równowagi środowiskowej. Obecność obszarów chronionych w strukturze przestrzennej gminy ma istotne znaczenie dla planowania rozwoju lokalnego. Z jednej strony wiąże się z ograniczeniami w lokalizowaniu nowych inwestycji, z drugiej jednak — może stanowić impuls do rozwoju w oparciu o wartości środowiskowe, w tym rozwój ekoturystyki, rolnictwa ekologicznego czy działań proekologicznych wspieranych przez fundusze krajowe i unijne.

Na terenie Gminy Piaski występują następujące formy ochrony przyrody:

- Czerniejowski Obszar Chronionego Krajobrazu,
- Krzczonowski Park Krajobrazowy – otulina,
- rezerwat przyrody – Wierzchowiska,
- 7 pomników przyrody,
- użytki ekologiczne.

Czerniejowski Obszar Chronionego Krajobrazu

Został utworzony w 1990 r. Położony jest w południowo-wschodniej części województwa lubelskiego i łączy się z Krzczonowskim Parkiem Krajobrazowym. Jego powierzchnia wynosi 19 510 ha. Jego fragment obejmuje zachodnią część Gminy Piaski. Charakteryzuje go krajobraz rolniczy, ale z dość dużymi kompleksami leśnymi i urozmaiconym krajobrazem (liczne źródła i doliny rzeczne). Obszar chroniony ze względu na wyróżniający się krajobraz o zróżnicowanych ekosystemach, wartościowy ze względu na możliwość zaspokajania potrzeb związanych z turystyką i wypoczynkiem, a także pełnią funkcją korytarzy ekologicznych.

Otulina Krzczonowskiego Parku Krajobrazowego

Park utworzony został w 1990 r. Obejmuje obszar położony w obrębie gmin Krzczonów, Rybczewice i Fajslawice. Stanowi on jedno z ogniw obszarów chronionych województwa lubelskiego i tworzy ważny element drożności ekologicznej pomiędzy doliną Wisły a doliną Wieprza. Szczególnym celem ochrony Parku jest zachowanie walorów przyrodniczych,

krajobrazowych, kulturowych, historycznych i turystycznych środowiska ze szczególnym uwzględnieniem bogatej rzeźby lessowej oraz cennych przyrodniczo kompleksów leśnych. Park Krajobrazowy posiada otulinę (strefę ochronną), w granicach której znajduje się fragment południowej części Gminy Piaski. Rolą otuliny jest ochrona walorów przyrodniczych, krajobrazowych i klimatycznych Parku przed zagrożeniami zewnętrznymi.

Rezerwat przyrody – Wierzchowiska

Rezerwat został utworzony w 1983 r. Zlokalizowany jest w północno-wschodniej części Czarniejowskiego Obszaru Chronionego Krajobrazu. Celem ochrony jest zachowanie grądu z lokalną przewagą dębu lub lipy oraz licznymi gatunkami rzadkich i chronionych roślin zielnych.

Pomniki przyrody

W obrębie gminy występuje również siedem pomników przyrody:

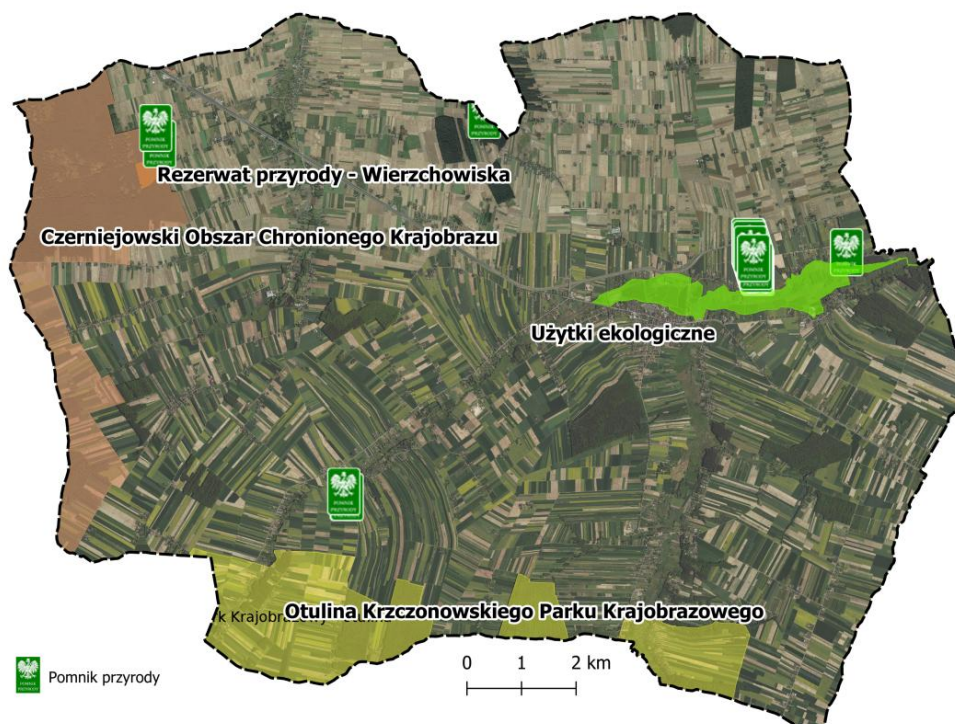
- 3 dęby szypułkowe (*Quercus robur*),
- 3 lipy drobnolistne (*Tilia cordata*),
- aleja lipowa – lipy drobnolistne (*Tilia cordata*).

Użytki ekologiczne

Na obszarze Gminy Piaski statusem dwóch użytków ekologicznych objęto obszar stawów, łąk, torfowisk, terenów podmokłych i zabagnionych zlokalizowanych w dolinie rzeki Gielczewki i Sierotki.

Na poniższej mapie przedstawiono formy ochrony przyrody znajdujące się na obszarze Gminy Piaski.

Mapa 7 Formy ochrony przyrody zlokalizowane na terenie Gminy Piaski

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Generalnej Dyrekcji Ochrony Środowiska (GDOŚ)

1.4. Klimat

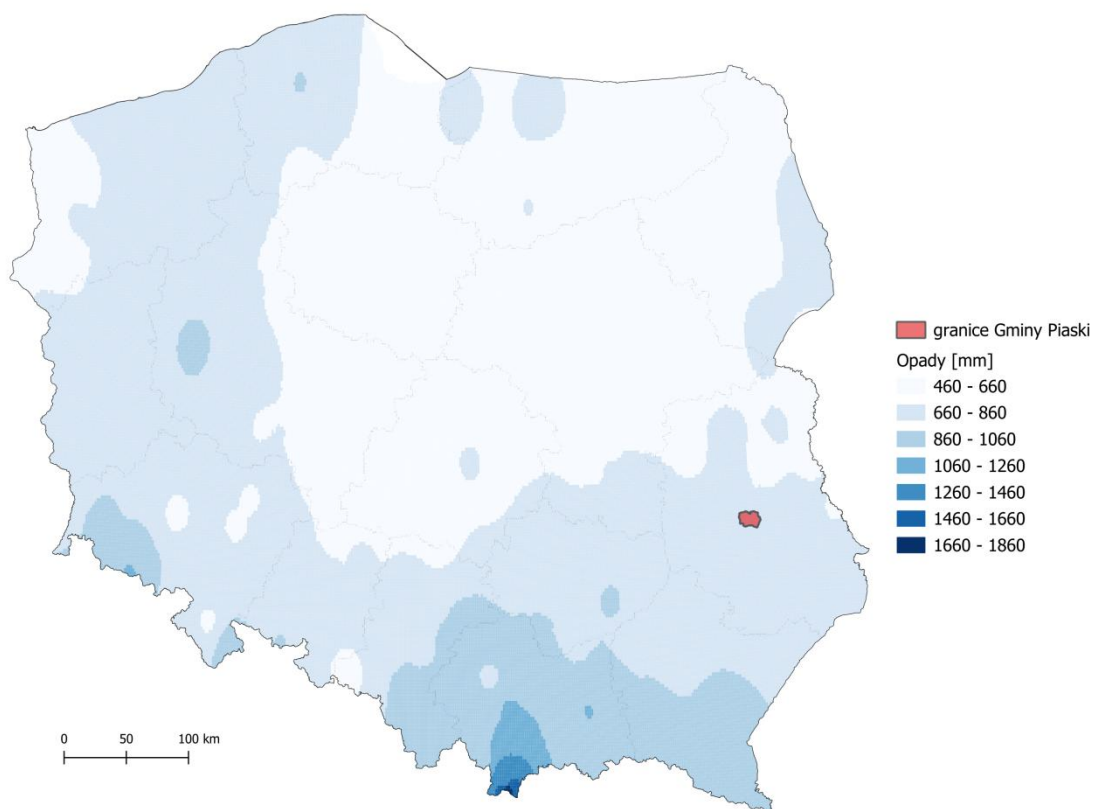
Gmina Piaski leży w strefie klimatu umiarkowanego przejściowego. W niniejszym rozdziale scharakteryzowane zostaną główne elementy klimatu tj. średnia temperatura powietrza, opady atmosferyczne oraz nasłonecznienie.

Średnia roczna temperatura powietrza w gminie wynosi 8°C. Najcieplejszym miesiącem w ciągu roku jest lipiec, ze średnią temperaturą wynoszącą 19°C, natomiast najchłodniejszym – styczeń, kiedy średnia temperatura spada do ok. -3 °C.

Roczna suma opadów atmosferycznych w Gminie Piaski w 2023 roku, zgodnie z danymi Głównego Inspektoratu Ochrony Środowiska, osiągnęła wartość ponad 670 mm, co oznacza umiarkowane nasilenie opadów. Największe ilości opadów przypadają na miesiące letnie.

Na poniższej mapie przedstawiono rozkład opadów atmosferycznych w Polsce w 2023 roku.

Mapa 8 Rozkład opadów atmosferycznych w Polsce w 2023 roku

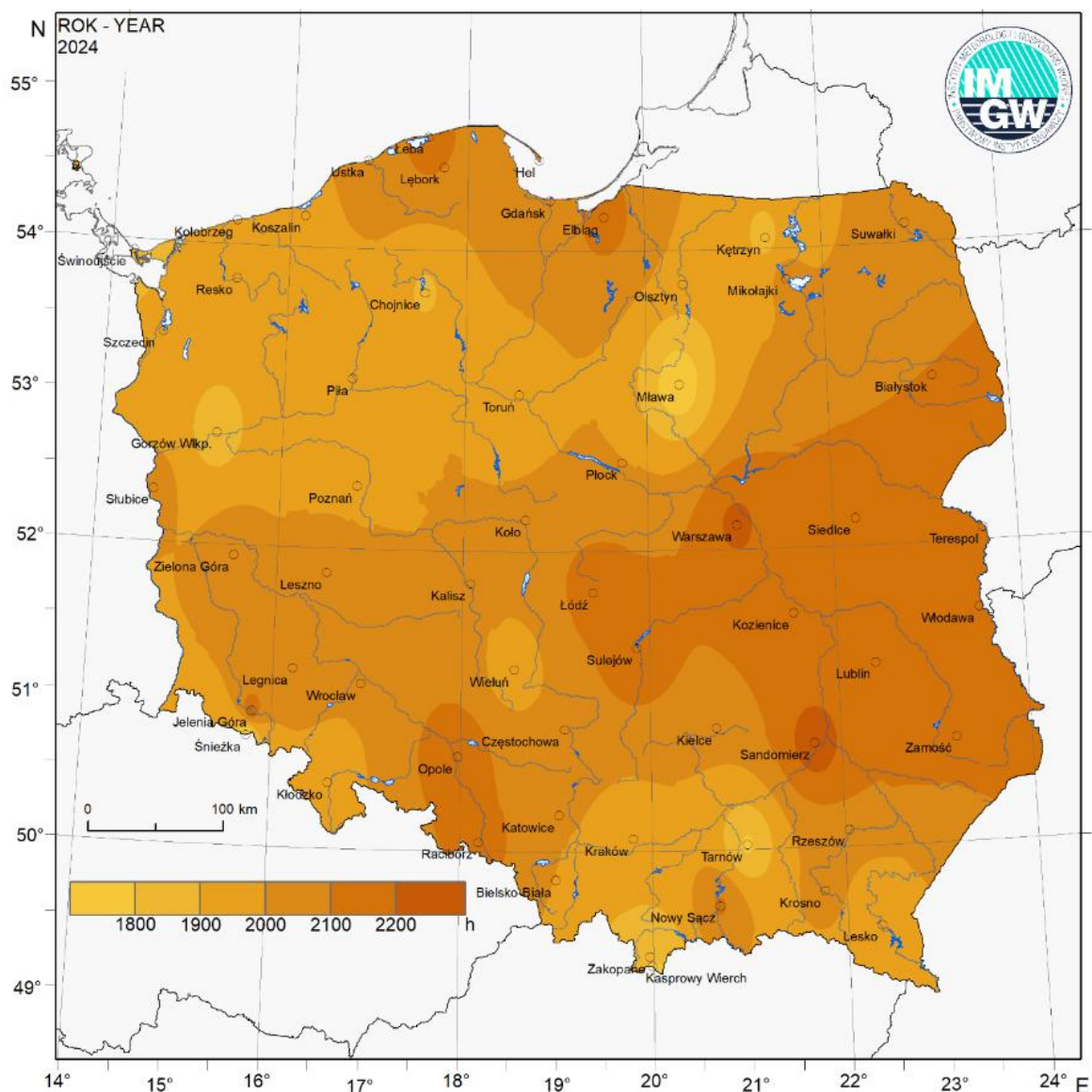
Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Głównego Inspektoratu Ochrony Środowiska (GIOŚ)

Okres wegetacyjny na terenie gminy jest relatywnie długi i trwa od 210 do 220 dni, co stwarza korzystne warunki dla działalności rolniczej, w tym upraw roślin wymagających długiego okresu wegetacyjnego.

Gmina Piaski, podobnie jak województwo lubelskie, na tle kraju charakteryzuje się korzystnymi warunkami słonecznymi. Roczne sumy usłonecznienia wynoszą w granicach od 2100 h do 2200 h. Takie uwarunkowania potencjału solarnego są korzystne dla rozwoju odnawialnych źródeł energii – instalacji fotowoltaicznych i kolektorów termicznych.

Poniższa mapa prezentuje roczne sumy usłonecznienia w 2024 roku w Polsce.

Mapa 9 Roczne sumy usłonecznienia w 2024 roku

Źródło: Instytut Meteorologii i Gospodarki Wodnej – Państwowy Instytut Badawczy

2. Diagnoza uwarunkowań społecznych

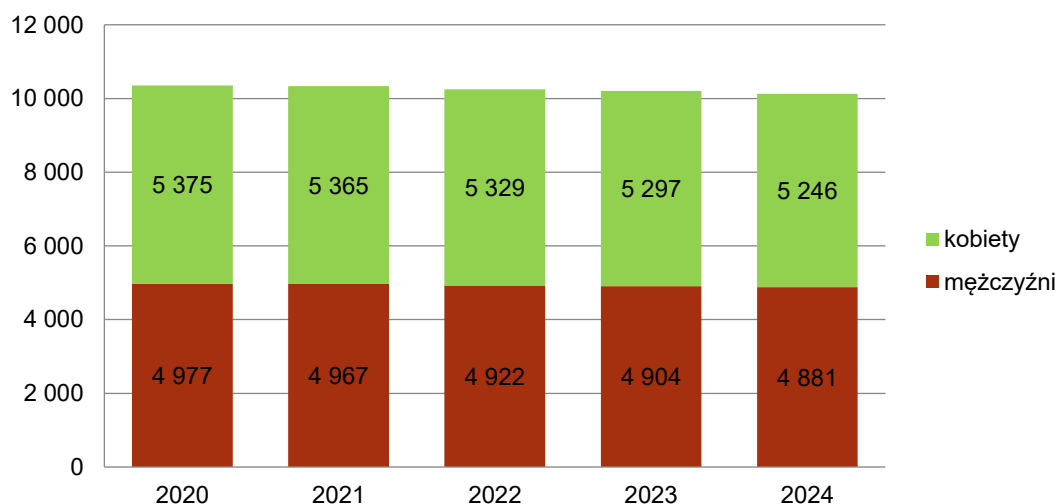
Jednym z kluczowych elementów diagnozy obszaru jest jego sytuacja demograficzna. Mieszkańcy stanowią fundament funkcjonowania każdego samorządu terytorialnego, a ich liczba, struktura wiekowa oraz dynamika zmian wywierają bezpośredni wpływ na kierunki rozwoju lokalnego. Zmieniające się uwarunkowania demograficzne wymuszają na władzach samorządowych podejmowanie działań dostosowanych do aktualnych i przyszłych potrzeb społeczności – zarówno w zakresie infrastruktury, usług publicznych, jak i planowania przestrzennego.

2.1. Demografia

Liczba ludności na terenie Gminy Piaski wykazuje tendencję spadkową. W 2020 roku obszar gminy zamieszkiwało 10 352 osób, z czego 51,9% stanowiły kobiety. W 2024 roku liczba osób zamieszkujących analizowany teren wynosiła 10 127 a udział kobiet zmniejszył się do 50,7%. Analizując zmiany demografii zachodzące w latach 2020-2024 należy zauważyć zmniejszenie liczby ludności o 225 osób, co oznacza spadek na poziomie ok. 2%.

Na poniższym wykresie przedstawiono dynamikę zmian liczby ludności Gminy Piaski zachodzącą w latach 2020-2024.

Wykres 2 Zmiany liczby ludności w Gminie Piaski w latach 2020-2024

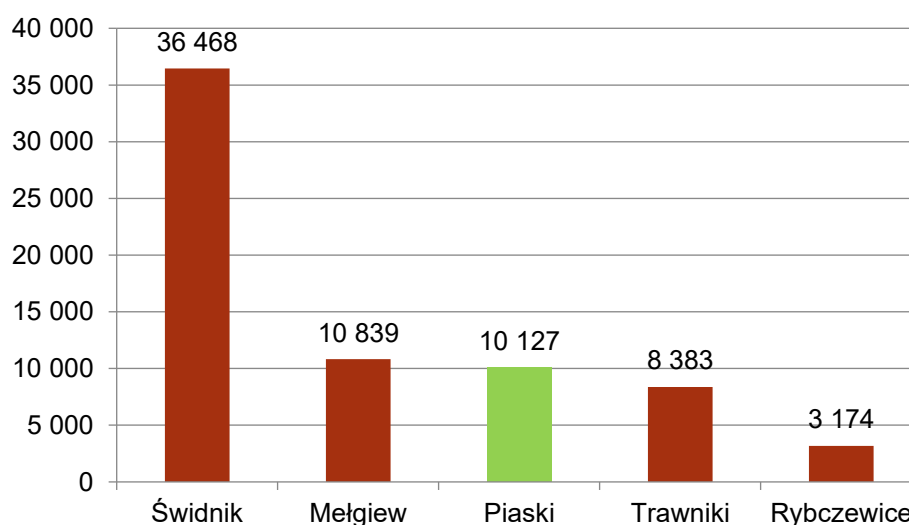

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS BDL

Wśród gmin powiatu świdnickiego, Gmina Piaski zajmuje trzecie miejsce pod względem liczby mieszkańców. Największa liczba ludności zamieszkuje odpowiednio Gminę Świdnik - 36 468 osób i Gminę Mełgiew - 10 839 osób.

Poniższy wykres prezentuje liczbę ludności w gminach powiatu świdnickiego w 2024 roku.

Wykres 3 Liczba ludności w gminach powiatu świdnickiego w 2024 roku

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS BDL

Do kluczowych wskaźników pośrednich wpływających na liczebność ludności w danej gminie należy wskaźnik przyrostu naturalnego na 1000 mieszkańców. W przypadku Gminy Piaski, powiatu świdnickiego oraz województwa lubelskiego, jego wartość na przestrzeni lat 2020-2023 przedstawia się następująco.

We wszystkich analizowanych obszarach w latach 2020-2023 odnotowano ujemny przyrost naturalny. Największy spadek przyrostu naturalnego na 1000 mieszkańców przypadł na rok 2021, co może być spowodowane skutkami wybuchu pandemii COVID-19. W latach 2022-2023 wskaźnik ten uległ niewielkiemu wzrostowi, ale nadal był ujemny.

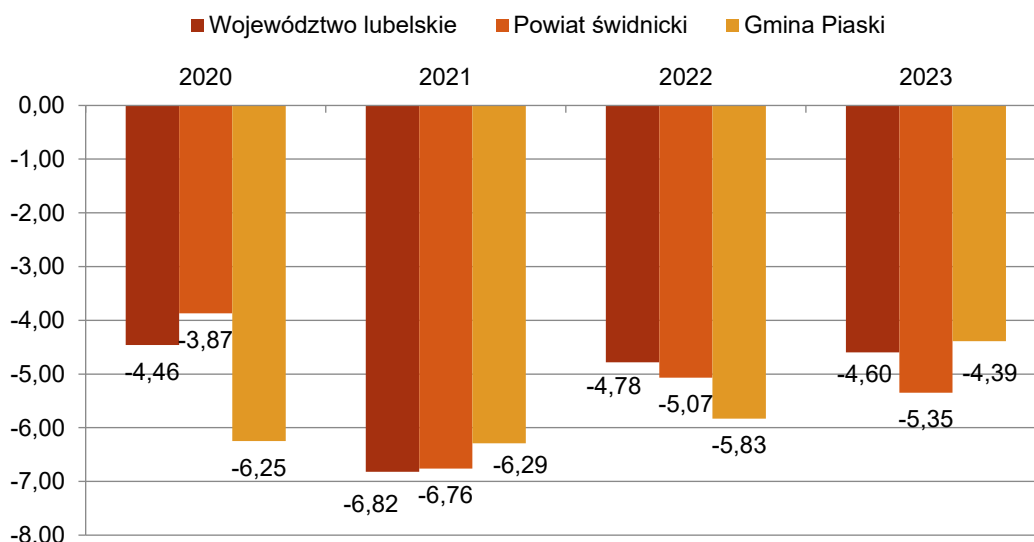
Najniższą wartość tego wskaźnika w województwie lubelskim odnotowano w 2021 roku na poziomie -6,82. W kolejnych latach wartość wskaźnika wzrósł i w 2023 roku osiągnęła wartość -4,6.

Powiat świdnicki na tle województwa lubelskiego i Gminy Piaski wykazuje najmniej korzystny przyrost naturalny na 1000 mieszkańców, który w 2023 roku wyniósł -5,35, natomiast w 2021 roku kształtował się na poziomie -6,76.

Gmina Piaski w latach 2020-2023 również wykazywała ujemne wartości wskaźnika. Pozytywnym zjawiskiem jest jednak jego systematyczny wzrost w analizowanym okresie czasu. W latach 2020-2021 wyniósł odpowiednio -6,25 i -6,29, natomiast w 2023 roku odnotowano wartość na poziomie -4,39. W porównaniu z województwem lubelskim i powiatem świdnickim, w Gminie Piaski obserwuje się najkorzystniejszą dynamikę zmian w zakresie wskaźnika przyrostu naturalnego na 1000 mieszkańców.

Poniższy wykres przedstawia przyrost naturalny na 1000 ludności Gminy Piaski na tle powiatu świdnickiego i województwa lubelskiego w latach 2020-2023.

Wykres 4 Przyrost naturalny na 1000 ludności Gminy Piaski na tle powiatu świdnickiego i województwa lubelskiego w latach 2020-2023

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS BDL

Kolejnym czynnikiem wpływającym na liczbę ludności w gminie jest saldo migracji, czyli stosunek liczby osób opuszczających gminę do tych, które się w niej osiedlają. Analiza salda migracji w województwie lubelskim, powiecie świdnickim i Gminie Piaski w latach 2020-2023 wskazuje na wyraźne różnice w ruchach ludności między tymi obszarami.

Województwo lubelskie przez cały analizowany okres odnotowywało ujemne saldo migracji, co oznacza, że więcej osób wyjeżdżało, niż się osiedlało. Największy odpływ ludności miał miejsce w 2021 roku (-4 766 osób), a mimo niewielkich wahań w kolejnych latach, sytuacja nie uległa istotnej poprawie – w 2023 roku saldo wyniosło -4 468 osób. Trend ten może wynikać z ograniczonych możliwości zatrudnienia, migracji zarobkowej do większych miast i za granicę oraz starzejącego się społeczeństwa.

Wyraźną dynamikę zmian salda migracji odnotowano w powiecie świdnickim. W latach 2020-2022 saldo migracji było ujemne, natomiast w 2023 roku wartość wskaźnika była dodatnia i wynosiła 55 osób. Świadczy to o rosnącej atrakcyjności powiatu, który może przyciągać mieszkańców dzięki dobrym warunkom osiedleńczym i dogodnej lokalizacji.

W Gminie Piaski w latach 2020-2023 utrzymywało się dodatnie saldo migracji z wyjątkiem roku 2022, w którym saldo migracji wyniosło -12 osób. Charakter występujących migracji obrazują dane dotyczące kierunków, z których przyjeżdżają nowi mieszkańcy gminy oraz do których emigrują dotychczasowi.

Zameldowania i wymeldowania na terenie Gminy Piaski, w podziale na kierunek z i do miast oraz wsi, przedstawiono w poniższej tabeli.

Tabela 3 Zameldowania i wymeldowania na terenie Gminy Piaski w podziale na kierunek z i do miast oraz wsi

Zameldowania z miast				Zameldowania ze wsi			
2020	2021	2022	2023	2020	2021	2022	2023
74	96	79	68	35	66	43	51
Wymeldowania do miast				Wymeldowania na wieś			
2020	2021	2022	2023	2020	2021	2022	2023
38	68	72	66	65	51	61	43

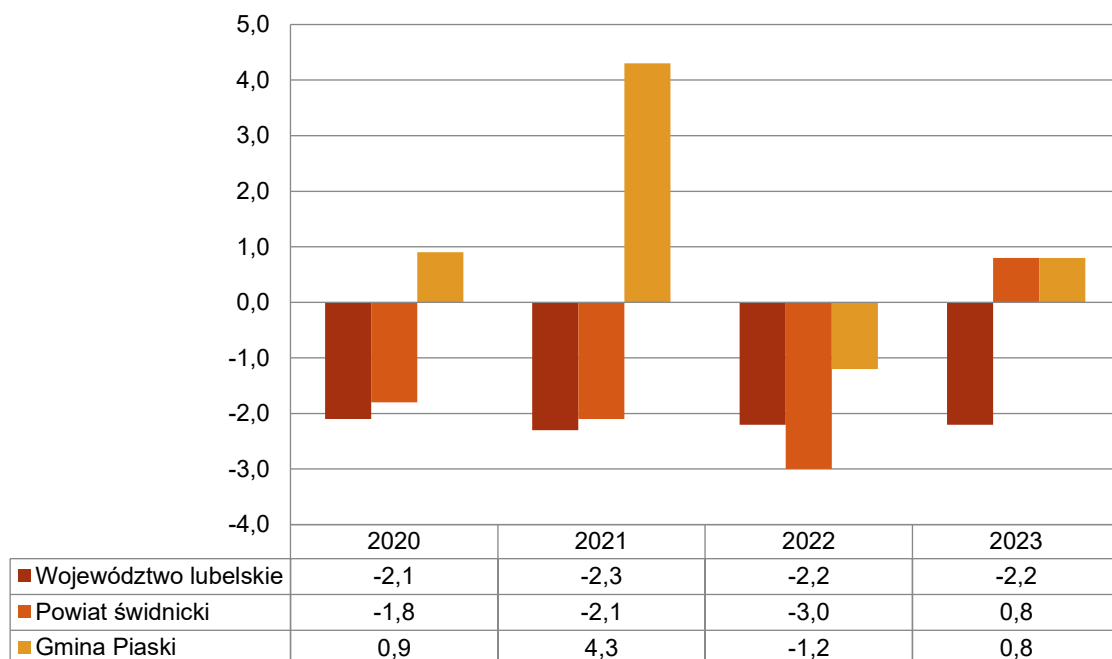
Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS BDL

Powyższa tabela wyraźnie obrazuje, że każdego roku więcej nowych mieszkańców osiedla się w Gminie Piaski opuszczając dotychczasowe tereny miejskie. W roku 2021 było to rekordowe 96 osób przy 66 osobach zameldowanych z terenów wiejskich. Podsumowując lata 2020-2023 w gminie osiedliło się 317 dotychczasowych mieszkańców miast oraz 195 mieszkańców wsi.

W zakresie danych dotyczących kierunku wyprowadzki z gminy, również widoczna jest przewaga miast (z wyjątkiem 2020 roku). Proces ten związany jest najczęściej z migracją młodych ludzi związaną z edukacją lub rozpoczęciem pracy zarobkowej. W 2023 roku z gminy do terenów miejskich wyjechało 66 osób, natomiast na tereny wiejskie 43. Obie te liczby stanowiły spadek w porównaniu do lat poprzednich (wyjątek stanowi rok 2020), co pokazuje ogólny trend zmniejszającej się liczby mieszkańców opuszczających Gminę Piaski. Sumarycznie w latach 2020-2023 do miast wyjechało 244 mieszkańców, a na wsiach osiedliło się 220 osób.

Powyższe trendy potwierdza również saldo migracji na 1000 mieszkańców. Gmina Piaski na tle powiatu świdnickiego i województwa lubelskiego w analizowanym okresie czasu osiągnęła najkorzystniejsze wskaźniki. Poniższy wykres przedstawia saldo migracji na 1000 mieszkańców dla Gminy Piaski, powiatu świdnickiego i województwa lubelskiego w latach 2020-2023.

Wykres 5 Saldo migracji na 1000 mieszkańców dla Gminy Piaski, powiatu świdnickiego i województwa lubelskiego w latach 2020-2023

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS BDL

Gęstość zaludnienia jest jednym z kluczowych wskaźników demograficznych, który pozwala ocenić rozmieszczenie ludności na danym obszarze. Analiza dynamiki zmian wskaźnika gęstości zaludnienia może dostarczyć istotnych informacji o zachodzących procesach demograficznych, takich jak: migracje, przyrost naturalny czy suburbanizacja.

Analizy gęstości zaludniania Gminy Piaski dokonano dla okresu lat 2020-2024 porównując dane z dostępnymi dla powiatu świdnickiego i województwa lubelskiego. Dane wskazują na spadek gęstości zaludnienia we wszystkich analizowanych obszarach oraz na zróżnicowaną dynamikę zmian między tymi obszarami.

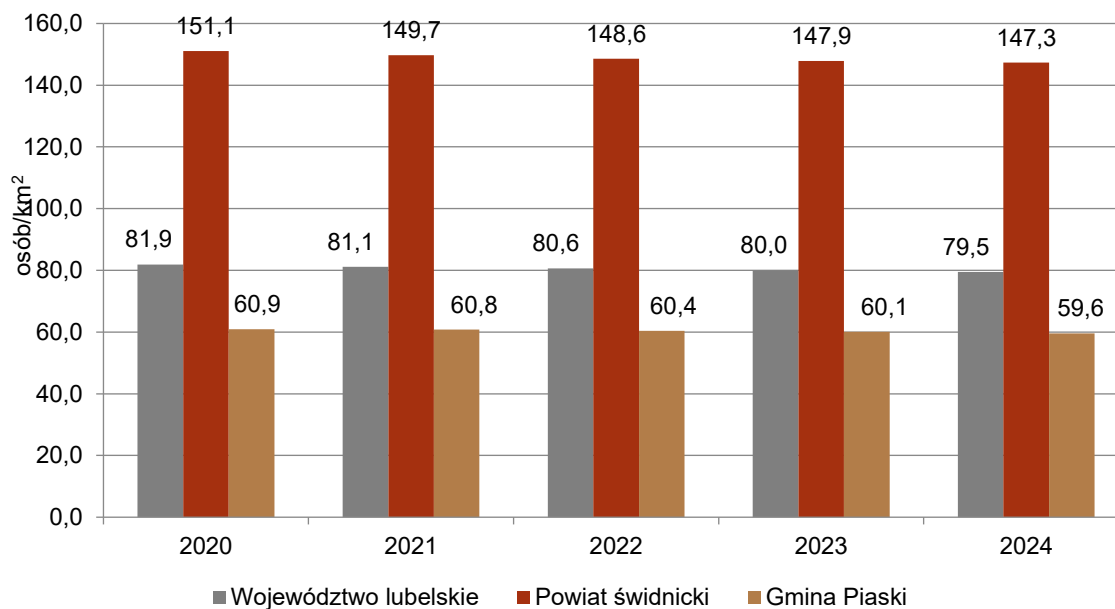
Województwo lubelskie charakteryzuje się lekką tendencją spadkową gęstości zaludnienia. W 2020 roku gęstość zaludnienia wynosiła 81,9 osób/km², a w 2024 roku spadła do 79,5 osób/km².

Największą tendencję spadkową gęstości zaludnienia odnotowano w powiecie świdnickim. W 2020 roku wynosiła ona 151,1 osób/km², a w 2024 roku osiągnęła wartość 147,3 osób/km².

Najniższą gęstość zaludnienia w analizowanym okresie czasu miała Gmina Piaski. W 2020 roku wynosiła ona 60,9 osób/km², a w kolejnych latach systematycznie spadała, osiągając w 2024 roku wartość 59,6 osób/km². Przyczyną spadku gęstości zaludnienia, będącego skutkiem zmniejszającej się liczby ludności, może być ujemny przyrost naturalny oraz migracje mieszkańców.

Poniższy wykres przedstawia gęstość zaludnienia Gminy Piaski na tle powiatu świdnickiego i województwa lubelskiego w latach 2020–2024.

Wykres 6 Gęstość zaludnienia w Gminie Piaski na tle powiatu świdnickiego i województwa lubelskiego w latach 2020-2024

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS BDL

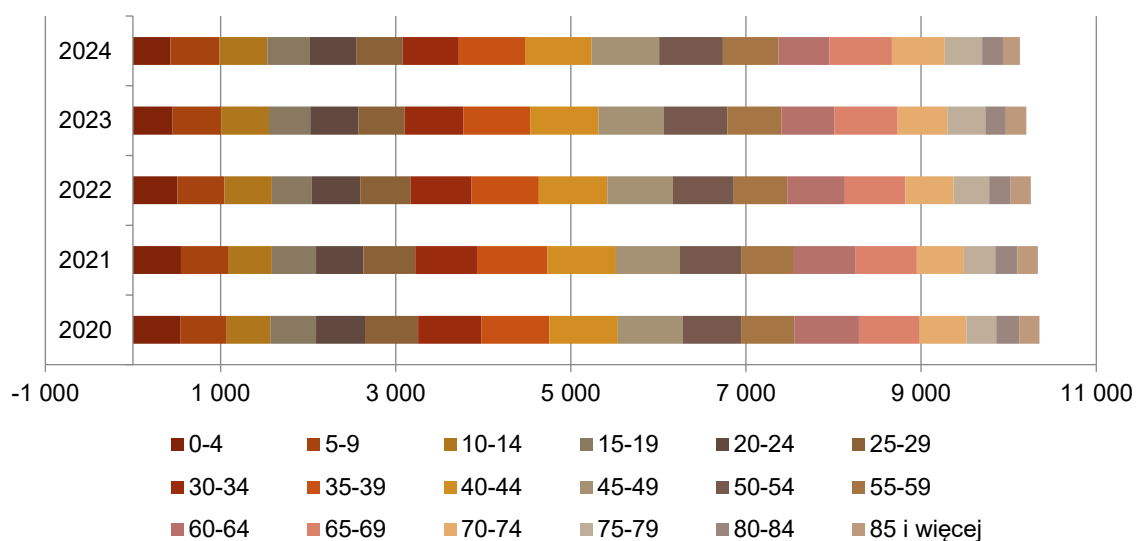
Poza samą liczbą ludności istotne znaczenie ma również struktura populacji. Analiza struktury ludności w Gminie Piaski w latach 2020-2024 wskazuje na istotne zmiany demograficzne, które mogą mieć długofalowe konsekwencje społeczne i gospodarcze. Wśród dzieci i młodzieży widoczny jest spadek liczby najmłodszych (0-4 lata), co sugeruje malejącą liczbę urodzeń. Natomiast grupy 5-9 i 10-14 lat wykazują wzrost liczebności, co może oznaczać, że w poprzednich latach wskaźnik urodzeń był na wyższym poziomie.

W latach 2020-2024 liczba osób w wieku 20-24 lata utrzymuje się na zbliżonym poziomie. Widoczny spadek obserwuje się wśród grup osób w wieku 25-34, co może świadczyć o tym, że młodzi dorośli opuszczają teren gminy na początku dorosłego życia. Najliczniejszą część populacji stanowią osoby w wieku 35-54 lata. Obecnie to one dominują na rynku pracy, a ich liczba pozostaje wysoka.

Najbardziej zauważalnym trendem jest starzenie się społeczeństwa. Liczba osób w wieku 50+ rośnie, co oznacza, że w przyszłości zwiększy się zapotrzebowanie na usługi zdrowotne i opiekuńcze. Szczególnie widoczny jest wzrost liczby osób w grupie 70+ lat, co sugeruje wydłużanie się średniej długości życia.

Na poniższym wykresie przedstawiono strukturę wiekową ludności Gminy Piaski w latach 2020-2024.

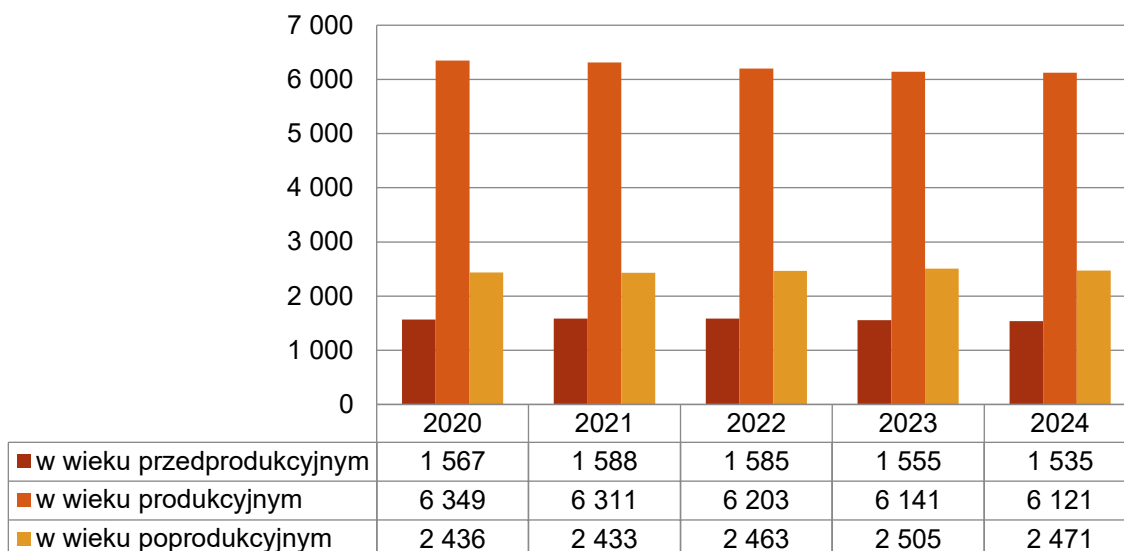
Wykres 7 Struktura ludności Gminy Piaski w latach 2020-2024

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS BDL

Wyżej opisaną sytuację demograficzną w Gminie Piaski potwierdzają również dane dotyczące podziału ludności na grupy ekonomiczne. W analizowanym okresie czasu obserwuje się zmniejszenie liczby osób w wieku przedprodukcyjnym i produkcyjnym, przy jednoczesnym wzroście liczby osób w wieku poprodukcyjnym, co prezentuje poniższy wykres.

Wykres 8 Ludność Gminy Piaski w podziale na osoby w wieku przedprodukcyjnym, produkcyjnym i poprodukcyjnym w latach 2020-2024

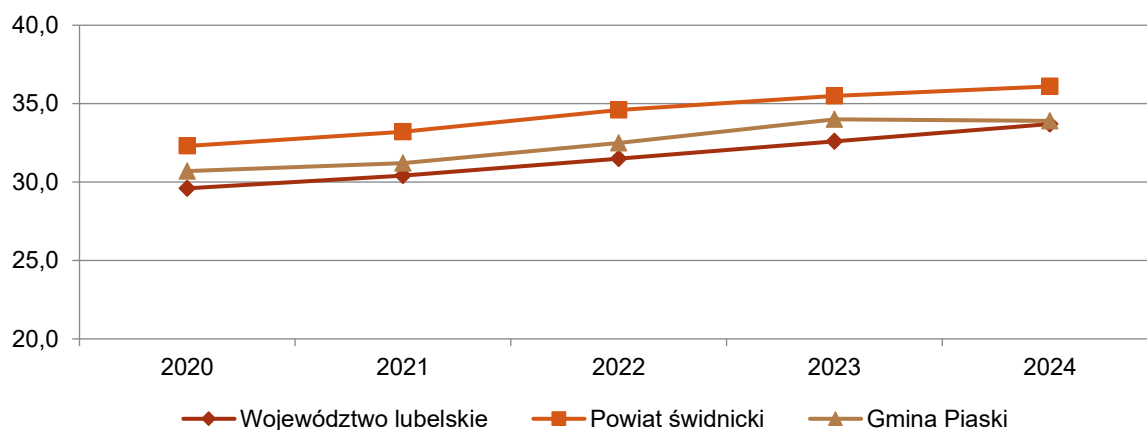
Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS BDL

Współczynnik obciążenia demograficznego Gminy Piaski wykazuje trend wzrostowy i w latach 2020-2024 wzrósł z poziomu 30,7 do poziomu 33,9. Podobne wartości odnotowano dla województwa lubelskiego, dla którego wartość współczynnika w 2024 roku

wyniosła 33,7. Największe obciążenie demograficzne osobami starszymi w analizowanym okresie czasu obserwuje się na terenie powiatu świdnickiego, gdzie wartość wskaźnika w 2020 r. wyniosła 32,3 a w 2024 roku to 36,1.

Poniższy wykres przedstawia współczynnik obciążenia demograficznego osobami starszymi w Gminie Piaski na tle powiatu świdnickiego i województwa lubelskiego w latach 2020-2024.

Wykres 9 Współczynnik obciążenia demograficznego osobami starszymi w Gminie Piaski na tle powiatu świdnickiego i województwa lubelskiego w latach 2020-2024

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS BDL

Podsumowując dane dotyczące czynników wpływających na liczbę i strukturę ludności w Gminie Piaski, można stwierdzić, że znaczny wpływ na dynamikę zachodzących zmian demograficznych ma ujemny przyrost naturalny. Mniejsze oddziaływanie ma natomiast migracja, której bilans wykazuje dodatni trend. W strukturze wiekowej ludności wzrasta udział osób starszych, co świadczy o starzeniu się społeczeństwa. Zjawisko to będzie w najbliższych dekadach stanowić wyzwanie dla lokalnego samorządu, który powinien priorytetowo potraktować realizację polityki senioralnej przyczyniając się do poprawy jakości życia osób starszych zamieszkujących na terenie gminy.

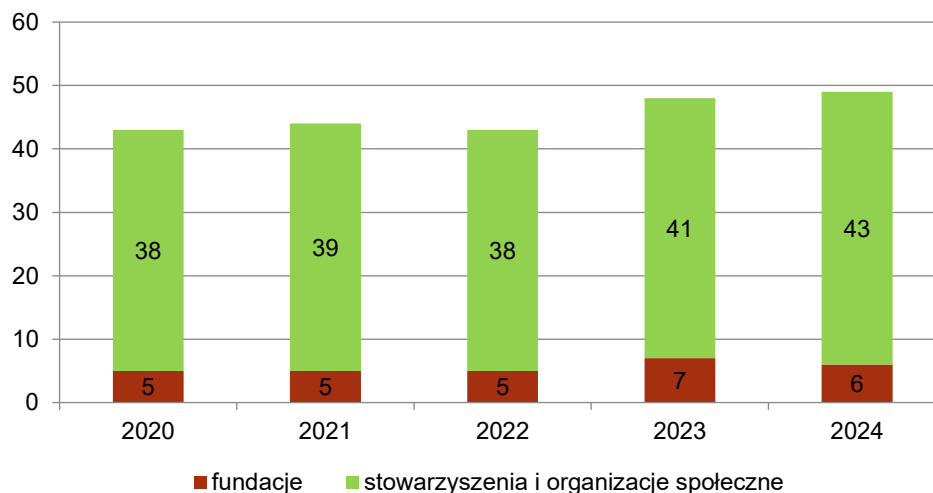
2.2. Aktywność społeczna

Podstawową miarą aktywności mieszkańców jest ich udział w różnego rodzaju wydarzeniach i organizacjach pozarządowych zrzeszających ludność.

Zgodnie z danymi pozyskanymi z Głównego Urzędu Statystycznego, na terenie Gminy Piaski w 2024 roku funkcjonowało łącznie 49 fundacji, stowarzyszeń i organizacji społecznych. W latach 2020–2024 obserwuje się wzrost liczby stowarzyszeń i organizacji społecznych, z 38 zarejestrowanych w 2020 roku do 43 w 2024 roku. W przypadku fundacji, sytuacja jest bardziej stabilna. Ich liczba w analizowanym okresie wahała się nieznacznie – 5 w latach 2020-2022, natomiast w 2023 roku było ich 7.

Liczbę fundacji, stowarzyszeń i organizacji społecznych działających na terenie Gminy Piaski przedstawia poniższy wykres.

Wykres 10 Fundacje oraz stowarzyszenia i organizacje społeczne działające na terenie Gminy Piaski

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS BDL

Wśród organizacji pozarządowych aktywizujących mieszkańców gminy należy wymienić przede wszystkim Ochotnicze Straże Pożarne oraz Koła Gospodyń Wiejskich. Gmina Piaski posiada 14 jednostek Ochotniczych Straży Pożarnej (OSP): OSP w Brzezicach, OSP w Bystrzejowicach Drugich, OSP w Bystrzejowicach Trzecich, OSP w Gardzienicach, OSP w Gielczwi, OSP w Janówku, OSP w Kęłbowie, OSP w Kozicach Górnych, OSP w Majdanie Kawęczyńskim, OSP w Majdanku Kozickim, OSP w Majdanie Kozic Górnych, OSP w Piaskach, OSP w Siedliszczkach, OSP w Wierzchowiskach.

Ochotnicze Straże Pożarne w Gminie Piaski, oprócz swojej podstawowej działalności związanej z zapewnianiem bezpieczeństwa i udziałem w akcjach ratowniczo-gaśniczych, podejmują również szereg działań o charakterze społecznym, kulturalnym i edukacyjnym. Do najczęstszych z nich należą organizacja i udział w wydarzeniach lokalnych, działalność edukacyjna i wychowawcza oraz działania gospodarcze i techniczne, w tym pomoc przy pracach porządkowych i zarządzanie remizami.

Koła Gospodyń Wiejskich, podobnie jak Ochotnicze Straże Pożarne, odgrywają istotną rolę w życiu lokalnej społeczności, organizując różnorodne wydarzenia kulturalne i społeczne, takie jak festyny, kiermasze czy warsztaty. Są również aktywne w promowaniu lokalnych tradycji i integracji mieszkańców.

Na terenie Gminy Piaski działa 11 Kół Gospodyń Wiejskich:

- Kół Gospodyń Wiejskich w Majdanie Kozic Górnych,
- Kół Gospodyń Wiejskich „Marysieńki” w Majdanie Kawęczyńskim,
- Kół Gospodyń Wiejskich „Aktywne Brzezice” w Brzezicach,
- Kół Gospodyń Wiejskich w Piaskach Wielkich,
- Kół Gospodyń Wiejskich „Aktywne Bystrzejowice” w Bystrzejowicach Trzecich,
- Koło Gospodyń i Gospodarzy Wiejskich „Gielczew” w Gielczwi,
- Koło Gospodyń Wiejskich w Wierzchowiskach „Medaliony z Wierzchowisk”,
- Koło Gospodyń i Gospodarzy Wiejskich „Bystrzejowice” w Bystrzejowicach Drugich,
- Koło Gospodyń i Gospodarzy Wiejskich Gardzienice,
- Koło Gospodyń i Gospodarzy Wiejskich w Majdanku Kozickim,
- Koło Gospodyń i Gospodarzy Wiejskich w Janówku.

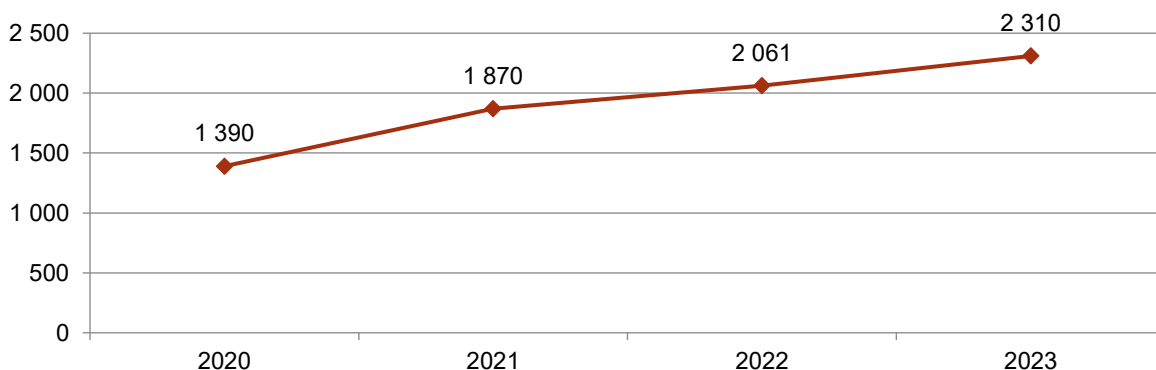
Kolejnym bardzo istotnym elementem budowania aktywności społecznej mieszkańców jest Miejskie Centrum Kultury w Piaskach. Działania podejmowane przez instytucję mają na celu integrację i aktywizację mieszkańców gminy uwzględniając przy tym ich potrzeby i oczekiwania. Jednostka prowadzi stałą pracę w zespołach zainteresowań, organizując cyklczne imprezy rozrywkowe i okolicznościowe.

Na terenie gminy działa również Miejska Biblioteka Publiczna w Piaskach składająca się z biblioteki głównej w Piaskach i 3 filii bibliotecznych (Filia w Wierzchowiskach, Filia w Gardzienicach i Filia w Bystrzejowicach). Placówka stanowi istotny punkt na mapie kulturalnej Gminy Piaski wspierając rozwój kultury i zaspokajając potrzeby czytelnicze mieszkańców.

W latach 2020–2023 liczba czytelników w Gminie Piaski stale rośnie. W 2020 roku zarejestrowano 1 390 czytelników, natomiast w roku 2023 ich liczba wyniosła 2 310, co oznacza wzrost o ponad 66%. Świadczy to o znacznym wzroście zainteresowania czytelnictwem i ofertą lokalnej biblioteki.

Poniższy wykres przedstawia liczbę czytelników w ciągu roku w Gminie Piaski w latach 2020-2023.

Wykres 11 Czytelnicy w ciągu roku w Gminie Piaski w latach 2020-2023

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS BDL

Na terenie Gminy Piaski działa również Ośrodek Praktyk Teatralnych w Gardzienicach Pierwszych.

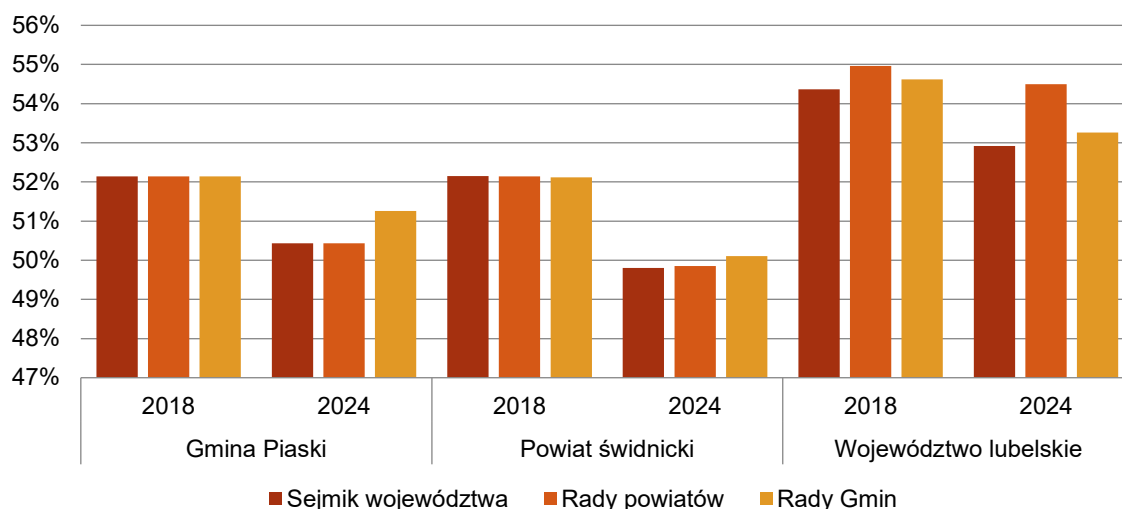
Kolejnym miernikiem aktywności społecznej mieszkańców jest ich zaangażowanie w wyborach samorządowych. Analizie poddano dane statystyczne dotyczące wyborów samorządowych przeprowadzonych w 2018 roku i 2024 roku.

Frekwencja wyborcza w 2018 roku w Gminie Piaski zbliżona była do tej osiągniętej w powiecie świdnickim – ok. 52%, jednak niższa od tej uzyskanej w województwie lubelskim przekraczającej 54%.

Z kolei w 2024 roku we wszystkich trzech analizowanych jednostkach terytorialnych frekwencja spadła. Pomimo tego, że frekwencja Gminy Piaski okazała się niższa od tej uzyskanej w województwie lubelskim, to pozytywnie wyróżnia się ona na tle powiatu świdnickiego.

Poniższy wykres przedstawia frekwencję wyborczą mieszkańców Gminy Piaski na tle powiatu świdnickiego i województwa lubelskiego w wyborach samorządowych w 2018 roku i 2024 roku.

Wykres 12 Frekwencja wyborcza w wyborach do sejmiku województwa, rad powiatów i rad gmin w wyborach samorządowych w 2018 roku i 2024 roku

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS BDL

2.3. Atrakcyjność turystyczna i kulturowa

Walory turystyczne i kulturowe Gminy Piaski mają istotny wpływ nie tylko na postrzeganie regionu przez odwiedzających, lecz również na codzienne życie lokalnej społeczności. Rozwój turystyki i aktywność kulturalna nie tylko wzmacniają więzi społeczne i sprzyjają integracji międzypokoleniowej, ale również warunkują ożywienie gospodarcze. Rozwój turystyki przyczynia się do rozwoju małej przedsiębiorczości, usług noclegowych, gastronomicznych i rękodzielniczych.

Gmina Piaski została określona w Planie Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Lubelskiego (PZPWL) jako ośrodek turystyki krajoznawczo-kulturowej. W PZPWL w ramach wykorzystania turystycznego walorów kulturowych regionu wskazano na rozwój infrastruktury turystycznej w ośrodkach położonych na kierunkach szlaków kulturowych. Na obszarze gminy wyznaczono przebieg kupieckiego szlaku kulturowego „Via Mercatoria”.

Jednakże według danych Głównego Urzędu Statystycznego na terenie Gminy Piaski w 2024 roku jedynie 26 osób fizycznych prowadziło działalność gospodarczą związaną z zakwaterowaniem i usługami gastronomicznymi a zaledwie 6 osób prowadziło działalność z zakresu kultury, rozrywki i rekreacji. Stanowi to 4% wszystkich osób fizycznych prowadzących działalność na terenie gminy.

Ważną funkcję w kształtowaniu atrakcyjności turystycznej i kulturowej Gminy Piaski pełnią obiekty historyczne i zabytkowe licznie reprezentowane przez zabudowę rezydencjonalną i folwarczną skupioną wzdłuż rzeki Gielczewki i rzeki Sierotki. W rejestrze zabytków województwa lubelskiego wpisano obiekty obejmujące: zespoły dworsko-parkowe, pozostałości zespołów pałacowo-parkowych oraz ruiny dawnego zboru kalwińskiego.

Do obiektów tych należą:

- Zespół dworsko-parkowy w Brzeżnicach – wpisany pod numerem A/731, położony na północnym stoku doliny rzeki. Zakres wpisu obejmuje: dwór, budynek gospodarczy (obecnie mieszkalny), park z aleją lipową o długości ok. 250 m. Dwór z parkiem znajduje się w dobrym stanie, natomiast zespół folwarczny popada w ruinę;
- Zespół pałacowo-parkowy w Gardzienicach II (zwany Borek) – wpisany pod numerem A/739, zlokalizowany jest na zachodnim brzegu doliny Giełczew. Zakres wpisu obejmuje: pozostałości parku, ruiny pałacu, aleja dojazdowa;
- Zespół pałacowo-parkowy Gardzienice I – wpisany pod numerem A/451, położony na wzgórzu stromo opadającym ku dolinie rzeki Giełczwi, po jej stronie wschodniej. Zakres wpisu obejmuje: pałac oraz dawną oficynę zamkową, wraz z wystrojem wnętrza;
- Zespół ogrodowo-dworski Kawęczyn – wpisany pod numerem A/721, zlokalizowany w północnej części wsi. Zakres wpisu obejmuje: ogród dworski;
- Zespół dworsko-parkowy Kozice Dolne – wpisany pod numerem A/738, usytuowany na wschód od wsi nad rzeką Sierotką. Zakres wpisu obejmuje: zespół dworsko-parkowy: dwór, oficyna, kordegarda, spichlerz, budynek gospodarczy, park;
- Zespół dworsko-parkowy Wierchowiska Drugie – wpisany pod numerem A/765. Zakres wpisu obejmuje: dwór, kordegarda, budynki gospodarcze, park ze stawem;
- Ruiny zboru kalwińskiego w Piaskach – wpisane pod numerem A/559, zlokalizowane przy ul. Łachody. Zakres wpisu obejmuje: ruiny dawnego zboru kalwińskiego;
- Stary cmentarz żydowski w Piaskach - wpisany pod numerem A/1667, zlokalizowany przy ul. Adama Mickiewicza.

Atrakcyjność turystyczna i kulturowa Gminy Piaski jest budowana również poprzez różnego rodzaju wydarzenia wspierające i promujące lokalne tradycje oraz aktywizujące mieszkańców. Do takich wydarzeń należą przede wszystkim Festiwal Flaków i Dożynki Gminne, Dni Piask, festyny z okazji Dnia Dziecka, czy gminne pikników rodzinne.

Istotną rolę w organizacji oraz rozpowszechnianiu lokalnej tradycji i kultury odgrywają m.in. Miejskie Centrum Kultury w Piaskach, Miejska Biblioteka Publiczna w Piaskach, Koła Gospodyń Wiejskich, czy Ośrodek Praktyk Teatralnych w Gardzienicach Pierwszych.

Na obszarze Gminy Piaski obserwuje się słabo rozwiniętą infrastrukturę rowerową, która może przyczynić się do poprawy atrakcyjności turystycznej gminy.

2.4. Opieka nad dziećmi do lat 3.

Opieka nad dziećmi do lat 3. stanowi jeden z kluczowych elementów polityki społecznej i prorodzinnej państwa. Jedną z form opieki nad małymi dziećmi są żłobki i kluby dziecięce, które pozwalają młodym rodzicom na powrót do pracy.

Na terenie Gminy Piaski funkcjonuje Żłobek „Piaskolandia” w Piaskach.

W latach 2020–2024 liczba dzieci w wieku do lat 3. na terenie Gminy Piaski ulegała stopniowym zmianom, odzwierciedlając lokalne trendy demograficzne. W 2020 i 2021 roku liczba ta wynosiła odpowiednio 327 i 306 dzieci. Od tego momentu obserwuje się wyraźny

spadek – w 2024 roku w gminie było już tylko 239 dzieci w tej grupie wiekowej, co oznacza spadek o ok. 27% względem roku 2020.

W analizowanym okresie czasu liczba dzieci objętych opieką w żłobkach waha się w granicach od 31 do 37.

Analiza wskaźnika objęcia opieką żłobkową (udział dzieci objętych opieką w żłobkach w ogólnej liczbie dzieci do lat 3.) wskazuje na wzrostowy trend w zakresie dostępności i korzystania z usług żłobkowych. W 2020 roku wynosił on 10,7%, natomiast w kolejnych latach systematycznie rósł, osiągając w 2023 roku wartość 13%. Wzrost udziału dzieci uczęszczających do żłobka związany jest z malejącą liczbą dzieci do lat 3. na terenie gminy.

Poniższa tabela przedstawia zmiany liczby dzieci do lat 3. objętych opieką w żłobku na terenie Gminy Piaski w latach 2020-2023.

Tabela 4 Zmiany liczby dzieci do lat 3. objętych opieką w żłobku na terenie Gminy Piaski

Lata	Liczba dzieci do lat 3.	Dzieci objęte opieką w żłobkach i w wieku żłobkowym	Udział dzieci objętych opieką w żłobkach i w wieku żłobkowym
2020	327	35	10,7%
2021	306	35	11,4%
2022	274	37	13,5%
2023	239	31	13,0%

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS BDL

2.5. Oświata i wychowanie przedszkolne

Oświata i wychowanie przedszkolne stanowią fundament zrównoważonego rozwoju gminy, mając bezpośredni wpływ na jakość życia mieszkańców, poziom kapitału ludzkiego oraz atrakcyjność gminy jako miejsca do osiedlania się i wychowywania dzieci.

Na system oświaty i wychowania przedszkolnego w Gminie Piaski składa się:

- Przedszkole Małych Odkrywców w Piaskach,
- Szkoła Podstawowa im. Mikołaja Kopernika w Piaskach,
- Zespół Szkół im. Heleny Babisz w Bystrzejowicach.

Zgodnie z danymi Głównego Urzędu Statystycznego, w latach 2020–2023 w Gminie Piaski zaobserwowano niewielkie zmiany w liczbie dzieci w wieku przedszkolnym oraz w poziomie ich uczestnictwa w wychowaniu przedszkolnym. Liczba dzieci w wieku przedszkolnym wzrosła z 424 w roku 2020 do 459 w roku 2023, co stanowi wzrost o ok. 8%.

Jednocześnie, w analizowanym okresie systematycznie wzrastała liczba dzieci objętych wychowaniem przedszkolnym – z 307 dzieci w 2020 r. do 370 w 2023 r., co oznacza wzrost o ponad 20%.

Wskaźnik upowszechnienia wychowania przedszkolnego, rozumiany jako odsetek dzieci w wieku przedszkolnym objętych edukacją przedszkolną, w analizowanym okresie czasu stale rośnie i w 2023 roku przekroczył poziom 80%.

W poniższej tabeli przedstawiono liczbę dzieci w wieku przedszkolnym oraz objętych wychowaniem przedszkolnym w Gminie Piaski w latach 2020-2023.

Tabela 5 Liczba dzieci w wieku przedszkolnym oraz objętych wychowaniem przedszkolnym w Gminie Piaski w latach 2020-2023

Lata	Dzieci w wieku przedszkolnym (3-6 lat)	Dzieci objęte wychowaniem przedszkolnym	Odsetek dzieci objętych wychowaniem przedszkolnym
2020	424	307	72,4%
2021	446	336	75,3%
2022	464	364	78,4%
2023	459	370	80,6%

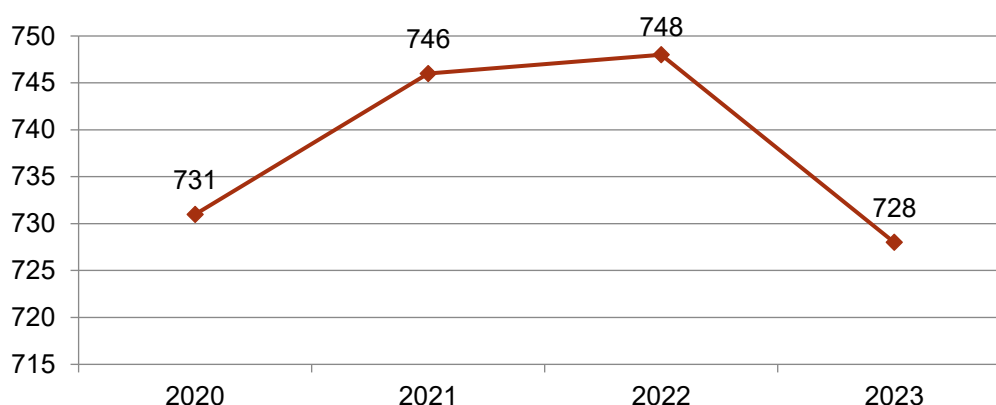
Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS BDL

Kolejnym etapem wychowania i edukacji w Gminie Piaski są szkoły podstawowe, oferujące nie tylko obowiązkowy program nauczania, ale także zajęcia dodatkowe rozwijające zainteresowania i umiejętności uczniów.

W latach 2020–2023 odnotowano zmiany w liczbie uczniów uczęszczających do szkół podstawowych na terenie Gminy Piaski. W latach 2020-2022 nastąpił wzrost liczby uczniów – z 731 w 2020 roku do 748 w 2022 roku. Wyraźny spadek obserwuje się w 2023 roku, gdzie liczba uczniów w stosunku do roku poprzedniego zmniejszyła się o 20 uczniów, zbliżając się do poziomu z 2020 roku.

Poniższy wykres obrazuje liczbę uczniów uczęszczających do szkół podstawowych w Gminie Piaski w latach 2020-2023.

Wykres 13 Liczba uczniów w szkołach podstawowych w Gminie Piaski

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS BDL

W tym miejscu, warto przeanalizować wskaźnik skolaryzacji brutto, który pokazuje relację liczby osób uczących się na danym poziomie kształcenia do liczby ludności w grupie wieku określonej jako odpowiadająca temu poziomowi nauczania.

Współczynnik skolaryzacji brutto w szkołach podstawowych na terenie Gminy Piaski w latach 2020–2023, podobnie jak w przypadku województwa lubelskiego i powiatu świdnickiego, wykazuje tendencję spadkową. W latach 2020-2023 wartość współczynnika zmniejszyła się

z poziomu 93,6% do 85%. Zjawisko to może być wynikiem zmian demograficznych, migracji dzieci do szkół poza terenem gminy, wzrostu popularności edukacji niepublicznej lub odchyień wiekowych uczniów w stosunku do typowego wieku szkolnego.

Poniższa tabela przedstawia zmiany wskaźnika skolaryzacji brutto w szkołach podstawowych na terenie Gminy Piaski w latach 2020-2023.

Tabela 6 Wskaźnik skolaryzacji brutto w szkołach podstawowych na terenie Gminy Piaski w latach 2020-2023

	2020	2021	2022	2023
Gmina Piaski	93,60%	89,23%	88,31%	85,00%
Powiat świdnicki	92,99%	90,37%	90,90%	89,30%
Województwo lubelskie	93,85%	92,85%	91,11%	89,30%

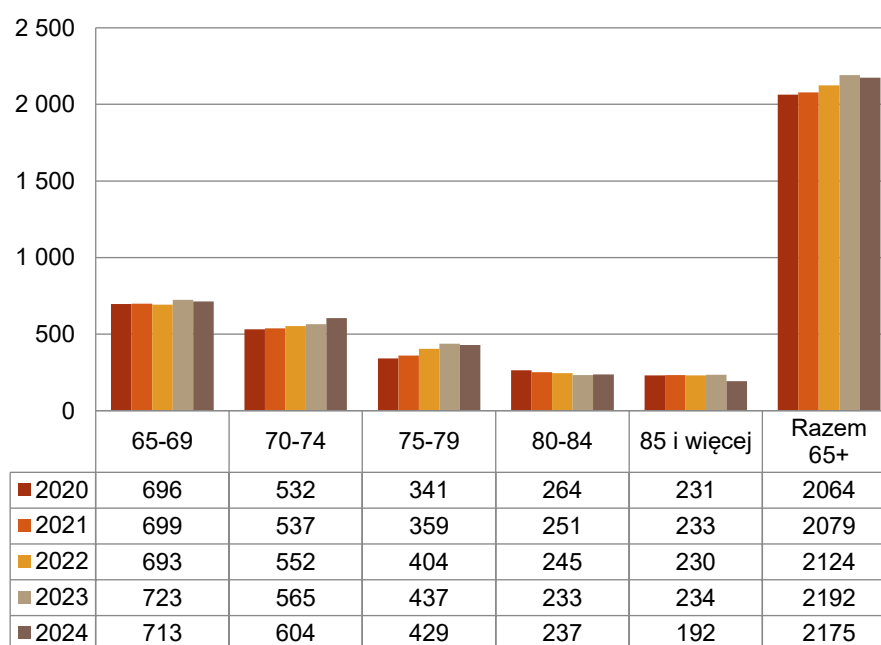
Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS BDL

2.6. Polityka senioralna

W latach 2020–2024 Gmina Piaski odnotowała wzrost liczby mieszkańców powyżej 65. roku życia – z 2 064 osób w 2020 roku do 2 175 osób w 2023 roku, co stanowi wzrost o ponad 5%. Największy przyrost dotyczył grupy wiekowej 70–74 lata, której liczebność wzrosła o ponad 13% oraz grupy wiekowej 75–79 lat, która powiększyła się o niemal 26%.

Strukturę wiekową mieszkańców Gminy Piaski powyżej 65 roku życia w latach 2020-2024 przedstawiono na poniższym wykresie.

Wykres 14 Struktura wiekowa mieszkańców Gminy Piaski powyżej 65 roku życia w latach 2020-2024

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS BDL

Porównując powyższe dane do danych przedstawianych dla powiatu świdnickiego i województwa lubelskiego, można zauważyć, że w latach 2020–2024 dynamika wzrostu liczby osób w wieku powyżej 65. roku życia w Gminie Piaski (5,4%) była niższa niż w powiecie świdnickim (7,4%) i województwie lubelskim (8,5%).

Obserwowana wzrastająca liczba osób starszych będzie stanowić istotny element realizowanej przez gminę polityki senioralnej oraz stanowi istotne wyzwanie w kontekście planowania usług społecznych, zdrowotnych i infrastruktury dostosowanej do potrzeb osób starszych.

W poniższej tabeli przedstawiono zmiany liczby ludności w wieku powyżej 65. roku życia na terenie Gminy Piaski, powiatu świdnickiego i województwa lubelskiego.

Tabela 7 Zmiany liczby ludności w wieku powyżej 65 roku życia na terenie Gminy Piaski, powiatu świdnickiego i województwa lubelskiego

	Gmina Piaski	Powiat świdnicki	Województwo lubelskie
2020	2 064	14 695	398 201
2021	2 079	14 889	402 774
2022	2 124	15 265	412 548
2023	2 192	15 579	422 576
2024	2 175	15 781	431 946
% wzrost	5,4%	7,4%	8,5%

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS BDL

Gmina Piaski wychodząc naprzeciw potrzebom i oczekiwaniom seniorów realizuje projekt pn. „Gmina Piaski dla Seniorów”, który jest kontynuacją projektu „Aktywny senior w gminie Piaski”. Na terenie gminy utworzono Dzienny Dom Pomocy w Piaskach. Ośrodek świadczy całodzienne usługi opiekuńcze, pielęgnacyjne i specjalistyczne. Seniorzy mogą korzystać z zajęć plastycznych, muzycznych, ruchowych i terapeutycznych oraz pomocy psychologicznej. Dodatkowo działa również Klub Seniora, w ramach którego organizowane są m.in.: zajęcia, wsparcie psychologa, psychoterapeuty i prawnika. Osoby starsze są objęte także opieką specjalistów z zakresu fizjoterapii i rehabilitacji. Z myślą o nich utworzona została wypożyczalnia sprzętu pielęgnacyjnego i wspomagającego. Seniorzy mają również możliwość skorzystania z teleopieki, co zwiększa bezpieczeństwo otrzymania fachowej pomocy zdrowotnej, zwłaszcza w przypadku osób samotnych.

2.7. Ochrona zdrowia i opieka społeczna

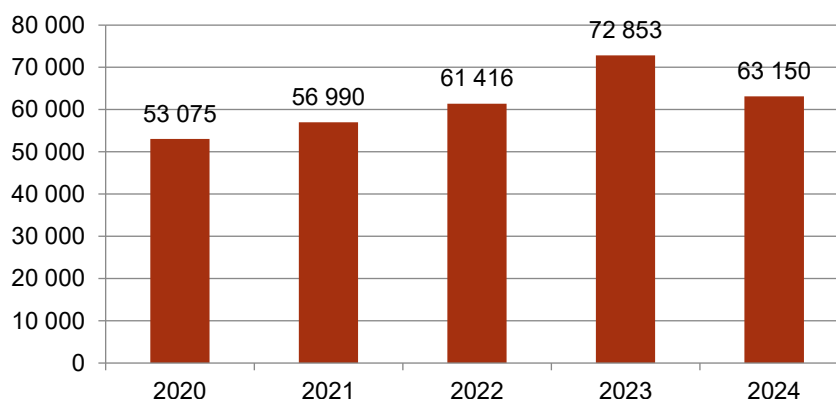
Na terenie gminy działają następujące placówki ochrony zdrowia:

- NZOZ NORMED w Piaskach,
- NZOZ Ośrodek zdrowia Bystrzejewice w Bystrzejowicach Pierwszych,
- P. W. "AGA" w Piaskach,
- Samodzielny Publiczny Zakład Opieki Zdrowotnej w Świdniku (w Piaskach: Poradnia Chirurgii Ogólnej, Dział Fizjoterapii),
- NZ Pielęgnacyjno-Opiekuńczy „Pod Złotym Liściem”,
- Gabinet stomatologiczny w Bystrzejowicach Pierwszych,
- Gabinet stomatologiczny w Piaskach.

W ramach podstawowej opieki zdrowotnej (POZ), w latach 2020-2024 udzielono łącznie 307 484 porad. W 2023 roku odnotowano niemal 73 tysięcy porad, co oznacza wzrost w stosunku do roku 2020 o ponad 37%. W 2024 roku obserwuje się znaczny spadek udzielonych porad (o ok. 13%) w stosunku do roku poprzedniego do poziomu ok. 63 tysięcy.

Na poniższym wykresie przedstawiono liczbę udzielonych porad w ramach POZ w Gminie Piaski w latach 2020-2024.

Wykres 15 Liczba udzielonych porad lekarskich w ramach POZ

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS BDL

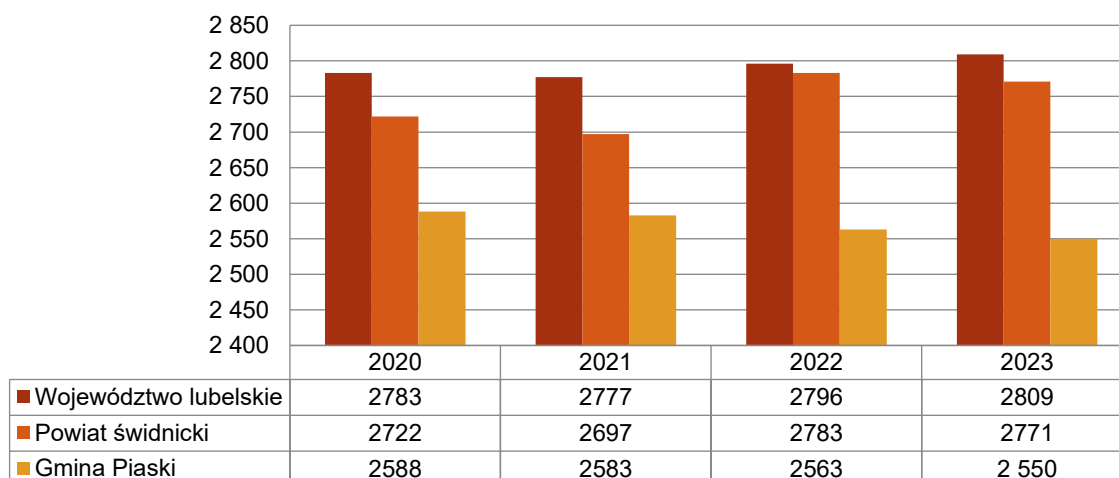
Równie istotny co dostęp do podstawowej opieki zdrowotnej jest dostęp do aptek. Na terenie Gminy Piaski w 2023 roku funkcjonowały 4 apteki, w których zatrudnionych było 9 farmaceutów.

Liczba ludności przypadająca na 1 aptekę to wskaźnik, który pozwala ocenić dostępność usług farmaceutycznych na danym obszarze. Im niższa wartość tego wskaźnika, tym lepszy dostęp mieszkańców do aptek – zarówno pod względem fizycznej bliskości, jak i ewentualnych kolejek czy czasu oczekiwania.

Wskaźnik liczby mieszkańców przypadających na jedną aptekę w Gminie Piaski wskazuje na lepszą dostępność usług farmaceutycznych w porównaniu do powiatu świdnickiego i województwa lubelskiego. W latach 2020-2023 wartość wskaźnika systematycznie spada.

Liczba ludności przypadająca na 1 ogólnodostępną aptekę w Gminie Piaski na tle powiatu świdnickiego i województwa lubelskiego w latach 2020-2023 została przedstawiona na poniższym wykresie.

Wykres 16 Liczba ludności przypadająca na 1 ogólnodostępną aptekę w Gminie Piaski na tle powiatu świdnickiego i województwa lubelskiego w latach 2020-2023

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS BDL

Kolejnym krokiem do zapewnienia odpowiedniej jakości życia mieszkańców gminy jest opieka społeczna. Na terenie gminy Piaski funkcjonuje Ośrodek Pomocy Społecznej w Piaskach (OPS), realizujący zadania mające na celu wsparcie mieszkańców gminy znajdujących się w trudnej sytuacji życiowej. Działania te obejmują zarówno pomoc finansową, rzeczową, jak i organizację programów socjalnych oraz usług opiekuńczych.

OPS w Piaskach realizuje „Program Wspierania Rodziny dla Gminy Piaski na lata 2023-2025” przyjęty uchwałą Rady Miejskiej w Piaskach Nr LI/460/2022 z dnia 29 grudnia 2022 r. Podstawowym zadaniem programu jest stałe rozpoznawanie rodzin przeżywających trudności oraz diagnozowanie przyczyn występowania tych problemów. Jego Beneficjentami są rodziny z dziećmi z terenu Gminy Piaski, a w szczególności rodziny przeżywające trudności w sferze opiekuńczo-wychowawczej, rodziny wielodzietne i niepełne.

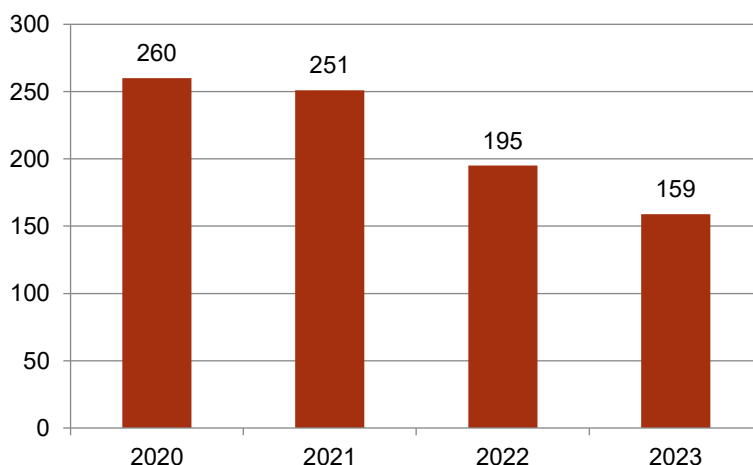
Kolejnym realizowanym programem jest „Gminny Program Przeciwdziałania Przemocy Domowej i Ochrony Osób Doznających Przemocy Domowej na lata 2024-2028 zatwierdzony uchwałą Nr LXVIII/580/2024 Rady Miejskiej w Piaskach z dnia 23 lutego 2024 r. Głównym celem programu jest efektywne przeciwdziałanie przemocy domowej oraz zmniejszanie jej negatywnych następstw w życiu społecznym i rodzinnym. Realizacja określonego celu została zdefiniowana poprzez wskazanie określonych zadań:

- o prowadzenie poradnictwa i interwencji w zakresie przeciwdziałania przemocy domowej w szczególności poprzez działania edukacyjne służące wzmocnieniu opiekuńczych i wychowawczych kompetencji rodziców w rodzinach zagrożonych przemocą domową,
- o zapewnienie osobom dotkniętym przemocą domową miejsc w ośrodkach wsparcia.
- o funkcjonowanie zespołów interdyscyplinarnych.

W latach 2020–2023 liczba beneficjentów korzystających ze środowiskowej pomocy społecznej w Gminie Piaski systematycznie spadała – od 260 osób w 2020 roku do 159 w 2023 roku, co oznacza spadek o niemal 39%. Taki trend może wskazywać na poprawę sytuacji materialnej mieszkańców, większą samodzielność rodzin lub zmiany w sposobie kwalifikowania do świadczeń.

Poniższy wykres przedstawia liczbę osób korzystających ze środowiskowej pomocy społecznej w Gminie Piaski w latach 2020-2023.

Wykres 17 Osoby korzystające ze środowiskowej pomocy społecznej w Gminie Piaski w latach 2020-2023

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS BDL

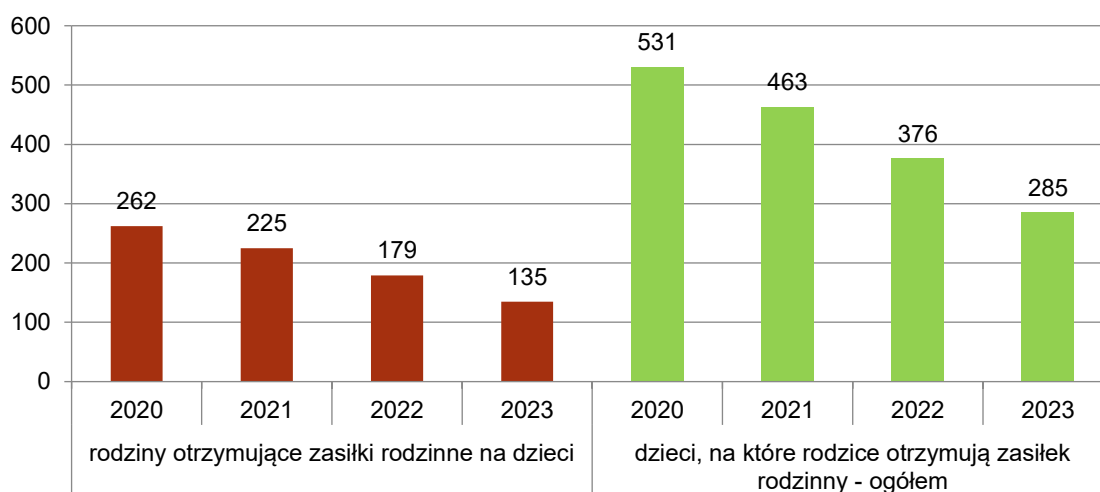
Drugim wskaźnikiem obrazującym sytuację materialną mieszkańców jest liczba rodzin korzystających z zasiłku rodzinnego.

W latach 2020–2023 obserwuje się wyraźny i systematyczny spadek liczby rodzin otrzymujących zasiłki rodzinne na dzieci, jak również liczby dzieci objętych tym świadczeniem. W 2020 roku zasiłek rodzinny otrzymywało 262 rodziny, natomiast w 2023 roku już tylko 135, co oznacza spadek o niemal 49%. Równocześnie liczba dzieci, na które przyznano zasiłek, zmniejszyła się z 531 do 285, czyli o około 46%.

Powyższe dane wskazują, że pomimo obserwowanego spadku, stosunek liczby dzieci do liczby rodzin pozostał stosunkowo stabilny. Średnio na jedną rodzinę otrzymującą zasiłek rodzinny przypada dwoje dzieci. Może to wskazywać na brak wyraźnych zmian w strukturze rodzin korzystających z pomocy, a jedynie na zmniejszenie się liczby osób uprawnionych do pobierania świadczenia.

Na poniższym wykresie przedstawiono liczbę rodzin i dzieci otrzymujących zasiłek rodzinny w Gminie Piaski w latach 2020-2023.

Wykres 18 Liczba rodzin i dzieci otrzymujących zasiłek rodzinny w Gminie Piaski w latach 2020-2023

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS BDL

2.8. Bezpieczeństwo

Zgodnie z ustawą o samorządzie gminnym zadaniem własnym gminy jest zaspakajanie zbiorowych potrzeb wspólnoty, w tym również zadania z zakresu porządku publicznego i bezpieczeństwa obywateli oraz ochrony przeciwpożarowej i przeciwpowodziowej.

Na terenie Gminy Piaski za działania w tym zakresie odpowiedzialne są m.in.:

- o Komenda Powiatowa Policji w Świdniku (Komisariat Policji w Piaskach),
- o Komenda Powiatowa Państwowej Straży Pożarnej w Świdniku,
- o Powiatowa Stacja Sanitarno-Epidemiologiczna w Świdniku,
- o Powiatowy Inspektorat Weterynarii w Świdniku,
- o Powiatowy Inspektorat Nadzoru Budowlanego w Świdniku,
- o Wojewódzki Inspektorat Ochrony Środowiska w Lublinie,
- o Regionalny Zarząd Gospodarki Wodnej w Lublinie,
- o Ochotnicze Straże Pożarne,
- o Gminny Zespół Zarządzania Kryzysowego.

Na terenie Gminy Piaski działa 14 jednostek Ochotniczych Straży Pożarnej (OSP): OSP w Brzezicach, OSP w Bystrzejowicach Drugich, OSP w Bystrzejowicach Trzecich, OSP w Gardzienicach, OSP w Giełczwi, OSP w Janówku, OSP w Kębłowie, OSP w Kozicach Górnych, OSP w Majdanie Kawęczyńskim, OSP w Majdanku Kozickim, OSP w Majdanie Kozic Górnych, OSP w Piaskach, OSP w Siedliszczkach, OSP w Wierzchowiskach. Dwie z nich tj. OSP Bystrzejowice Drugie i OSP Piaski działają w ramach Krajowego Systemu Ratowniczo-Gaśniczego. Do zadań realizowanych przez jednostki OSP należy w szczególności podejmowanie działań w celu ochrony życia, zdrowia, mienia lub środowiska przez m.in.: zapobieganie powstawaniu i rozprzestrzenianiu się pożaru, klęski żywiołowej lub innego miejscowego zagrożenia, prowadzenie i udział w akcjach ratowniczych, udział w alarmowaniu i ostrzeganiu ludności o zagrożeniach.

Na poziom bezpieczeństwa mieszkańców Gminy Piaski wpływ ma nie tylko obecność odpowiednich służb i instytucji, ale również realny poziom zagrożeń występujący na jej terenie. Kluczowym elementem oceny stanu bezpieczeństwa jest analiza liczby miejscowych zagrożeń.

W latach 2020–2023 odnotowano zróżnicowaną liczbę zdarzeń w ramach pięciu głównych kategorii tj.: silne wiatry, opady śniegu, opady deszczu, zdarzenia w komunikacji oraz zdarzenia medyczne. Najwięcej miejscowych zagrożeń zaobserwowano w 2021 roku, których liczba wyniosła 88. Dane wskazują na malejącą liczbę zdarzeń na terenie gminy. W 2020 roku odnotowano łącznie 75 miejscowych zagrożeń, natomiast w 2023 roku było ich już 52. Oznacza to spadek o ponad 30%.

Liczba zagrożeń miejscowych związanych z silnym wiatrem miała charakter zmienny i zależy od występujących warunków pogodowych. W latach 2020-2021 stanowiły one znaczny udział we wszystkich występujących zdarzeniach a ich liczba wyniosła odpowiednio 27 i 30. W kolejnych latach nastąpił gwałtowny spadek liczby zagrożeń spowodowanych silnym wiatrem do poziomu 8 w 2022 roku i 6 w 2023 roku.

W latach 2020-2021 opady śniegu nie powodowały żadnych zdarzeń. W kolejnych latach odnotowano incydenty z nimi związane – początkowo 2, a w 2023 roku 1. Niewielka liczba tego typu miejscowych zagrożeń może świadczyć o bardziej umiarkowanej zimie lub lepszym przygotowaniu służb.

Zdarzenia spowodowane opadami deszczu w analizowanym okresie czasu pozostają na niskim poziomie przez cały analizowany okres czasu. Najwięcej, bo 5 przypadków, odnotowano w 2021 roku, jednak już w latach 2022-2023 nie wystąpił żaden tego typu incydent.

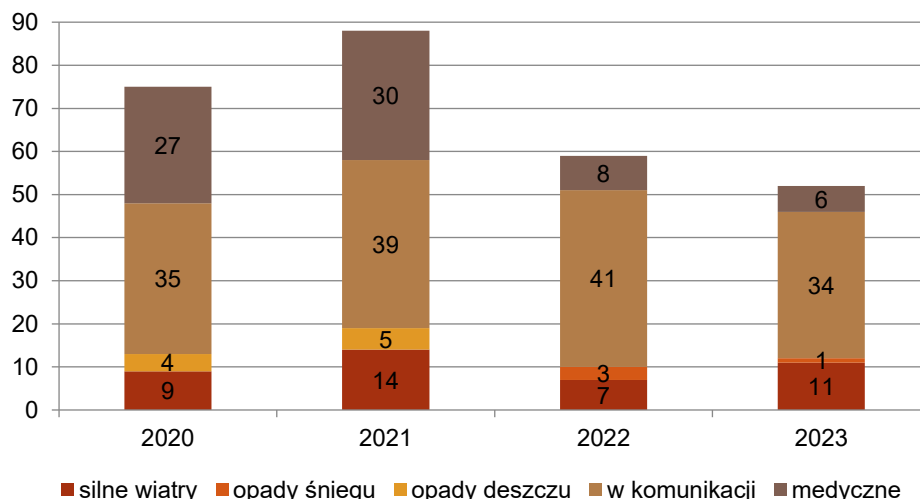
Zdecydowanie największy udział w ogólnej liczbie występujących zagrożeń miały sytuacje związane z komunikacją. W każdym roku liczba tego typu zdarzeń była wysoka, a szczególnie w 2022 roku, kiedy odnotowano aż 41 przypadków. W latach 2020-2023 corocznie liczba zagrożeń komunikacyjnych kształtowała się na poziomie przekraczającym 30 zdarzeń.

Liczba zdarzeń medycznych była zmienna w analizowanym okresie czasu. Najwięcej przypadków odnotowano w roku 2020 – 27 i w 2021 roku – 30. W kolejnych latach obserwuje się gwałtowny spadek tego typu sytuacji – najpierw do 8 w 2022 roku i 6 w 2023 roku.

Podsumowując, największy udział w ogólnej liczbie miejscowych zagrożeń na terenie Gminy Piaski stanowiły te związane z komunikacją oraz zdarzenia medyczne. Wśród incydentów powodowanych zjawiskami pogodowymi, najczęściej sytuacji stwarzających zagrożenie powodowane było przez silny wiatr, natomiast opady śniegu i silny deszcz miały znaczenie marginalne.

Poniższy wykres obrazuje liczbę miejscowych zagrożeń według rodzaju zagrożenia występujących w Gminie Piaski w latach 2020-2023.

Wykres 19 Liczba miejscowych zagrożeń według rodzaju zagrożenia występujących w Gminie Piaski w latach 2020-2023

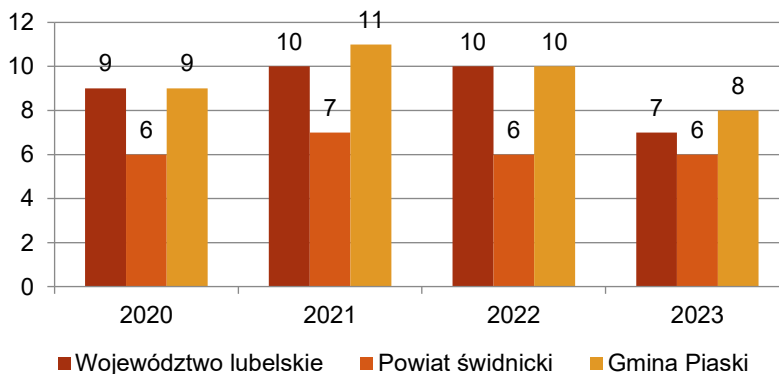

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS BDL

Kolejnym miernikiem obrazującym sytuację w Gminie Piaski jest liczba miejscowych zagrożeń w przeliczeniu na 1000 ludności. W latach 2020–2023 wskaźnik ten utrzymywał się na stabilnym i stosunkowo niskim poziomie – od 8 do maksymalnie 11 zdarzeń na 1000 mieszkańców rocznie. Gmina osiągała w tym zakresie wyniki zbliżone do odnotowanych dla powiatu świdnickiego i jednocześnie wyższe od zaobserwowanych w województwie lubelskim.

Liczbę miejscowych zagrożeń w przeliczeniu na 1000 ludności w Gminie Piaski, powiecie świdnickim i województwie lubelskim w latach 2020-2023 przedstawiono na poniższym wykresie.

Wykres 20 Liczba miejscowych zagrożeń w przeliczeniu na 1000 ludności w Gminie Piaski, powiecie świdnickim i województwie lubelskim w latach 2020-2023

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS BDL

3. Diagnoza uwarunkowań gospodarczych

Analiza lokalnych uwarunkowań gospodarczych na terenie gminy stanowi istotny element diagnozy strategicznej. Umożliwia ocenę potencjału lokalnej gospodarki oraz identyfikację głównych wyzwań i możliwości rozwoju. W niniejszym rozdziale przedstawiono kluczowe aspekty związane z funkcjonowaniem rynku pracy, strukturą i dynamiką sektora przedsiębiorstw oraz znaczeniem sektora rolniczego w gospodarce gminy.

3.1. Rynek pracy

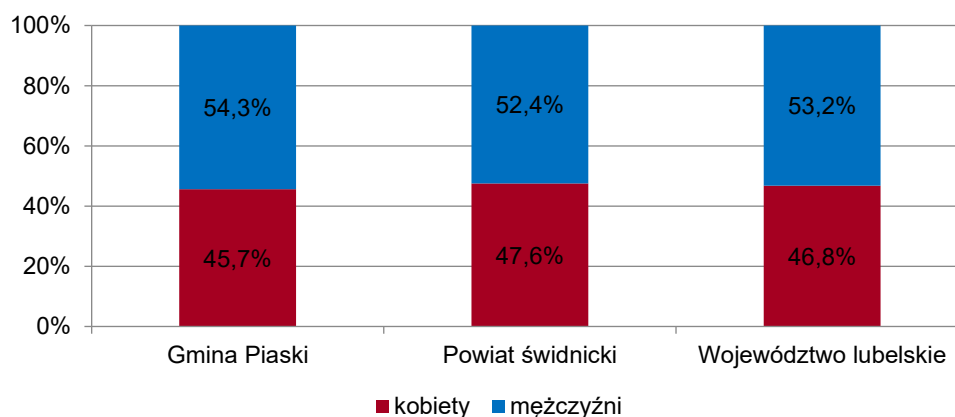
Na wstępie rozdziału opisującego sytuację rynku pracy w Gminie Piaski należy zaznaczyć, że dane Głównego Urzędu Statystycznego do 2022 roku nie uwzględniały w statystykach dotyczących osób pracujących na terenie poszczególnych jednostek samorządu terytorialnego, pracujących w jednostkach budżetowych działających w zakresie obrony narodowej i bezpieczeństwa publicznego, osób pracujących w gospodarstwach indywidualnych w rolnictwie, duchownych oraz pracujących w fundacjach, stowarzyszeniach i innych organizacjach społecznych.

W przypadku gmin wiejskich i wiejsko-miejskich, takich jak Piaski, gdzie rolnictwo stanowi istotny sektor gospodarki, powoduje to brak uwzględnienia przede wszystkim osób zatrudnionych w rolnictwie. Z tego względu na potrzeby niniejszego opracowania przeanalizowane zostaną dane w zakresie osób pracujących za lata 2023-2024.

W latach 2023-2024 liczba osób pracujących na terenie Gminy Piaski kształtowała się na stabilnym poziomie – w 2023 roku to 3 985 osób, natomiast w 2024 roku to 3 980 osób. Wśród osób pracujących na terenie Gminy Piaski w 2024 r. mężczyźni stanowili ponad 54% a kobiety niemal 46%. Proporcje osób pracujących ze względu na płeć na terenie Gminy Piaski są zbliżone do wykazanych dla powiatu świdnickiego i województwa lubelskiego.

Poniższy wykres przedstawia podział pracujących w 2024 roku ze względu na płeć w gminie Piaski na tle powiatu świdnickiego i województwa lubelskiego.

Wykres 21 Podział pracujących w 2024 r. ze względu na płeć w gminie Piaski na tle powiatu świdnickiego i województwa lubelskiego

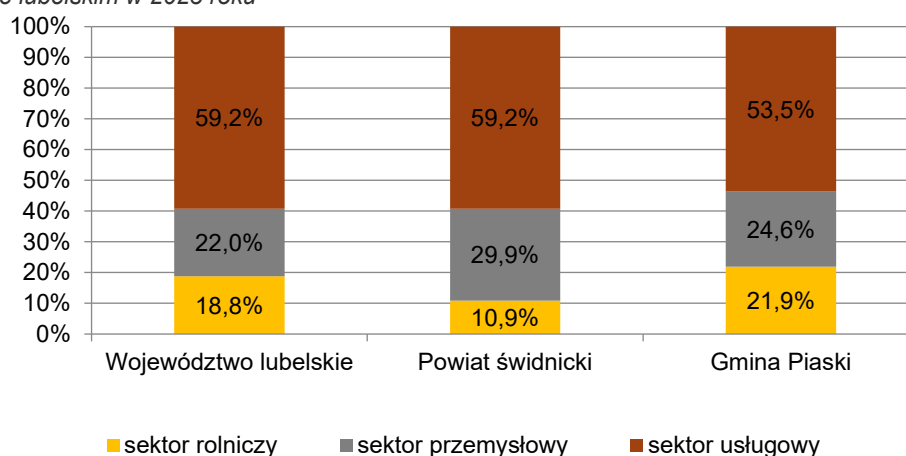

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS BDL

Według danych Głównego Urzędu Statystycznego w 2023 roku w Gminie Piaski niemal 22% osób pracujących w gospodarce narodowej związanych było z sektorem rolnictwa. Jest to wynik wyższy niż odnotowany w województwie lubelskim i dwukrotnie większy niż w powiecie świdnickim. Sektor przemysłowy również ma istotny udział, wynoszący prawie 25%, co wskazuje na obecność przemysłowych zakładów produkcyjnych i rozwijający się obszar rzemiosła. Największy udział w strukturze zatrudnienia, wynoszący ponad 53%, stanowił sektor usługowy, który w porównaniu do powiatu świdnickiego i województwa lubelskiego jest mniej rozwinięty.

Na poniższym wykresie przedstawiono strukturę zatrudnienia w sektorach gospodarki narodowej w Gminie Piaski oraz powiecie świdnickim i województwie lubelskim w 2023 roku.

Wykres 22 Struktura zatrudnienia w sektorach gospodarki narodowej w Gminie Piaski oraz powiecie świdnickim i województwie lubelskim w 2023 roku

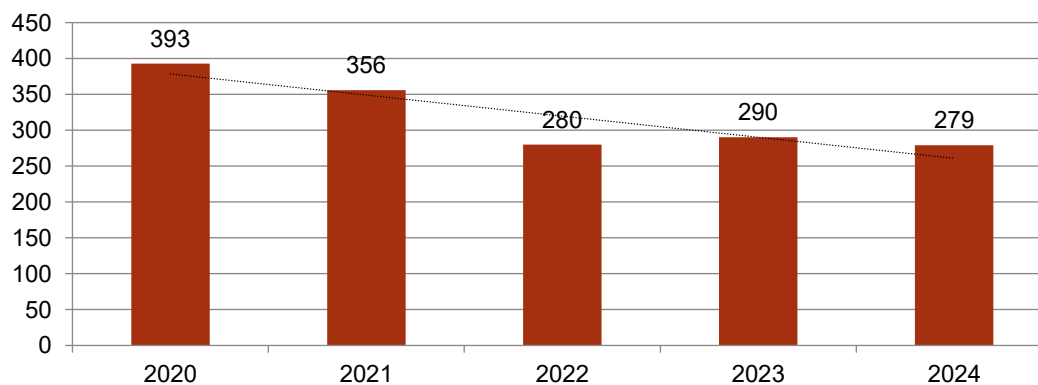

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS BDL

Stan rynku pracy w Gminie Piaski możemy analizować również za pomocą wskaźników dotyczących poziomu bezrobocia. W latach 2020–2024 Gmina Piaski, podobnie jak województwo lubelskie, wykazuje pozytywne zmiany na rynku pracy w zakresie liczby zarejestrowanych osób bezrobotnych. W Gminie Piaski, liczba osób bezrobotnych zmniejszyła się z 393 osób w 2020 roku do 279 osób w 2024 roku, co stanowi spadek o 29%.

Poniższy wykres przedstawia liczbę bezrobotnych zarejestrowanych na terenie Gminy Piaski w latach 2020-2024.

Wykres 23 Bezrobotni zarejestrowani w Gminie Piaski w latach 2020-2024

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS BDL

W ciągu analizowanego okresu w Gminie Piaski obserwuje się tendencję spadkową udziału bezrobotnych zarejestrowanych w liczbie ludności w wieku produkcyjnym, z 6,5% w 2020 roku do 4,8% w 2024 roku, przy czym najniższą wartość osiągnął w 2022 roku – 4,7%. Taki trend może sugerować poprawę sytuacji na rynku pracy, co może być wynikiem skutecznych działań gminy w zakresie aktywizacji zawodowej mieszkańców oraz rozwoju lokalnej gospodarki.

W latach 2020-2024 poziom bezrobocia w Gminie Piaski był bardzo zbliżony do sytuacji w województwie lubelskim, jednak wyższy niż wykazany dla powiatu świdnickiego.

W poniższej tabeli przedstawiono udział bezrobotnych zarejestrowanych w liczbie ludności w wieku produkcyjnym w Gminie Piaski na tle powiatu świdnickiego i województwa lubelskiego w latach 2020-2024.

Tabela 8 Udział bezrobotnych zarejestrowanych w liczbie ludności w wieku produkcyjnym w Gminie Piaski na tle powiatu świdnickiego i województwa lubelskiego w latach 2020-2024

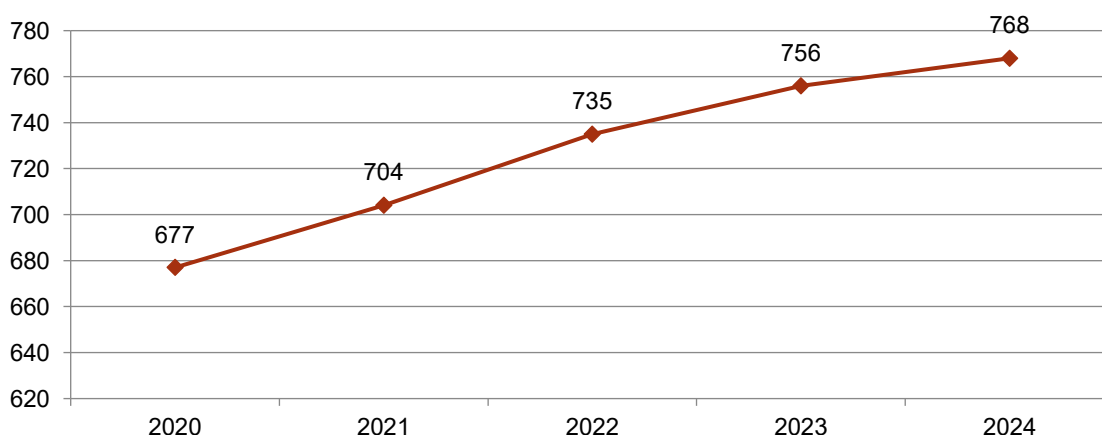
	2020	2021	2022	2023	2024
Województwo lubelskie	6,3%	5,6%	5,2%	4,9%	4,9%
Powiat świdnicki	4,5%	3,7%	3,6%	3,9%	4,1%
Gmina Piaski	6,5%	5,9%	4,7%	4,9%	4,8%

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS BDL

Wskaźnikiem obrazującym poziom aktywności gospodarczej mieszkańców obszaru jest liczba osób fizycznych prowadzących działalność gospodarczą. Od 2020 roku następował coroczny wzrost wskaźnika z poziomu 677 do 768 w 2024 roku. Wzrost ten może wskazywać na stopniową poprawę w zakresie aktywności gospodarczej wśród mieszkańców oraz na sprzyjające warunki do podejmowania działalności na własny rachunek.

Poniższy wykres obrazuje zmianę liczby osób fizycznych prowadzących działalność gospodarczą w Gminie Piaski w latach 2020-2024.

Wykres 24 Liczba osób fizycznych prowadzących działalność gospodarczą w Gminie Piaski w latach 2020-2024

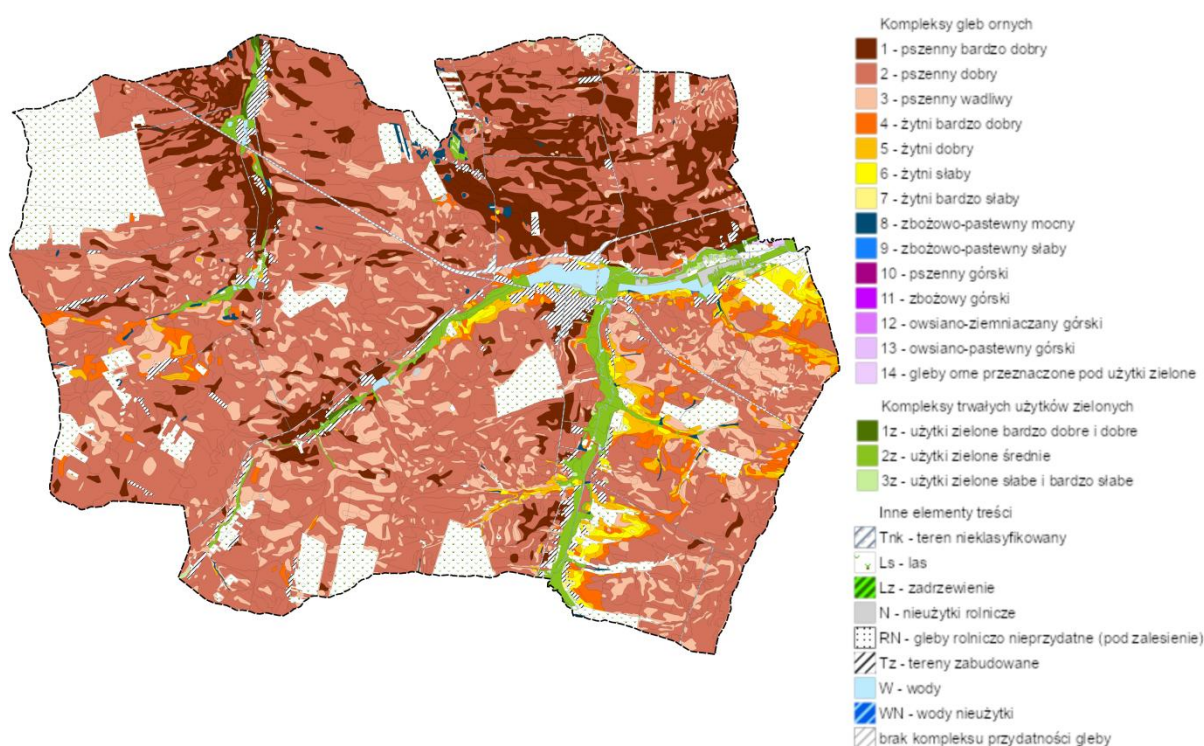
Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS BDL

3.2. Sektor rolniczy

Gmina Piaski położona jest w lubelsko-bychawskim regionie glebowym. Dominują gleby płowe, towarzyszą im gleby brunatne oraz rędziny, w dnach dolin występują gleby torfowe. Gleby wykształciły się głównie na utworach pyłowych przypominających lessy właściwe. Najpowszechniej występują gleby płowe, przykrywające różnej miąższości opoki i gezy. Na wapieniach znajdują się płyty rędzin. Gleby brunatne wylugowane i kwaśne występują w obrębie silniej nachylonych stoków. Gleby wytworzone z utworów deluwialnych lub aluwialnych obserwuje się we współczesnych dolinach rzek przebiegających przez teren gminy.

Mapa glebowo-rolnicza Gminy Piaski została przedstawiona poniżej.

Mapa 10 Mapa glebowo-rolnicza Gminy Piaski

Źródło: opracowanie własne na podstawie mapy glebowo-rolniczej dostępnej na <https://www.geoportal.gov.pl/>

Pod względem glebowo-rolniczym w obrębie gruntów ornych zdecydowanie przeważają gleby w kompleksie pszenno dobrym, które stanowią ok. 62% powierzchni ogólnej gminy. Wartość bonitacyjna gleb i inne walory agrokulturowe mają znaczący wpływ na bardzo wysoką ocenę wartości rolniczej przestrzeni produkcyjnej określanej przez Instytut Uprawy Nawożenia i Gleboznawstwa – Państwowy Instytut Badawczy w Puławach – wskaźnik wynosi 95 w skali 100 punktów, co na tle województwa, daje to gminie wysoką pozycję.

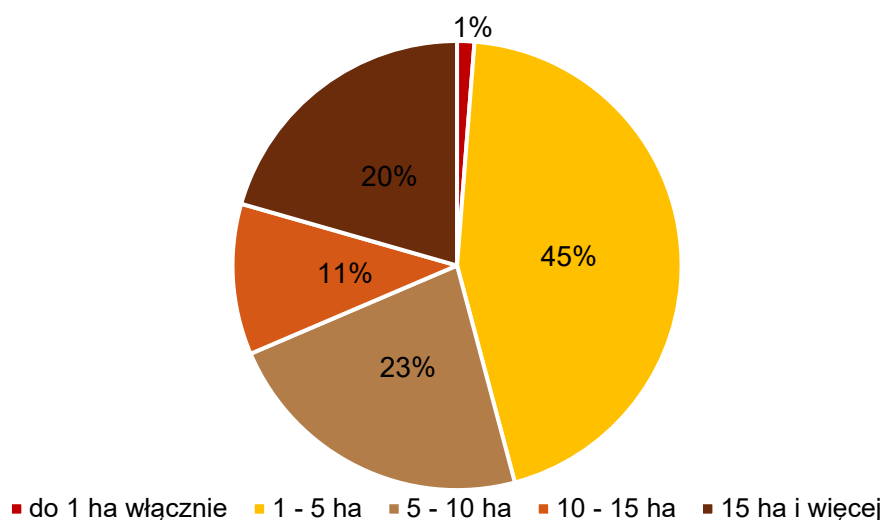
Zgodnie ze Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego Gminy Piaski, grunty orne klas bonitacyjnych I-III stanowią 83,5% powierzchni gruntów ornych. Grunty niższych klas (IV-VI) występują marginalnie i stanowią w Gminie Piaski zaledwie 16,5% powierzchni gruntów ornych. Świadczy to o bardzo dobrych warunkach dla rozwoju rolnictwa na terenie gminy.

Zjawiskiem niekorzystnym, negatywnie wpływającym na żyzność gleb jest erozja. Największym zagrożeniem jest erozja wietrzna gleb lessowych i pyłowatych. Ok. 6% użytków rolnych w gminie zagrożonych jest erozją wodną, szczególnie w czasie roztopów wiosennych i po letnich opadach.

Zgodnie z danymi pozyskanymi w ramach Powszechnego Spisu Rolnego, w Gminie Piaski, w 2020 roku zlokalizowanych było 1 206 gospodarstw rolnych. Średnia wielkość gospodarstwa rolnego w gminie wynosiła 11,32 ha, przy czym w powiecie świdnickim odnotowano dwukrotnie większą wartość na poziomie 22,79 ha, zaś w województwie lubelskim wyniosła 9,64 ha. Najwięcej gospodarstw rolnych posiada powierzchnię od 1 do 5 hektarów i stanowią one 42% wszystkich gospodarstw rolnych. Gospodarstwa bardzo małe, o powierzchni do 1 hektara, stanowią zaledwie 1% ogółu. Ich marginalny udział może wynikać z ograniczonej opłacalności prowadzenia działalności rolniczej na tak małym areale. Natomiast gospodarstwa średnie, mieszczące się w przedziale od 5 do 15 hektarów, to łącznie 34% wszystkich gospodarstw. Należy podkreślić, że znaczny udział wykazują również gospodarstwa rolne o powierzchni powyżej 15 ha, które stanowią 20% wszystkich gospodarstw.

Na poniższym wykresie przedstawiono strukturę gospodarstw rolnych Gminy Piaski według grup obszarowych użytków rolnych w 2020 roku.

Wykres 25 Struktura gospodarstw rolnych Gminy Piaski według grup obszarowych użytków rolnych w 2020 roku

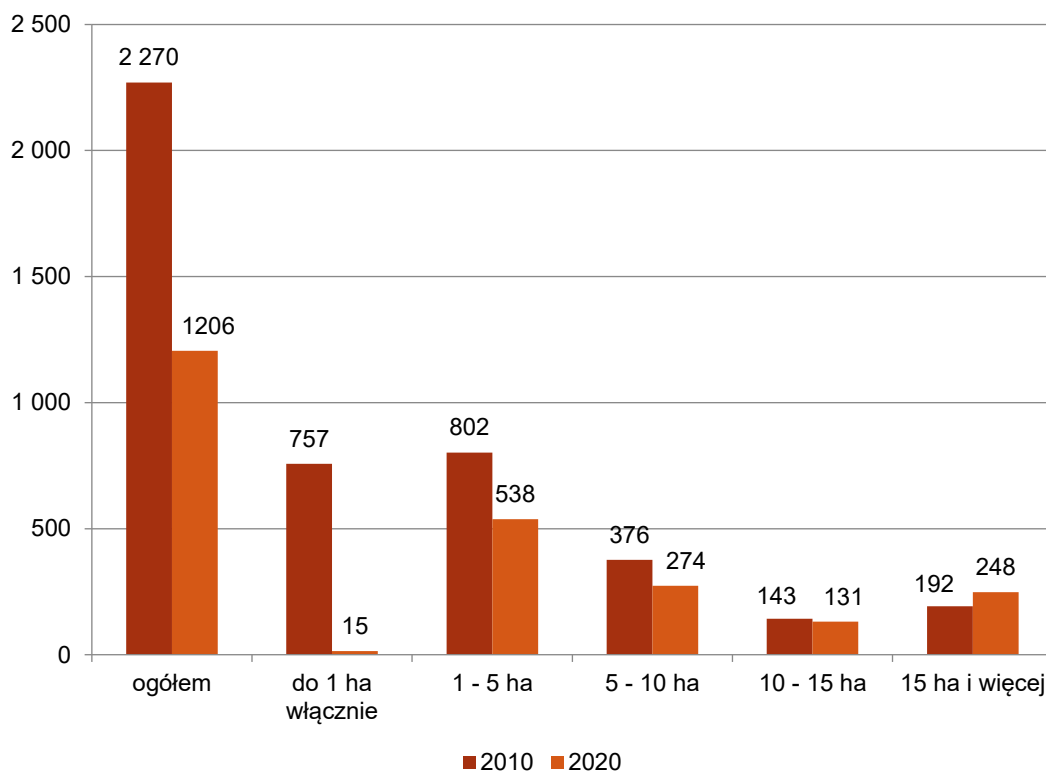

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS BDL

W celu określenia dynamiki i kierunku rozwoju sektora rolniczego w Gminie Piaski, analizą objęto również dane z Powszechnego Spisu Rolnego przeprowadzonego w 2010 roku i 2020 roku. W ciągu 10 lat na terenie Gminy Piaski ogólna liczba gospodarstw rolnych zmniejszyła się o ponad 1000, głównie w zakresie gospodarstw o najmniejszej powierzchni do 5 ha. Jednocześnie obserwuje się wzrost największych gospodarstw o powierzchni powyżej 15 ha. Potwierdza to również wskaźnik średniej wielkości gospodarstwa rolnego, który w 2010 roku wynosił 6,37 ha.

Poniższy wykres obrazuje porównanie liczby gospodarstw rolnych w Gminie Piaski według wielkości powierzchni użytków rolnych w 2010 roku i 2020 roku.

Wykres 26 Porównanie liczby gospodarstw rolnych w Gminie Piaski według wielkości powierzchni użytków rolnych w 2010 roku i 2020 roku

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS BDL

Podsumowując, w sektorze rolnictwa na terenie Gminy Piaski, podobnie jak w Polsce, stopniowo zmniejsza się liczba gospodarstw rolnych i jednocześnie wzrasta ich przeciętna powierzchnia. Zmiany te powodowane są m.in. zachodzącym procesem starzenia się mieszkańców wsi i brakiem następców – osób kontynuujących prowadzenie gospodarstw rolnych, jak również rezygnacją z prowadzenia nisko dochodowej działalności rolniczej i związanym z tym brakiem środków inwestycyjnych na rozwój użytkowanych gospodarstw rolnych. Jednak użytkownicy gospodarstw rolnych, którzy wiążą swoją przyszłość z rolnictwem, powiększają areal gospodarstw oraz skalę prowadzonej produkcji do wielkości umożliwiającej osiągnięcie odpowiedniego poziomu dochodów i rentowności prowadzonej działalności.

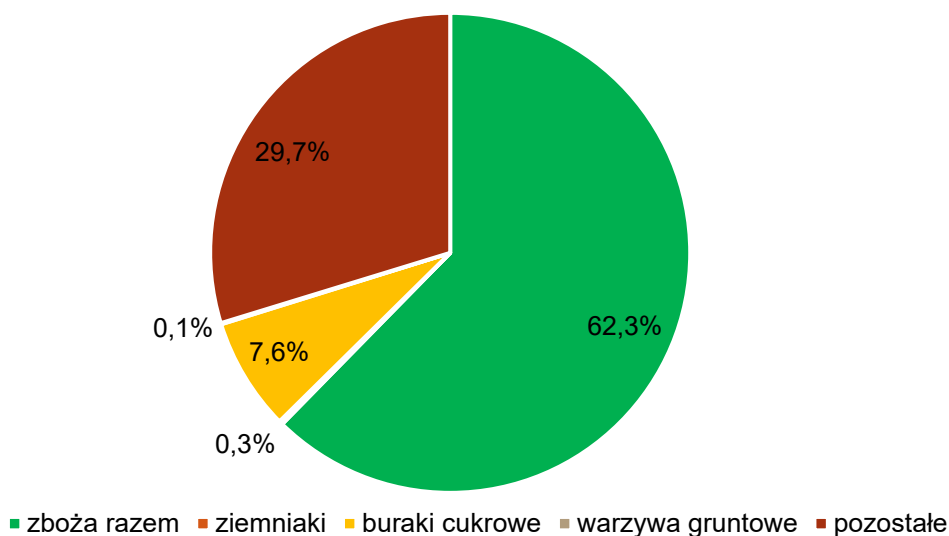
Struktura zasiewów w analizowanym zestawieniu pokazuje zdecydowaną dominację zbóż, które zajmują 62,3% całkowitej powierzchni upraw. Tak wysoki udział świadczy o ich podstawowym znaczeniu w gospodarce rolnej, zarówno jako surowiec dla przemysłu spożywczego, jak i pasza dla zwierząt.

Znaczący udział w strukturze upraw mają również inne rośliny sklasyfikowane jako „pozostałe”, które stanowią 29,7%. Kategoria ta obejmuje m.in. rośliny pastewne, strączkowe czy oleiste. Ich relatywnie duży udział wskazuje na zróżnicowanie produkcji i dostosowywanie się gospodarstw do lokalnych warunków oraz potrzeb rynku.

Z kolei uprawy ziemniaków (0,3%), buraków cukrowych (7,6%) i warzyw gruntowych (0,1%) mają marginalne znaczenie w porównaniu do zbóż i pozostałych upraw.

Poniższy wykres przedstawia strukturę zasiewów wybranych upraw w Gminie Piaski według danych Powszechnego Spisu Rolnego z 2020 roku.

Wykres 27 Struktura zasiewów wybranych upraw w Gminie Piaski

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS BDL

3.3. Sektor przedsiębiorstw

Istotnym elementem wpływającym na możliwości rozwoju gminy są działające na jej terenie podmioty gospodarcze. Z tego względu analizie poddano zmiany w strukturze i liczbie nowo zarejestrowanych podmiotów gospodarczych w rejestrze REGON według formy prawnej oraz przedstawiono charakterystykę przedsiębiorstw ze względu na wielkość i profil działalności.

W latach 2020-2024 obserwuje się zmienną dynamikę liczby nowo zarejestrowanych podmiotów gospodarczych na terenie Gminy Piaski. Największy wzrost odnotowano w latach 2020-2021 z poziomu 69 do 80. Najwięcej podmiotów utworzono w 2022 roku a ich liczba wyniosła 81. W kolejnych latach nastąpił spadek rejestracji do poziomu 58 w 2024 roku.

Najliczniejszą grupą przez cały analizowany okres czasu są osoby fizyczne prowadzące działalność gospodarczą, choć ich liczba podlegała znacznym wahaniom. Największą aktywność odnotowano w latach 2022-2023 (71 rejestracji), natomiast najniższą w 2024 roku (50 rejestracji).

Spółki handlowe i spółki z ograniczoną odpowiedzialnością są formami prawnymi, które cieszą się podobnym zainteresowaniem, a ich liczba kształtuje się w granicach 2-8 podmiotów rocznie. Najmniej przedsiębiorstw o tym charakterze zarejestrowano w 2020 roku (3 rejestracje) i 2023 roku (2 rejestracje).

Spółki cywilne pojawiają się sporadycznie. Największą liczbę rejestracji zanotowano w 2020 roku (2), po 1 rocznie w roku 2021 i 2023. W 2022 roku i 2024 roku nie zarejestrowano przedsiębiorstw o takiej formie prawnej. Może to świadczyć o ograniczonej popularności tej formy prowadzenia działalności, wynikającej m.in. z jej mniejszej elastyczności i większego ryzyka osobistego wspólników.

Najmniej popularnymi formami prawnymi wybieranymi podczas rejestracji podmiotu są spółki akcyjne, proste spółki akcyjne oraz spółdzielnie. W analizowanym okresie czasu nie utworzono podmiotów o takim charakterze.

Poniższa tabela prezentuje liczbę nowo zarejestrowanych podmiotów gospodarczych w rejestrze REGON wg formy prawnej w Gminie Piaski w latach 2020-2024.

Tabela 9 Liczba nowo zarejestrowanych podmiotów gospodarczych w rejestrze REGON wg formy prawnej w Gminie Piaski w latach 2020-2024

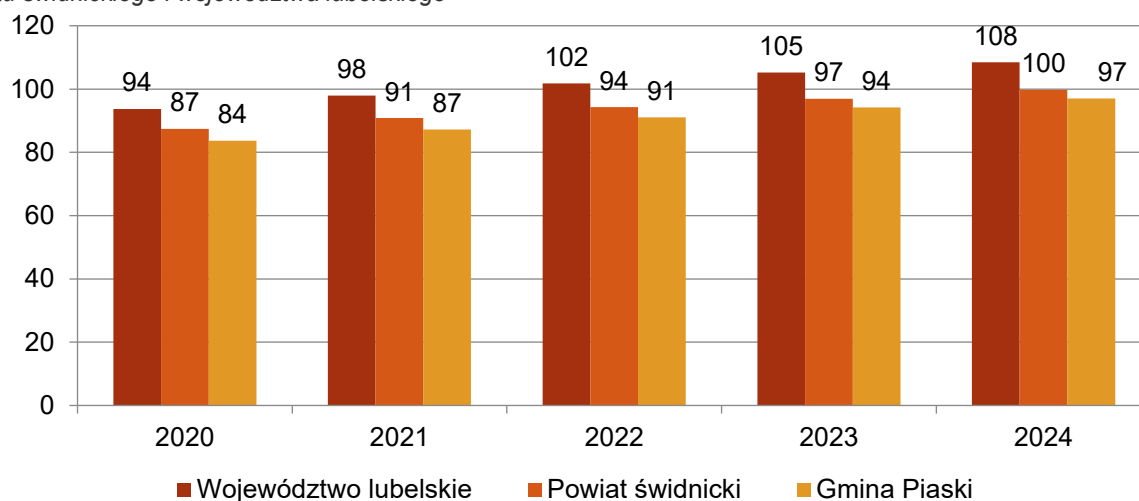
Forma prawna	2020	2021	2022	2023	2024
Osoby fizyczne prowadzące działalność gospodarczą	61	63	71	71	50
Spółki handlowe	3	8	5	2	4
Spółki z ograniczoną odpowiedzialnością	3	8	5	2	4
Spółki cywilne	2	1	0	1	0
Spółki akcyjne	0	0	0	0	0
Proste spółki akcyjne	0	0	0	0	0
Spółdzielnie	0	0	0	0	0
Razem	69	80	81	76	58

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS BDL

Analiza danych dotyczących liczby podmiotów gospodarczych na 1000 mieszkańców wskazuje, że pomimo rosnącej corocznie wartości wskaźnika w Gminie Piaski odnotowuje się niższy poziom aktywności gospodarczej niż w powiecie świdnickim i województwie lubelskim. Może to wynikać ze znacznego udziału sektora rolniczego w strukturze gospodarczej gminy, gdzie mieszkańcy prowadzą własne gospodarstwa rolne. W 2020 roku na 1000 mieszkańców przypadało w gminie 84 podmioty, natomiast w 2024 roku wartość ta wzrosła do 97. Świadczy to o rozwoju lokalnej przedsiębiorczości i wzroście aktywności gospodarczej na terenie gminy.

Na poniższym wykresie przedstawiono liczbę podmiotów gospodarczych zarejestrowanych na 1000 ludności w latach 2020-2024 w Gminie Piaski na tle powiatu świdnickiego i województwa lubelskiego.

Wykres 28 Podmioty gospodarcze zarejestrowane na 1000 ludności w latach 2020-2024 w Gminie Piaski na tle powiatu świdnickiego i województwa lubelskiego

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS BDL

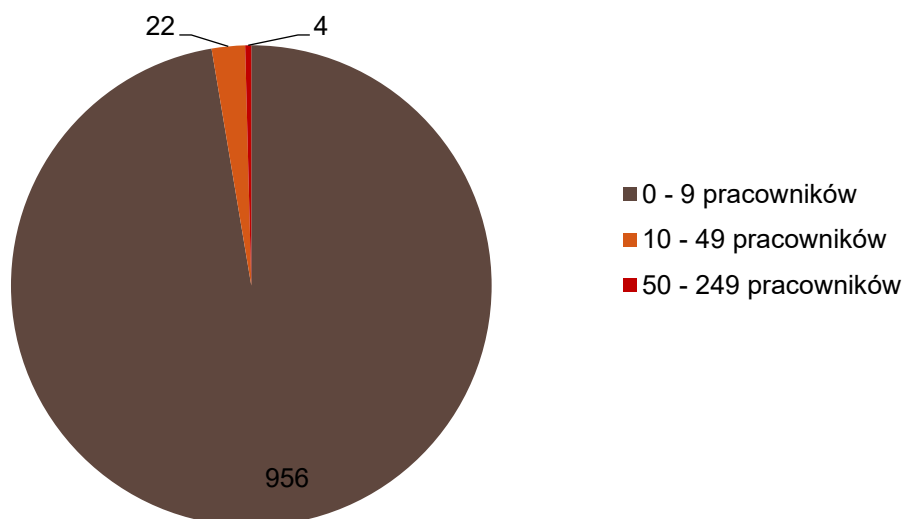
W celu dokonania szerszej diagnozy sytuacji gospodarczej Gminy Piaski w sektorze przedsiębiorstw, dokonano analizy struktury przedsiębiorstw pod względem ich klas wielkości oraz profilu działalności.

Dane dotyczące wielkości przedsiębiorstw zarejestrowanych w 2024 roku na terenie Gminy Piaski wyraźnie wskazują na dominację mikroprzedsiębiorstw, czyli podmiotów zatrudniających od 0 do 9 osób. Spośród 982 podmiotów, aż 956 (ponad 97%) to mikroprzedsiębiorstwa. Liczba małych przedsiębiorstw (10–49 pracowników) wyniosła 22, natomiast średnich (50–249 pracowników) jedynie 4. W gminie działalności nie prowadzi podmiot zatrudniający powyżej 250 osób.

Powyżej przedstawiona struktura przedsiębiorstw oznacza, że gospodarka lokalna opiera się przede wszystkim na sektorze małych i bardzo małych podmiotów, co jest charakterystyczne dla gmin wiejskich i miejsko-wiejskich. Mikroprzedsiębiorstwa to często rodzinne biznesy lub lokalni usługodawcy.

Poniższy wykres prezentuje strukturę podmiotów gospodarczych na terenie Gminy Piaski w 2024 roku pod względem ich klas wielkości, czyli liczby pracowników.

Wykres 29 Struktura podmiotów gospodarczych na terenie Gminy Piaski w 2024 roku pod względem ich klas wielkości

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS BDL

Oprócz liczby i wielkości zarejestrowanych podmiotów istotny jest również profil ich działalności. Struktura podmiotów gospodarczych według sekcji PKD pokazuje zróżnicowanie branżowe przedsiębiorstw funkcjonujących na terenie Gminy Piaski, jednak z wyraźną dominacją kilku głównych sektorów.

Największy udział w ogólnej liczbie działalności gospodarczych mają:

- o Sekcja G (handel hurtowy i detaliczny; naprawa pojazdów) – 27%, co świadczy o silnym rozwoju sektora usług handlowych i potwierdza jego dominującą rolę w strukturze zatrudniania na terenie gminy opisaną w rozdziale dotyczącym rynku pracy. Znaczny udział tego sektora to również odpowiedź na potrzeby i oczekiwania lokalnych mieszkańców.

- o Sekcja C (przetwórstwo przemysłowe) – 16,9%, co pokazuje istnienie zakładów produkcyjnych na obszarze gminy.

Wśród pozostałych przedsiębiorstw znaczący udział posiadają:

- o Sekcja H (transport i gospodarka magazynowa) – 9,7%
- o Sekcja M (działalność profesjonalna, naukowa i techniczna) – 9,3%,
- o Sekcja F (budownictwo) – 6,9%
- o Sekcja I (działalność związana z zakwaterowaniem i usługami gastronomicznymi) – 6,5%.

4. Diagnoza uwarunkowań infrastrukturalnych

Kluczowym elementem determinującym rozwój społeczno-gospodarczy oraz budującym potencjał każdej gminy jest infrastruktura. Jej jakość i dostępność wpływa również na jakość życia mieszkańców. W niniejszym rozdziale dokonano analizy czterech podstawowych obszarów infrastrukturalnych, które mają bezpośredni wpływ na funkcjonowanie Gminy Piaski tj.: obsługi komunikacyjnej, gospodarki mieszkaniowej, infrastruktury technicznej oraz gospodarki odpadami komunalnymi.

4.1. Infrastruktura komunikacyjna

Dobrze rozwinięta infrastruktura transportowa w znacznym stopniu decyduje o poziomie atrakcyjności gminy. Dostępność komunikacyjna ma znaczenie nie tylko dla lokalnych mieszkańców, którzy korzystają z usług i zasobów regionu, ale również dla osób odwiedzających gminę, przyczyniających się do rozwoju sektora turystycznego. Jest ona także ważnym czynnikiem przyciągającym inwestorów do lokalizowania działalności na terenie gminy, co przyczynia się do rozwoju gospodarczego obszaru.

Dostępność komunikacyjną można podzielić na zewnętrzną – oznaczającą możliwość dotarcia do gminy różnymi środkami transportu oraz wewnętrzną – określającą głównie łatwość poruszania się mieszkańców pomiędzy poszczególnymi miejscowościami.

Gmina Piaski charakteryzuje się dobrze rozwiniętą infrastrukturą drogową, która zapewnia sprawne połączenia zarówno wewnętrzne, jak i zewnętrzne. Sieć komunikacyjną na terenie gminy tworzą drogi zaliczane do kategorii dróg: krajowych, wojewódzkich, powiatowych oraz gminnych. Dobrą dostępność tego obszaru zapewniają zwłaszcza droga ekspresowa S12/S17, która ma istotne znaczenie w kontekście powiązań komunikacyjnych krajowych i międzynarodowych. Na odcinku Kurów (węzeł „Kurów Zachód”) – Piaski (węzeł „Piaski Wschód”) kilometrów drogi S12 pokrywa się z pikietażem drogi S17 tworząc wspólny przebieg. Ich długość w granicach Gminy Piaski wynosi niemal 21 km.

Przez teren gminy przebiegają dwie drogi wojewódzkie o łącznej długości 16,8 km: droga nr 836 w relacji Piaski - Bychawa oraz droga nr 837 w relacji Piaski – Sitaniec.

Uzupełnieniem tej sieci komunikacyjnej jest 11 następujących dróg powiatowych, których łączna długość wynosi 59,3 km:

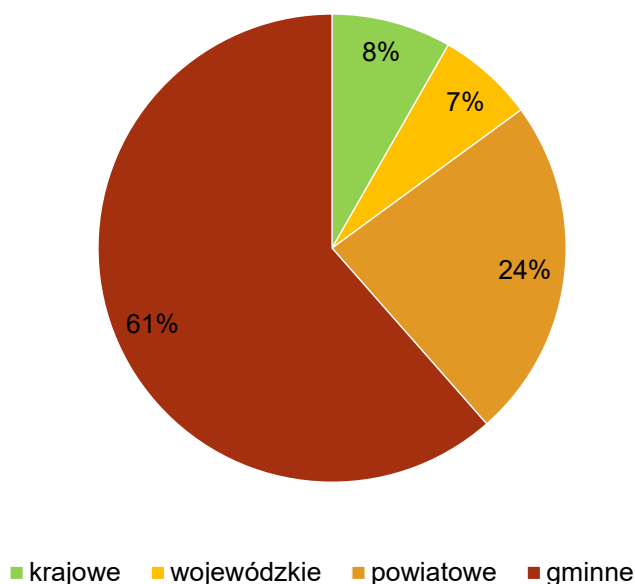
- Nr 2106 L Minkowice – Wierzchowiska,
- Nr 2107 L Kliny – Wierzchowiska,
- Nr 2109 L Wilczopole – Bystrzejowice,
- Nr 2110 L Bystrzejowice – Chmiel,
- Nr 2111 L Kawęczyn – Kozice i Kozice – Policzyzna,
- Nr 2112 L Kęblów Stary – Majdan Policki,
- Nr 2113 L Mełgiew – Piaski,
- Nr 2115 L Piaski – Gardzienice,
- Nr 2116 L Gardzienice – Suchodoły,
- Nr 2117 L Młodziejów – Klimusin – Stryjno,
- Nr 2022 L Zalesie – Brzeziczki

Układ komunikacji wewnętrznej tworzą drogi gminne umożliwiające przemieszczanie się pomiędzy poszczególnych miejscowości. Pozwalają one na bezpośredni dostęp do zabudowań mieszkalnych, terenów rolniczych oraz obiektów użyteczności publicznej. Łączna długość dróg gminnych na terenie Gminy Piaski to 154,7 km.

Największy udział stanowią drogi gminne – 61% i drogi powiatowe – 24%, natomiast łączny udział dróg krajowych i wojewódzkich wynosi 15%.

Poniższy wykres obrazuje udział dróg poszczególnych kategorii przebiegających w granicach Gminy Piaski.

Wykres 30 Udział dróg poszczególnych kategorii przebiegających w granicach Gminy Piaski

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych z Raportu o stanie Gminy Piaski za 2024 rok

Przez teren Gminy Piaski nie przebiegają linie kolejowe. Najbliższą jest linia relacji Lublin – Chełm ze stacjami i przystankami kolejowymi m.in.: w Świdniku, Minkowicach, Dominowie i Biskupicach Lubelskich, po której odbywa się głównie ruch pasażerski.

Poniższa mapa obrazuje sieć drogową na terenie Gminy Piaski.

Mapa 11 Sieć dróg na terenie Gminy Piaski

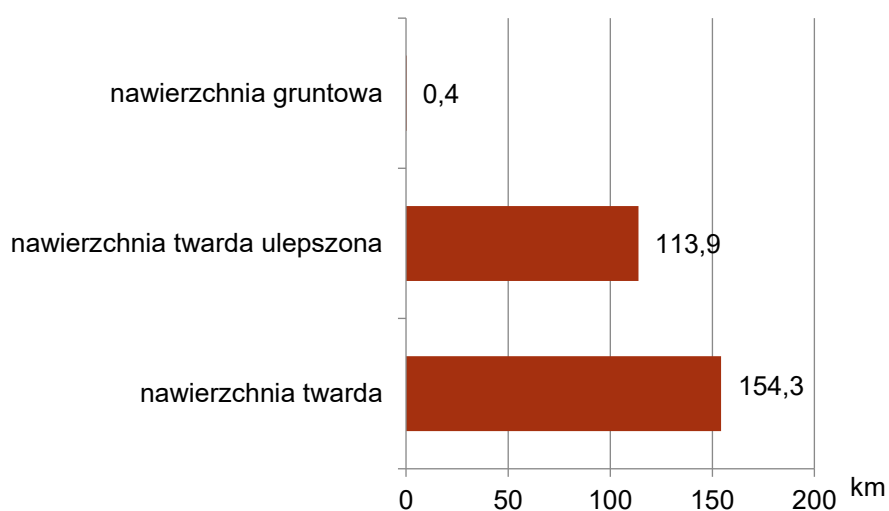

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych BDOT10k

O poziomie rozwoju sieci komunikacyjnej świadczy nie tylko dostępność dróg o zróżnicowanej kategorii, ale również jakość i stan ich nawierzchni. Zgodnie z danymi Głównego Urzędu Statystycznego, zdecydowana większość dróg gminnych to drogi o nawierzchni twardej (154,3 km), w tym w znacznej części o nawierzchni twardej ulepszonej (113,9 km). Jedynie niewielki odsetek dróg stanowią drogi gruntowe (0,4 km).

Długość dróg gminnych w Gminie Piaski według typu nawierzchni przedstawia poniższy wykres.

Wykres 31 Długość dróg gminnych w Gminie Piaski według typu nawierzchni

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS BDL

Powyższe dane wskazują, że Gmina Piaski dysponuje dobrze rozwiniętą siecią dróg o zróżnicowanych kategoriach. Szczególnie korzystny jest przebieg dróg krajowych, który w znaczący sposób poprawia zewnętrzną dostępność komunikacyjną gminy, umożliwiając lepsze połączenie z innymi regionami i miastami. Wpływa to również na wzmocnienie atrakcyjności gminy pod względem możliwości inwestowania, co może przełożyć się na czynnik rozwoju gospodarczego obszaru. Gmina Piaski posiada również dobrze rozwiniętą sieć dróg gminnych, co sprzyja sprawnej komunikacji lokalnej i stanowi istotny atut infrastrukturalny obszaru.

Zgodnie z danymi Głównego Urzędu Statystycznego na terenie Gminy Piaski do 2021 roku nie występowały drogi dla rowerów. W kolejnych latach sytuacja nieco się poprawiła i w 2023 roku długość dróg rowerowych wyniosła 3,2 km.

4.2. Gospodarka mieszkaniowa

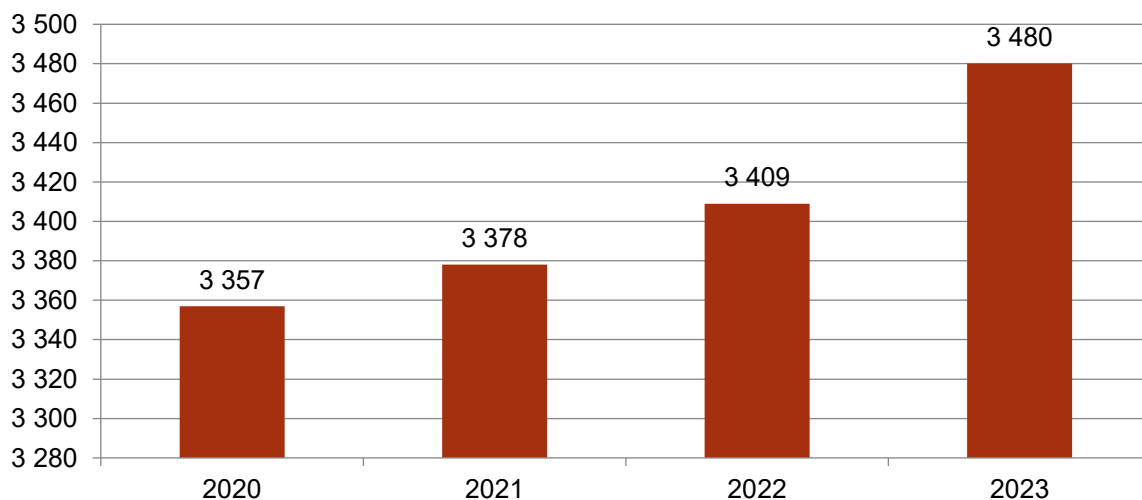
Istotnym czynnikiem kształtującym jakość życia mieszkańców są warunki mieszkaniowe, które można określić m.in. za pomocą liczby budynków mieszkalnych, przeciętnej powierzchni użytkowej 1 mieszkania oraz liczby mieszkań w przeliczeniu na 1000 mieszkańców.

Liczba budynków mieszkalnych w Gminie Piaski systematycznie wzrasta. W latach 2020-2023 zasób mieszkaniowy powiększył się o ponad 120 budynków mieszkalnych, co oznacza wzrost na poziomie prawie 4%. W 2023 roku liczba budynków mieszkalnych osiągnęła wartość 3 480.

Coroczny wzrost liczby budynków mieszkalnych w Gminie Piaski może świadczyć o postępującym rozwoju osadnictwa oraz wzrastającym zainteresowaniu osiedlaniem się na jej terenie, co przekłada się na zwiększone zapotrzebowanie na infrastrukturę techniczną i społeczną.

Na poniższym wykresie przedstawiono liczbę budynków mieszkalnych w Gminie Piaski w latach 2020-2023.

Wykres 32 Liczba budynków mieszkalnych w Gminie Piaski w latach 2020-2023

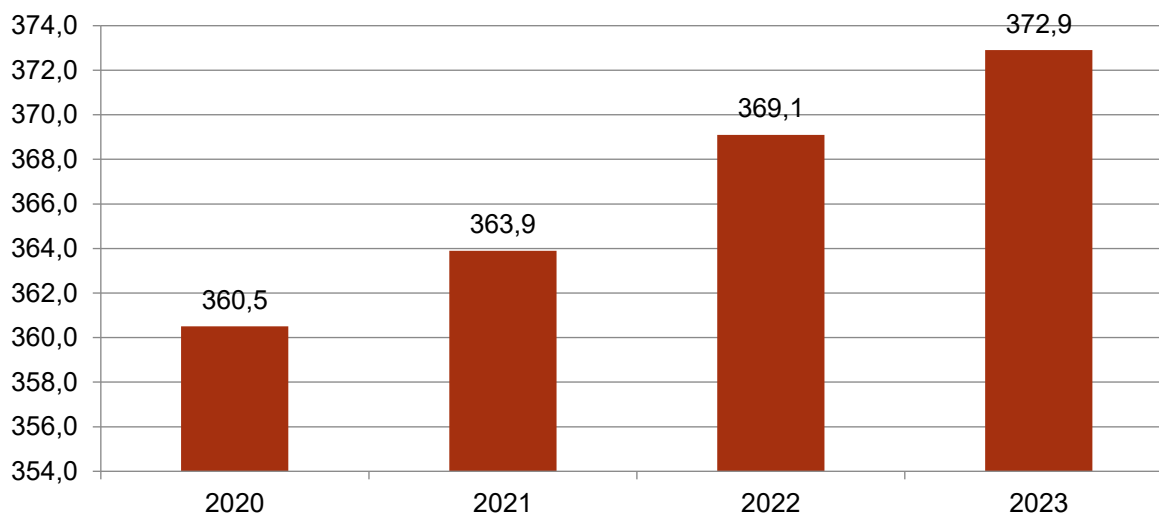

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS BDL

Na terenie gminy obserwuje się również coroczny wzrost liczby mieszkań w przeliczeniu na 1000 mieszkańców z poziomu 360,5 w 2020 roku do 372,9 w 2023 roku.

Poniższy wykres przedstawia zmianę wartości wskaźnika przeciętnej liczby mieszkań przypadających na 1000 mieszkańców w Gminie Piaski w latach 2020-2023.

Wykres 33 Liczba mieszkań na 1000 mieszkańców w Gminie Piaski w latach 2020-2023

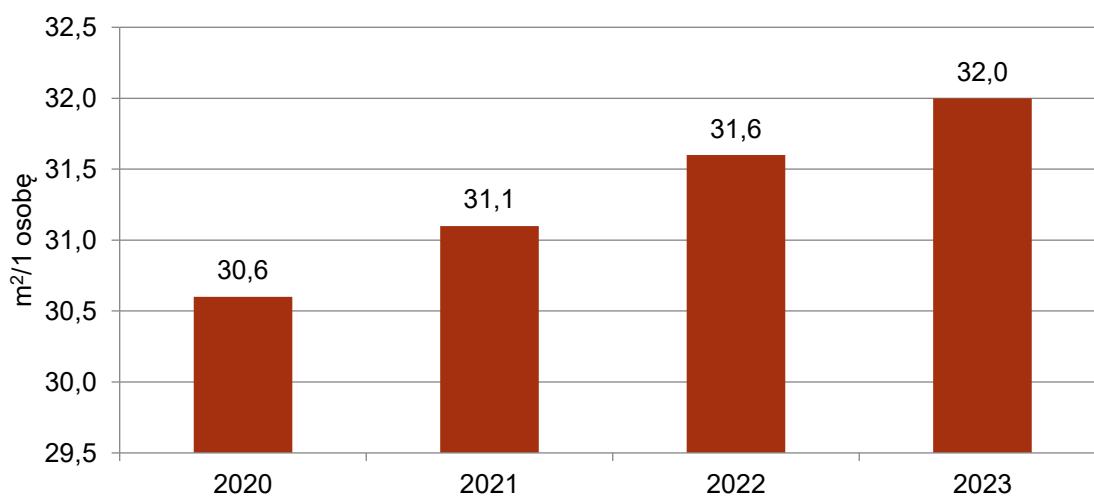

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS BDL

Przy ocenie zasobów mieszkaniowych istotna jest nie tylko liczba budynków mieszkalnych, ale także ich powierzchnia. Przeciętna powierzchnia użytkowa mieszkania przypadające na 1 osobę w Gminie Piaski systematycznie wzrasta, średnio 0,5 m² rocznie, osiągając w 2023 roku wartość 32 m². Taki trend może wskazywać to na poprawę warunków mieszkaniowych i komfortu życia mieszkańców.

Na poniższym wykresie zaprezentowano zmianę wielkości przeciętnej powierzchni użytkowej mieszkania przypadającej na 1 osobę w Gminie Piaski w latach 2020-2023.

Wykres 34 Przeciętna powierzchnia użytkowa mieszkania na 1 osobę w Gminie Piaski w latach 2020-2023

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS BDL

4.3. Infrastruktura techniczna

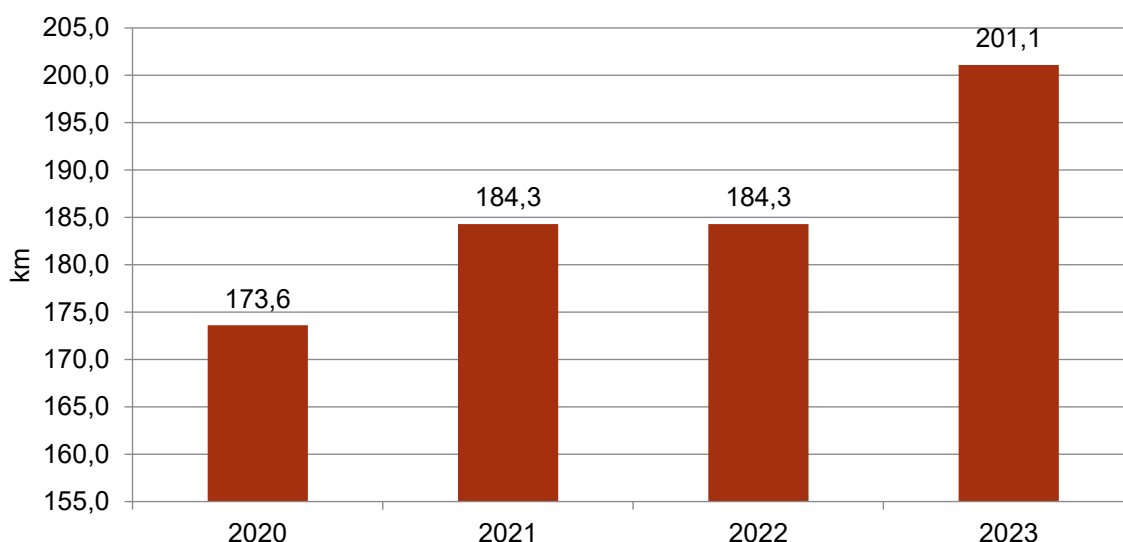
Dostępność infrastruktury technicznej, w szczególności do sieci wodociągowej, kanalizacyjnej, czy gazowej, w znacznym stopniu wpływa na jakość życia mieszkańców. Powszechny dostęp do podstawowych usług komunalnych nie tylko podnosi komfort codziennego funkcjonowania, ale również ma istotne znaczenie dla zdrowia publicznego, bezpieczeństwa sanitarnego oraz rozwoju społeczno-gospodarczego.

Za zbiorowe zaopatrzenie w wodę, odprowadzanie i oczyszczanie ścieków na terenie Gminy Piaski odpowiada Zakład Usług Komunalnych w Piaskach Sp. z o.o.

W latach 2020–2023 długość czynnej sieci rozdzielczej wodociągowej wzrosła z poziomu 173,6 km do 201,1 km, co oznacza wzrost o prawie 16% w ciągu 4 lat. Największy przyrost odnotowano w 2023 roku – o 16,8 km, w stosunku do lat 2021-2022, w których nie nastąpiła rozbudowa sieci.

Na poniższym wykresie przedstawiono długość czynnej sieci rozdzielczej wodociągowej na terenie Gminy Piaski w latach 2020-2023.

Wykres 35 Długość czynnej sieci rozdzielczej wodociągowej na terenie Gminy Piaski w latach 2020-2023

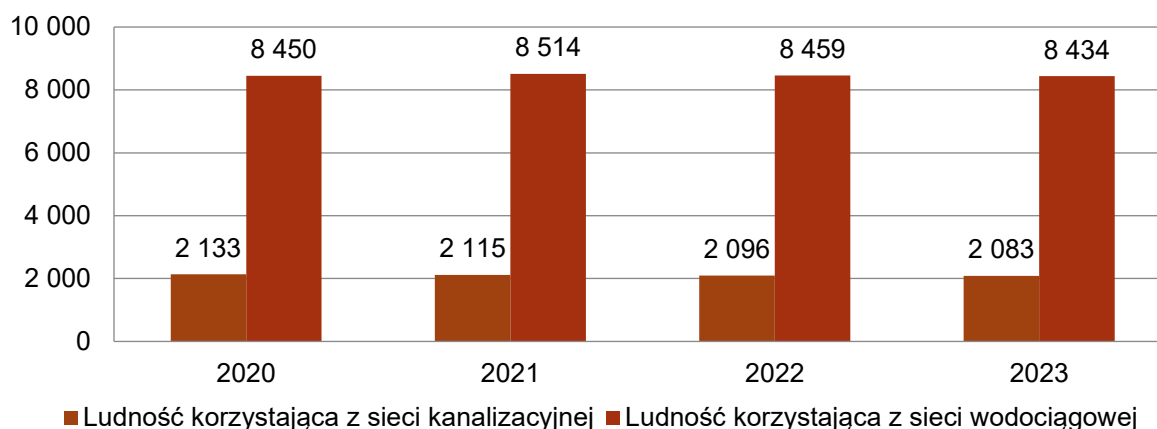
Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS BDL

W latach 2020-2023 liczba osób korzystających z sieci wodociągowej ulegała niewielkim wahaniom. Mimo tego, że w 2021 roku nastąpił wzrost liczby osób korzystających z wodociągu do poziomu 8 514, to w kolejnych latach odnotowano spadek osiągając w 2023 roku 8 434 użytkowników sieci wodociągowej.

Podobny trend obserwuje się w przypadku osób korzystających z sieci kanalizacyjnej, których liczba w 2023 roku wyniosła 2 083 a w 2020 roku – 2 133.

Na poniższym wykresie przedstawiono liczbę ludności korzystającej z sieci wodociągowej i kanalizacyjnej na terenie Gminy Piaski w latach 2020-2023.

Wykres 36 Ludność korzystająca z sieci wodociągowej i kanalizacyjnej na terenie Gminy Piaski w latach 2020-2023

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS BDL

Długość sieci kanalizacyjnej w Piaski w latach 2020-2023 r. utrzymuje się na niezmiennym poziomie i wynosi 14,2 km. Sieć kanalizacji sanitarnej zlokalizowana jest w miejscowości Piaski.

Zakład Usług Komunalnych w Piaskach Sp. z o. o. eksploatuje Oczyszczalnię Ścieków w Piaskach wykorzystującą technologię oczyszczania opartą jest na niskoobciążonym osadzie czynnym z tlenową stabilizacją osadu. Oczyszczalnia ścieków przyjmuje ścieki ze skanalizowanego terenu Gminy Piaski oraz ścieki dowożone wozami asenizacyjnymi.

Istotnym wskaźnikiem obrazującym stan gospodarki wodno-ściekowej na terenie gminy jest długość sieci kanalizacyjnej w relacji do długości sieci wodociągowej. Dane w poniższej tabeli, jak również zaprezentowane na powyższym wykresie, wskazują na znaczną dysproporcję pomiędzy długościami sieci wodociągowej i kanalizacyjnej na terenie Gminy Piaski, co jest cechą charakterystyczną dla obszarów wiejskich i wiejsko-miejskich.

W analizowanym okresie czasu wartość tego wskaźnika w gminie waha się w granicach od 7% do 8% i jest on znacznie mniejszy niż osiągnięty w powiecie świdnickim i województwie lubelskim.

Długość sieci kanalizacyjnej w relacji do długości sieci wodociągowej w Gminie Piaski na tle powiatu świdnickiego i województwa lubelskiego w latach 2020-2023 przedstawia poniższa tabela.

Tabela 10 Długość sieci kanalizacyjnej w relacji do długości sieci wodociągowej w Gminie Piaski na tle powiatu świdnickiego i województwa lubelskiego w latach 2020-2023

	2020	2021	2022	2023
	[%]	[%]	[%]	[%]
Województwo lubelskie	32,24	32,4	33,08	33,65
Powiat świdnicki	24,71	24,42	24,65	24,31
Gmina Piaski	8,18	7,70	7,70	7,06

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS BDL

Zgodnie z danymi Głównego Urzędu Statystycznego, przedstawionymi w poniższej tabeli, ponad 70% mieszkańców w Gminie Piaski posiada dostęp do ustępu splukiwanego, łazienki i centralnego ogrzewania. Wyniki te są niższe od wskazanych dla powiatu świdnickiego i województwa lubelskiego. Udział mieszkań z dostępem do wodociągu na obszarze gminy jest o ok. 8% mniejszy od średniej dla powiatu i województwa. Największe różnice widoczne na tle danych dla regionu widać w zakresie dostępu do gazu sieciowego. Na terenie Gminy Piaski ok. 20% mieszkań posiada dostęp do sieci gazowej, co oznacza ponad dwukrotnie mniejszy udział w porównaniu do województwa lubelskiego i ponad trzykrotny w porównaniu do powiatu świdnickiego.

Poniższa tabela obrazuje udział mieszkań wyposażonych w poszczególne instalacje na terenie Gminy Piaski, powiatu świdnickiego i województwa lubelskiego w 2023 roku.

Tabela 11 Udział mieszkań wyposażonych w poszczególne instalacje na terenie Gminy Piaski, powiatu świdnickiego i województwa lubelskiego w 2023 roku

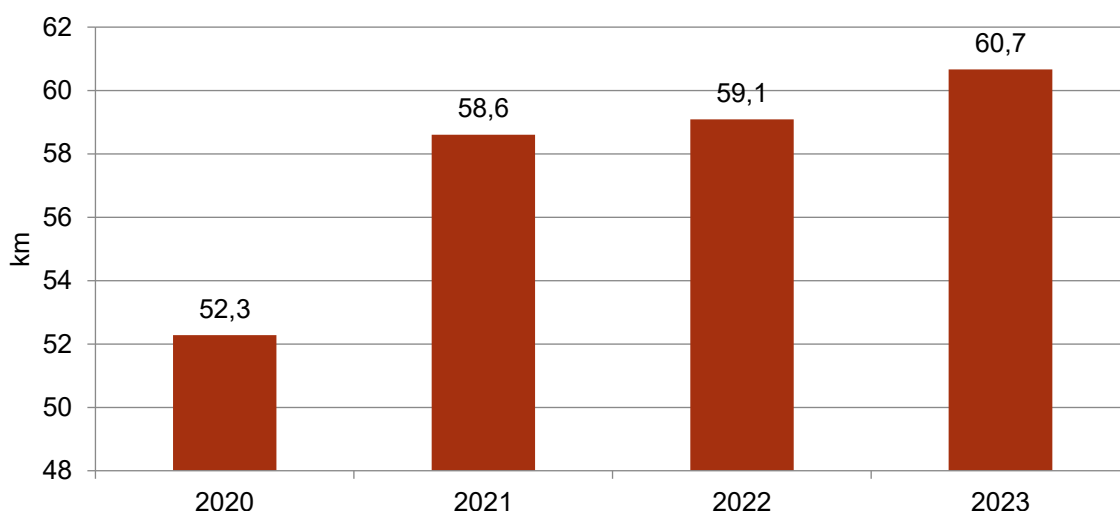
	Wodociąg	Ustęp splukiwany	Łazienka	Centralne ogrzewanie	Gaz sieciowy
Województwo lubelskie	96,0%	89,9%	87,5%	82,5%	49,6%
Powiat świdnicki	95,9%	90,9%	89,1%	85,4%	66,2%
Gmina Piaski	88,4%	78,9%	75,1%	71,5%	20,1%

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS BDL

Kolejnym elementem infrastruktury sieciowej wpływającej na jakość życia mieszkańców Gminy Piaski jest sieć gazowa. W latach 2020–2023 długość czynnej sieci gazowej wzrosła z 52,3 km do 60,7 km, czyli o ok. 16%.

Na poniższym wykresie przedstawiono długość czynnej sieci gazowej na terenie Gminy Piaski w latach 2020–2023.

Wykres 37 Długość czynnej sieci gazowej na terenie Gminy Piaski w latach 2020–2023

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS BDL

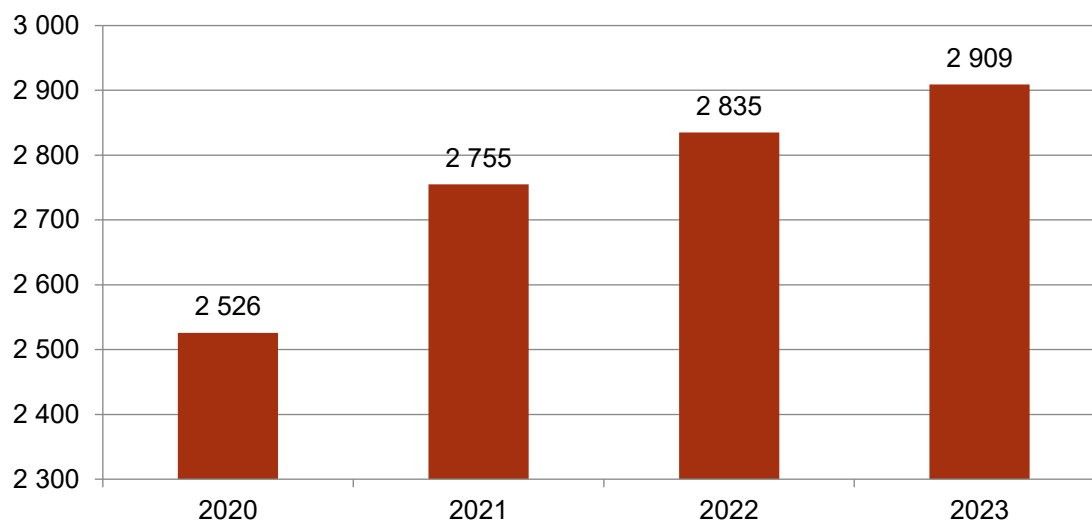
Analizie poddano również liczbę osób korzystających z sieci gazowej. W latach 2020–2023 liczba użytkowników sieci gazowej systematycznie wzrastała,

co wskazuje na poprawę dostępności tego rodzaju infrastruktury w gospodarstwach domowych. W 2020 roku z gazu sieciowego korzystało 2 526 osób, natomiast w 2023 roku liczba ta wzrosła do 2 909 osób, co oznacza przyrost o ponad 380 osób, czyli ponad 15%.

Zwiększający się odsetek ludności korzystającej z sieci gazowej ma istotne znaczenie dla poprawy jakości życia mieszkańców, zwłaszcza w kontekście zmniejszenia zanieczyszczeń powietrza i poprawy komfortu grzewczego.

Poniższy wykres obrazuje zmianę liczby ludności korzystającej z sieci gazowej na terenie Gminy Piaski w latach 2020-2023.

Wykres 38 Liczba osób korzystających z sieci gazowej w gminie Piaski w latach 2020-2023

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS BDL

4.4. Gospodarka odpadami komunalnymi

Za odbieranie i zagospodarowanie odpadów komunalnych od właścicieli nieruchomości zamieszkałych, położonych na terenie Gminy Piaski, odpowiada Zakład Usług Komunalnych w Piaskach Sp. z o.o.

Na terenie gminy zlokalizowany jest Punkt Selektywnego Zbierania Odpadów Komunalnych (PSZOK) funkcjonującego przy Zakładzie Usług Komunalnych w Piaskach Sp. z o.o. przy ul. Armii Krajowej 2, 21-050 Piaski. Do PSZOK można dostarczać: odpady wielkogabarytowe, odzież i tekstylia, zużyty sprzęt elektryczny i elektroniczny, zużyte opony oraz przeterminowane leki.

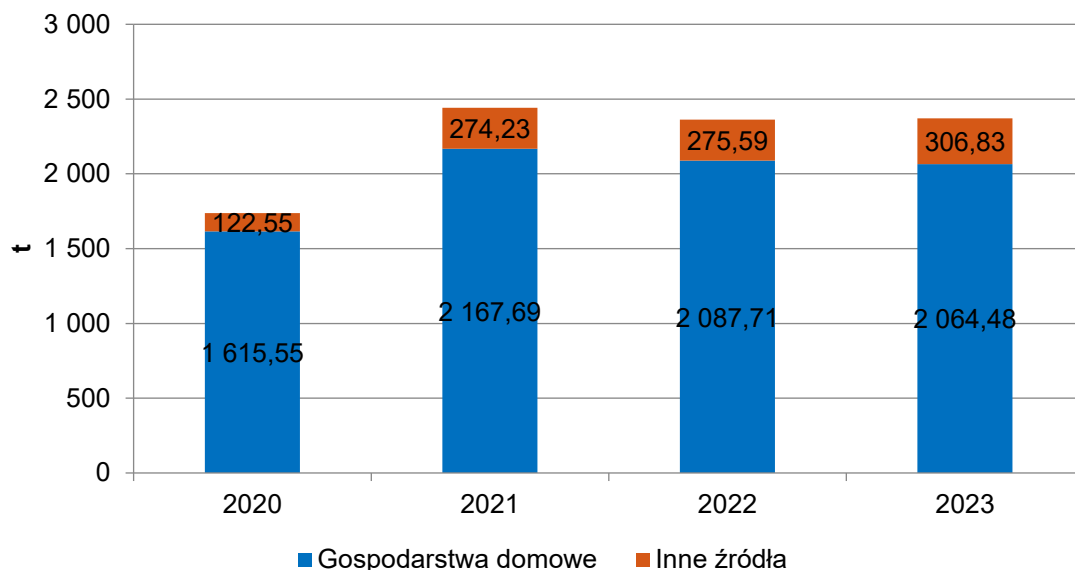
Selektywna zbiórka odpadów odbywa się w podziale na następujące frakcje: papier, metal i tworzywa sztuczne, szkło, zmieszane odpady komunalne, odpady zielone i popiół z palenisk domowych.

W latach 2020–2023 w Gminie Piaski zaobserwowano wzrost ilości wytworzonych odpadów komunalnych zarówno z gospodarstw domowych, jak i z innych źródeł, takich jak usługi komunalne, handel, mały biznes, biura i instytucje. W 2020 roku ilość ta wynosiła 1 738,10 ton, natomiast w 2023 roku 2 371,31 ton, co wskazuje na wzrost o 36%. Największy wzrost ilości wytwarzanych odpadów odnotowano w 2021 roku, w stosunku do roku 2020, wynoszący ponad 700 ton. W kolejnych latach ilość wytwarzanych odpadów komunalnych utrzymywała się na stabilnym poziomie ok. 2 400 t rocznie.

Dane wskazują, że ilość odpadów pochodzących z gospodarstw domowych wzrosła z 1 615,55 ton w 2020 roku do 2 064,48 ton w roku 2023. Oznacza to wzrost o prawie 450 ton, czyli o ok. 28%. Równocześnie ponad 2,5-krotnie wzrosła także ilość odpadów z innych źródeł – z 122,55 ton w 2020 roku do 306,83 ton w roku 2023, co oznacza wzrost ponad 184 ton. Szczególnie zauważalny był skok pomiędzy rokiem 2020 a 2021, kiedy to ilość odpadów z tej kategorii wzrosła o ponad 150 ton.

Na poniższym wykresie przedstawiono ilość odpadów komunalnych wytworzonych rocznie w Gminie Piaski w latach 2020-2023.

Wykres 39 Odpady komunalne wytworzone w ciągu roku w Gminie Piaski

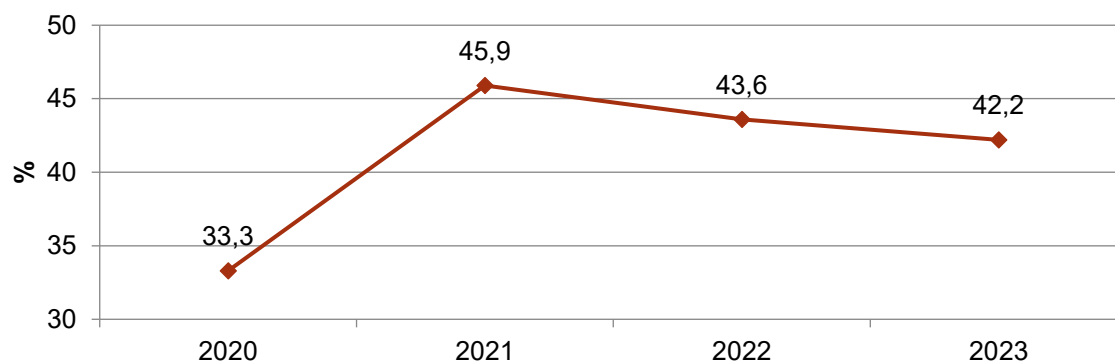

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS BDL

Podobnie jak w przypadku ilości wytworzonych odpadów, w 2021 r. odnotowano znaczący wzrost udziału odpadów zebranych selektywnie w stosunku do ogółu odpadów. W 2020 roku udział ten wyniósł 33,3%, natomiast rok później już 45,9%, co jest pozytywnym zjawiskiem wskazującym na coraz większą świadomość mieszkańców w zakresie gospodarowania odpadami. W kolejnych latach wartość ta nieco zmalała i w 2023 roku wyniosła 42,2%.

Poniższy wykres prezentuje odpady zebrane selektywnie w relacji do ogółu odpadów w Gminie Piaski w latach 2020-2023.

Wykres 40 Odpady zebrane selektywnie w relacji do ogółu odpadów w Gminie Piaski w latach 2020-2023

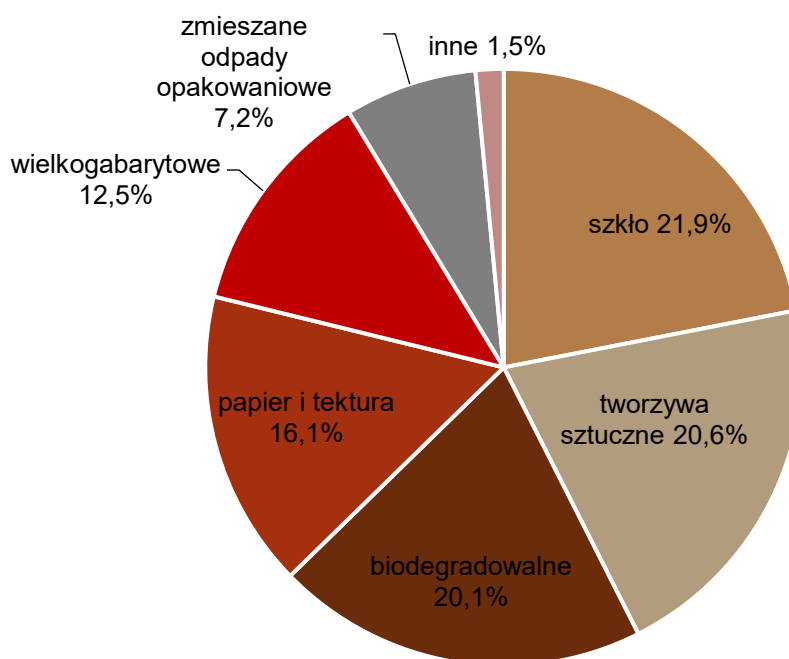
Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS BDL

W latach 2020–2023 w Gminie Piaski odnotowano wzrost ilości odpadów selektywnie zebranych w następujących kategoriach: papier i tektura, szkło, tworzywa sztuczne, odpady biodegradowalne, odpady wielkogabarytowe oraz zmieszane odpady opakowaniowe. Pozostałe frakcje utrzymywały stabilny poziom lub miały niewielki udział w ogólnej liczbie odpadów.

Analizie poddano udział poszczególnych frakcji w ogólnej ilości odpadów selektywnie zebranych na terenie Gminy Piaski w 2023 roku. W 2023 roku największą frakcją wśród selektywnie zbieranych odpadów stanowiło szkło – 21,9 %. Znaczny udział stanowią również: tworzywa sztuczne – 20,6%, odpady biodegradowalne – 20,1% oraz papier i tektura – 16,1%. Wśród wszystkich zebranych frakcji wyróżnia się także: odpady wielkogabarytowe – 12,5%, zmieszane odpady opakowaniowe – 7,2% oraz inne (zużyty sprzęt elektroniczny i elektryczny, odpady niebezpieczne i metale) – 1,5%.

Poniższy wykres prezentuje udział poszczególnych frakcji w ogóle odpadów selektywnie zebranych na terenie Gminy Piaski w 2023 roku.

Wykres 41 Odpady selektywne zebrane w Gminie Piaski w 2023 roku w podziale na poszczególne frakcje

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS BDL

5. Diagnoza uwarunkowań finansowych

Ocena sytuacji finansowej Gminy Piaski stanowi kluczowy element diagnozy strategicznej, umożliwiając ocenę jej zdolności do realizacji celów rozwojowych oraz efektywnego zarządzania dostępnymi zasobami finansowymi. W niniejszym rozdziale przedstawiono szczegółową analizę dochodów i wydatków gminy, ze szczególnym uwzględnieniem środków zewnętrznych, co pozwoli na zidentyfikowanie możliwości i ewentualnych wyzwań finansowych.

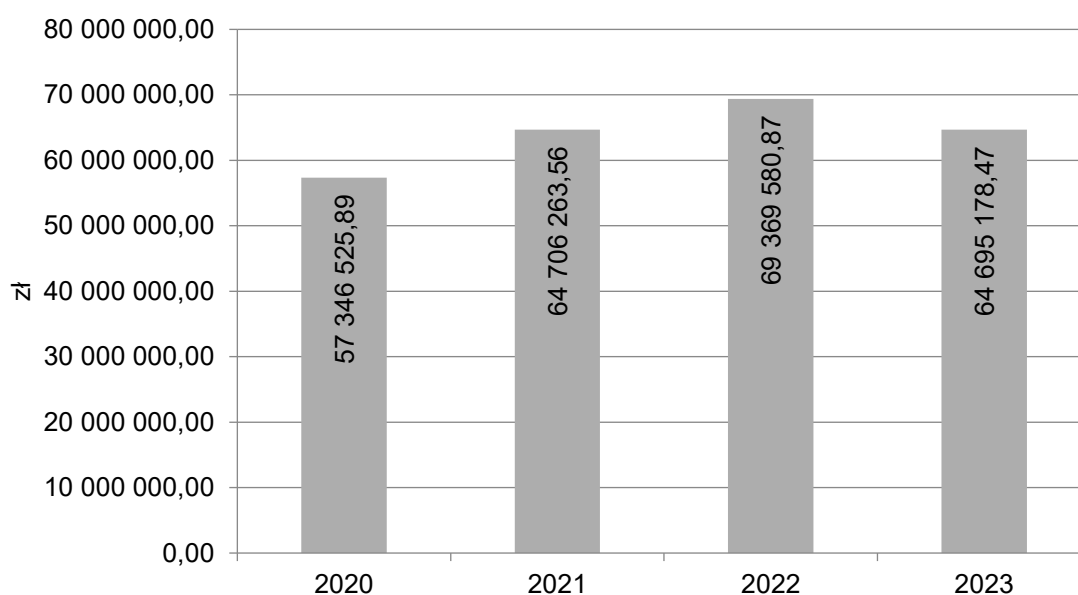
5.1. Dochody

Analiza dochodów i wydatków gminy stanowi kluczowy element oceny jej kondycji finansowej oraz skuteczności zarządzania zasobami publicznymi. Zrozumienie struktury dochodów oraz sposobu ich wydatkowania pozwala na określenie, w jaki sposób gmina realizuje swoje cele rozwojowe, jak również na zidentyfikowanie ewentualnych wyzwań finansowych.

Analiza dochodów w Gminie Piaski w latach 2020-2023 wykazała zmienność w wielkości wpływów, zauważalne są zarówno okresy ich wzrostu, jak i spadku. W latach 2020–2022 dochody gminy wzrastały, osiągając w 2022 roku wartość 69,4 mln zł. W kolejnym roku spadły osiągając wartość 64,7 mln zł, czyli niemal taką samą jak w 2021 roku.

Na poniższym wykresie przedstawiono dochody Gminy Piaski w latach 2020-2023.

Wykres 42 Dochody Gminy Piaski w latach 2020-2023

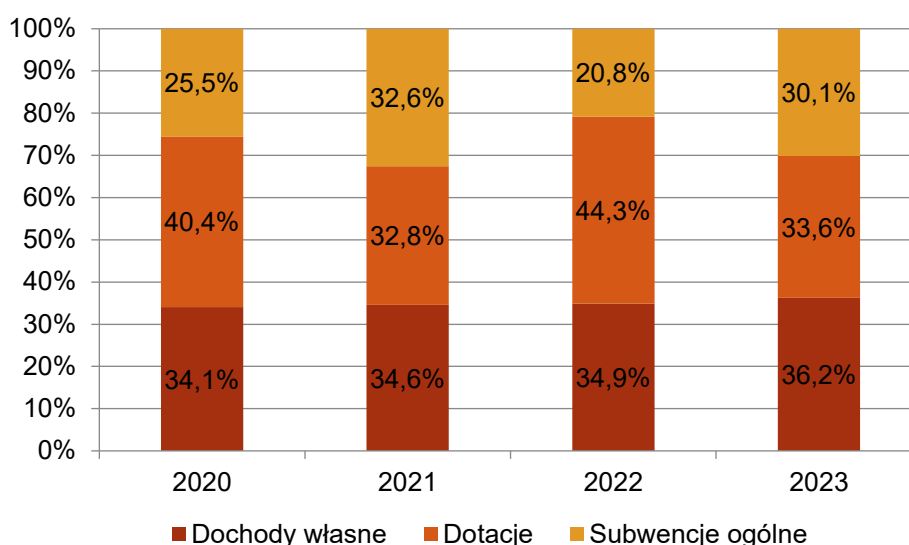
Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS BDL

Według danych Głównego Urzędu Statystycznego, głównym źródłem dochodów w Gminie Piaski w latach 2020-2023 były dochody własne oraz dotacje. Udział dochodów własnych corocznie wzrastał i w 2023 roku wyniósł ponad 36%. W latach 2020 i 2022 dotacje miały największe znaczenie w dochodach gminy i stanowiły odpowiednio 40,4% i 44,3%.

W 2023 roku subwencje ogólne stanowiły 30,1% dochodów gminy. Ponad połowę otrzymanych przez gminę subwencji stanowiły subwencje oświatowe, a następnie subwencje wyrównawcze, których celem jest zmniejszenie różnic w dochodach jednostek samorządu terytorialnego i przeznaczone są gminom i powiatom o niższych dochodach w przeliczeniu na mieszkańca, w porównaniu do średniej krajowej.

Na poniższym wykresie przedstawiano główne źródła dochodów Gminy Piaski w latach 2020-2023.

Wykres 43 Główne źródła dochodów Gminy Piaski w latach 2020-2023

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS BDL

Według danych Głównego Urzędu Statystycznego, najważniejszymi źródłami dochodów własnych Gminy Piaski w 2023 roku były:

- o dochody podatkowe - ustalone i pobierane na podstawie odrębnych ustaw – 35,8%,
- o udziały w podatkach stanowiących dochody budżetu państwa – 27,3%,
- o wpływy z innych lokalnych opłat pobieranych przez jednostki samorządu terytorialnego na podstawie odrębnych ustaw – 6,3%,
- o pozostałe dochody - środki na dofinansowanie własnych zadań pozyskane z innych źródeł – 3,9%.

Wskaźnik dochodów na jednego mieszkańca stanowi ważne narzędzie oceny sytuacji finansowej jednostki samorządu terytorialnego. Pozwala on na ocenę sytuacji finansowej gminy na tle innych jednostek samorządowych.

Z uwagi na dostępność danych, analizie poddano sytuację w latach 2020-2023. W analizowanym okresie czasu Gmina Piaski osiągała zbliżoną lub nawet wyższą wartość wskaźnika niż określoną dla powiatu świdnickiego i województwa lubelskiego. Największe dochody w przeliczeniu na mieszkańca Gmina Piaski uzyskała w 2022 roku w wysokości 6 740,80 zł, co oznacza wzrost o ponad 22% w stosunku do 2020 roku. W 2023 roku sytuacja w gminie w tym zakresie była podobna do średniej wojewódzkiej i wyższa niż w powiecie. Świadczy to o dobrej kondycji finansowej gminy na tle regionu.

Tabela 12 Dochody na 1 mieszkańca Gminy Piaski na tle powiatu świdnickiego i województwa lubelskiego w latach 2020-2023

	2020	2021	2022	2023
Województwo lubelskie	5 652,58	6 124,90	6 524,28	6 491,02
Powiat świdnicki	5 743,19	5 919,34	5 677,82	5 739,07
Gmina Piaski	5 515,15	6 260,89	6 740,80	6 317,89

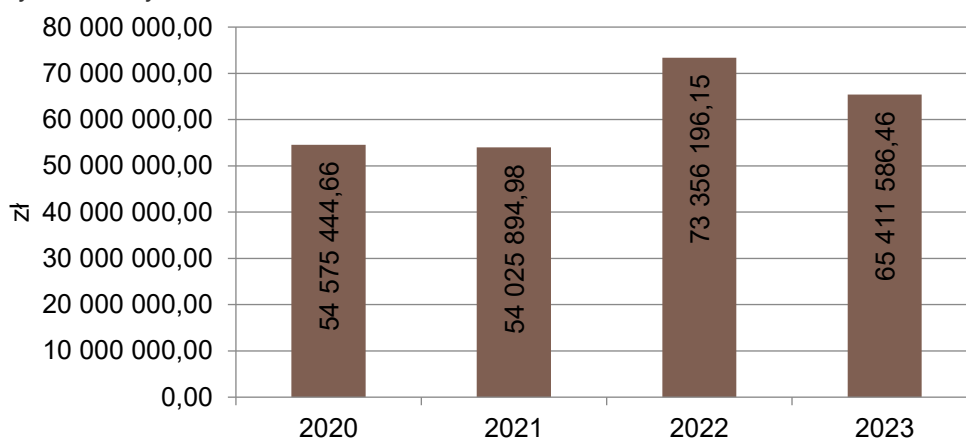
Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS BDL

5.2. Wydatki

Zakres diagnozy sytuacji finansowej gminy, oprócz dochodów, obejmuje również wydatki. Dane o poziomie wydatków Gminy Piaski w latach 2020-2023 wskazują na znaczne wahania w poszczególnych latach. Obserwowana zmienność wielkości wydatków może wynikać z dostosowywania wydatków do zmieniającej się sytuacji dochodowej lub realizacją różnej skali inwestycji w poszczególnych latach. Najwyższy poziom wydatków w analizowanym okresie czasu odnotowano w 2021 roku – 54 025 894,98 zł.

Poniższy wykres przedstawia wielkość wydatków Gminy Piaski w latach 2020-2023.

Wykres 44 Wydatki Gminy Piaski w latach 2020-2023

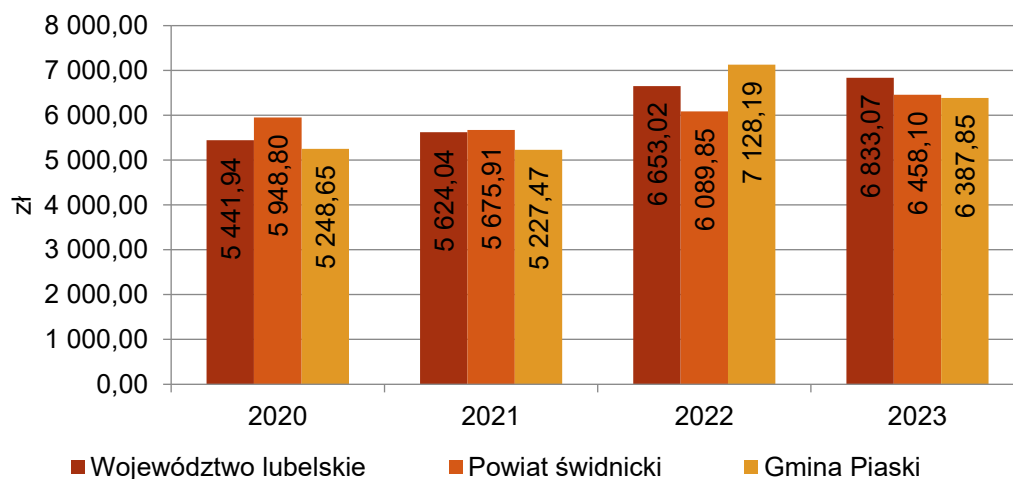

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS BDL

Gmina Piaski w analizowanym okresie czasu wykazuje tendencję wzrostową w zakresie wielkości wydatków w przeliczeniu na 1 mieszkańca z poziomu 5 227,47 zł w 2020 roku do 6 387,85 zł w 2023 roku. Najwyższy wskaźnik gmina osiągnęła w 2022 r. i w przeliczeniu na 1 mieszkańca wydatki wyniosły 7 128,19 zł, co przekroczyło średnią dla powiatu świdnickiego i województwa lubelskiego. W pozostałych latach wskaźnik dla Gminy Piaski był zbliżony do tego określonego dla powiatu i województwa.

Poniższy wykres prezentuje wydatki poniesione na 1 mieszkańca w Gminie Piaski na tle powiatu świdnickiego i województwa lubelskiego.

Wykres 45 Wydatki na 1 mieszkańca Gminy Piaski na tle powiatu świdnickiego i województwa lubelskiego

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS BDL

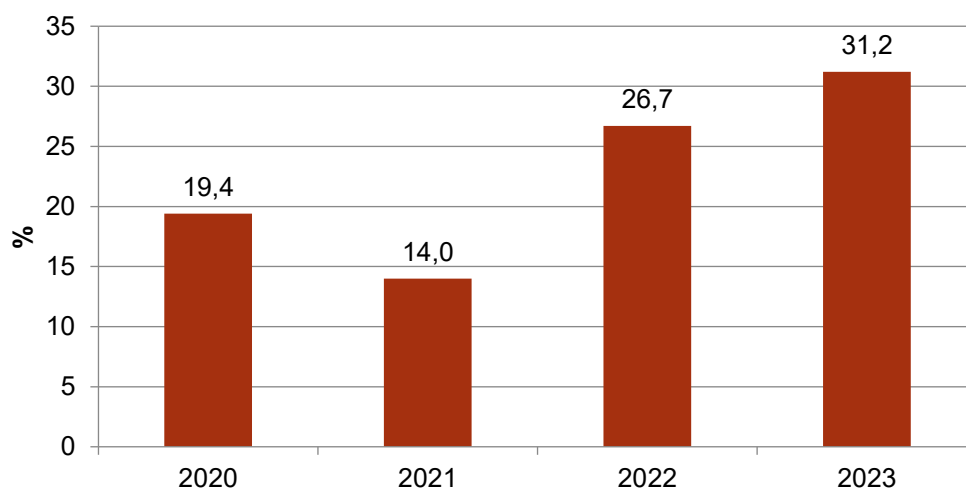
Analizując wydatki pod względem klasyfikacji budżetowej, można wskazać działy stanowiące najwyższy odsetek wydatków gminy. Do najważniejszych z nich w 2023 roku zaliczają się:

- Dział 801 - Oświata i wychowanie – 29,2%,
- Dział 600 - Transport i łączność – 19,2%,
- Dział 900 - Gospodarka komunalna i ochrona środowiska – 16,0%,
- Dział 855 – Rodzina – 9,5%,
- Dział 750 - Administracja publiczna – 9,1%.

Kolejnym wskaźnikiem obrazującym strukturę wydatków w gminie jest udział wydatków inwestycyjnych, co może świadczyć o poziomie i tempie rozwoju obszaru. W latach 2020-2023 udział wydatków inwestycyjnych w budżecie Gminy Piaski corocznie wzrasta z poziomu 19,4% w 2020 roku do 31,2% w 2023 roku. Wzrost udziału wydatków inwestycyjnych w ogólnych wydatkach budżetowych gminy świadczy o jej zaangażowaniu w rozwój infrastruktury oraz poprawę jakości życia mieszkańców.

Wykres poniżej obrazuje procentowy udział wydatków inwestycyjnych w wydatkach ogółem poniesionych przez Gminę Piaski.

Wykres 46 Udział wydatków inwestycyjnych w wydatkach ogółem Gminy Piaski

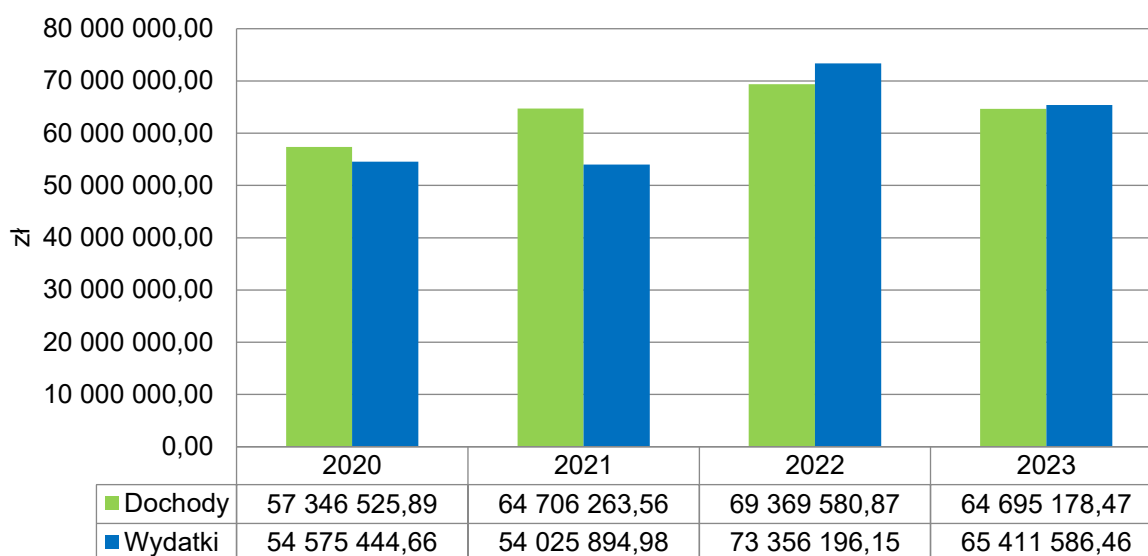

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS BDL

Podsumowując diagnozę uwarunkowań finansowych Gminy Piaski zestawiono ze sobą dochody i wydatki, w celu identyfikacji wzajemnych zależności i występujących różnic. Najbardziej pożądanym i pozytywnym zjawiskiem jest przewaga uzyskanych dochodów nad poniesionymi wydatkami, co świadczy o stabilności finansowej gminy. W Gminie Piaski poziom dochodów przewyższał wydatki w latach 2020-2021 o odpowiednio 2,8 mln zł i 10,7 mln zł. W kolejnych latach sytuacja uległa zmianie, ponieważ wydatki były wyższe niż dochody, przy czym największą różnicę obserwuje się w 2022 roku – prawie 4 mln zł a najmniejszą w 2023 roku – 185 tys. zł.

Poniższy wykres przedstawia zestawienie dochodów i wydatków Gminy Piaski w latach 2020-2023.

Wykres 47 Dochody i wydatki ogółem w Gminie Piaski

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS BDL

5.3. Środki zewnętrzne

Środki zewnętrzne mają znaczący wpływ na możliwości realizacji inwestycji i rozwój gminy a ich pozyskiwanie stanowi jedno z kluczowych zadań samorządu terytorialnego. Skala wykorzystania środków zewnętrznych to również wskaźnik aktywności lokalnej społeczności i podmiotów gospodarczych działających na jej terenie.

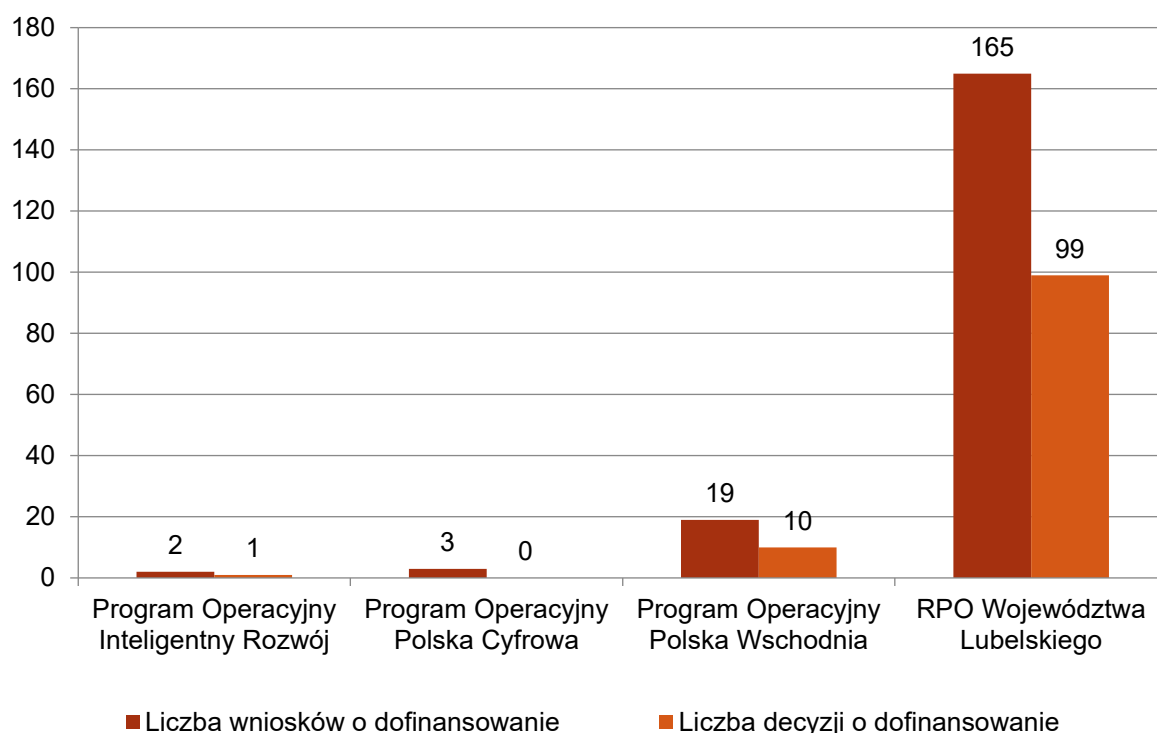
Na koniec 2024 roku liczba złożonych wniosków o dofinansowanie w perspektywie finansowej 2014-2020 wyniosła 189, natomiast liczba decyzji o dofinansowanie wyniosła 110. Łączna wartość decyzji o dofinansowanie to 135 345 872,15 zł.

Zdecydowana większość wniosków, bo aż 165, została złożona w ramach Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Lubelskiego (RPOWL), co stanowi 87,3% wszystkich wniosków o dofinansowanie. Pozostałe wnioski dotyczyły Programu Operacyjnego Polska Wschodnia (POPW) – 19 wniosków, Programu Operacyjnego Polska Cyfrowa (POPC) – 3 wnioski oraz Programu Operacyjnego Inteligentny Rozwój (POIR) – 2 wnioski.

Decyzje o dofinansowaniu uzyskało łącznie 110 wniosków, z czego 99 pozyskało środki z RPO WL, 10 z POPW i 1 z POIR.

Na poniższym wykresie przedstawiono liczbę wniosków i decyzji o dofinansowanie w perspektywie finansowej 2014-2020 w podziale na poszczególne programy operacyjne według stanu na koniec 2024 roku

Wykres 48 Liczba wniosków i decyzji o dofinansowanie w perspektywie finansowej 2014-2020 w podziale na poszczególne programy operacyjne według stanu na koniec 2024 roku

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS BDL

W poniższych tabelach przedstawiono projekty realizowane przez Gminę Piaski ze wsparciem środków europejskich w perspektywie finansowej 2014-2020 oraz 2021-2027.

Tabela 13 Projekty realizowane przez Gminę Piaski ze środków UE w perspektywie finansowej 2014-2020

Nazwa projektu	Wartość projektu [zł]	Dofinansowanie z UE [zł]	Źródło finansowania
Gmina Piaski - dbamy o przyszłość młodzieży!	978 413,09	831 651,12	RPO Województwa Lubelskiego na lata 2014-2020
Czysta energia w gminie Piaski - montaż instalacji solarnych, fotowoltaicznych i kotłów na biomasę	11 421 156,57	6 804 220,10	RPO Województwa Lubelskiego na lata 2014-2020
Czysta energia w gminie Piaski - montaż instalacji solarnych i kotłów na biomasę II	5 674 344,31	4 767 077,95	RPO Województwa Lubelskiego na lata 2014-2020
Czysta energia w gminie Piaski - montaż instalacji solarnych i kotłów na biomasę I	5 665 476,33	4 766 985,29	RPO Województwa Lubelskiego na lata 2014-2020
Rozwój placówek wsparcia dziennego na terenie Gminy Piaski	1 701 817,20	1 446 544,62	RPO Województwa Lubelskiego na lata 2014-2020
Świetlice środowiskowe w Gminie Piaski	1 695 304,80	1 441 009,08	RPO Województwa Lubelskiego na lata 2014-2020

Zachowanie dziedzictwa kulturowego w gminie Piaski - ruin zboru kalwińskiego "Kościelec"	1 981 127,55	1 135 957,25	RPO Województwa Lubelskiego na lata 2014-2020
Aktywny Senior w Gminie Piaski	989 328,00	840 928,80	RPO Województwa Lubelskiego na lata 2014-2020
Modernizacja szkoły podstawowej im. Mikołaja Kopernika w miejscowości Piaski	1 446 292,68	985 880,44	RPO Województwa Lubelskiego na lata 2014-2020
Budowa budynku użyteczności publicznej w Piaskach- przedszkola z oddziałem żłobka, w tym pomieszczenia żłobka, pomieszczenia wspólne, wyposażenie.	4 557 972,00	2 725 706,22	RPO Województwa Lubelskiego na lata 2014-2020
Zagospodarowanie terenu wokół ruin zboru kalwińskiego "Kościelec" w Piaskach	1 627 587,12	1 088 303,40	RPO Województwa Lubelskiego na lata 2014-2020
Budowa budynku użyteczności publicznej - przedszkole z oddziałem żłobka w Piaskach – w tym pomieszczenia przedszkola.	1 886 759,12	849 790,89	RPO Województwa Lubelskiego na lata 2014-2020
Termomodernizacja budynku Urzędu Miejskiego w Piaskach	1 825 831,35	549 521,43	RPO Województwa Lubelskiego na lata 2014-2020
Termomodernizacja budynku ośrodka zdrowia w Piaskach	641 128,75	362 625,88	RPO Województwa Lubelskiego na lata 2014-2020
Budowa Centrum Aktywności Lokalnej w miejscowości Bystrzejowice Drugie	2 020 954,97	1 386 021,51	RPO Województwa Lubelskiego na lata 2014-2020
Nasze przedszkolaki	806 418,38	685 455,62	RPO Województwa Lubelskiego na lata 2014-2020
Inwestycja w uczniów szansą na lepsze jutro.	546 363,25	464 408,76	RPO Województwa Lubelskiego na lata 2014-2020

Źródło: opracowanie własne na podstawie <https://mapadotacji.gov.pl>

Tabela 14 Projekty realizowane przez Gminę Piaski ze środków UE w perspektywie finansowej 2021-2027

Nazwa projektu	Wartość projektu [zł]	Dofinansowanie z UE [zł]	Źródło finansowania
Uczymy (się) z pasją – wdrożenie programów rozwojowych w szkołach podstawowych gminy Piaski	1 933 381,08	1 643 373,92	Fundusze Europejskie dla Lubelskiego 2021-2027
Witamy w naszej bajce - przedszkolaki z gminy Piaski	1 267 964,14	1 077 769,52	Fundusze Europejskie dla Lubelskiego 2021-2027

Efektywne nauczanie języka angielskiego w Gminie Piaski	1 005 293,00	854 499,05	Fundusze Europejskie dla Lubelskiego 2021-2027
Gminny Program Rewitalizacji Gminy Piaski na lata 2021-2030	27 060,00	22 000,00	Krajowy Plan Odbudowy i Zwiększania Odporności
Opracowanie planu adaptacji do zmian klimatu dla miasta Piaski	173 197,53	147 217,90	Fundusze Europejskie dla Lubelskiego 2021-2027
Park ekologiczno - przyrodniczy w miejscowości Wola Piasecka	1 247 396,48	1 060 286,98	Fundusze Europejskie dla Lubelskiego 2021-2027

Źródło: opracowanie własne na podstawie <https://mapadotacji.gov.pl>

Powyższe zestawienie realizowanych projektów wskazuje, że Gmina Piaski pozyskuje środki zewnętrzne na działania z różnych obszarów, dotyczące m.in. energetyki, pracy i integracji społecznej, kultury, nauki i edukacji, ochrony środowiska, czy rewitalizacji. Szerokie wykorzystanie środków zewnętrznych przyczynia się do wieloaspektowego rozwoju gminy.

6. Synteza diagnozy

Diagnoza sytuacji społecznej, gospodarczej i przestrzennej Gminy Piaski prezentuje szczegółowe dane dotyczące obszaru objętego analizą. Opracowanie to ma na celu przedstawienie aktualnej sytuacji gminy, zidentyfikowanie jej mocnych stron oraz obszarów wymagających poprawy, a także wskazanie potencjalnych wyzwań i szans na przyszłość.

Diagnoza została podzielona na pięć głównych rozdziałów, które obejmują różne obszary funkcjonowania gminy. Każdy z tych rozdziałów zawiera szereg podrozdziałów, które szczegółowo analizują konkretne zagadnienia. W ramach analizy uwzględniono takie elementy jak:

- uwarunkowania geograficzno-przyrodnicze,
- uwarunkowania społeczne,
- uwarunkowania gospodarcze,
- uwarunkowania infrastrukturalne,
- uwarunkowania finansowe.

Zakres czasowy analizy w przypadku większości zagadnień obejmuje lata 2020-2024, co jest uzależnione od dostępności danych. Uzupełnienie części opisowej diagnozy stanowi szereg wykresów, tabel i map. Źródłem informacji były przede wszystkim bazy danych Głównego Urzędu Statystycznego, lokalne i regionalne dokumenty strategiczne oraz portale administracji rządowej.

Niniejszy rozdział stanowi podsumowanie diagnozy w formie syntetycznego zestawienia kluczowych wniosków wynikających z analizy.

6.1. Wnioski z uwarunkowań geograficzno-przyrodniczych

1. Gmina Piaski położona jest w centralnej części województwa lubelskiego, w powiecie świdnickim.
2. Administracyjny podział gminy obejmuje miasto Piaski oraz 38 miejscowości.
3. Atutem lokalizacyjnym gminy jest jej położenie w niedalekiej odległości od Lublina – stolicy województwa lubelskiego oraz od Portu Lotniczego Lublin zlokalizowanego na terenie sąsiedniej Gminy Świdnik.
4. Gmina Piaski należy do Lubelskiego Obszaru Metropolitalnego.
5. Powierzchnia gminy wynosi 169 km², co stanowi ok. 0,7% powierzchni województwa lubelskiego i ok. 36% powierzchni powiatu świdnickiego.
6. Gmina Piaski jest prawie w całości objęta miejscowymi planami zagospodarowania przestrzennego.
7. Pod względem fizycznogeograficznego położenia, w granicach Gminy Piaski wyodrębniają się dwa subregiony Wyżyny Lubelskiej tj. Płaskowyż Świdnicki i Wyniosłość Giełczewska.
8. Lesistość Gminy Piaski na tle województwa lubelskiego jest niska – wynosi ok. 10,5%, co świadczy o niewielkich zasobach leśnych.
9. Gmina Piaski znajduje się w dorzeczu dwóch rzek tj. rzeki Giełczewki i rzeki Stoki, będącymi bezpośrednimi dopływami rzeki Wieprz.
10. Na terenie Gminy Piaski występują następujące formy ochrony przyrody: Czerniejowski Obszar Chronionego Krajobrazu, Krzczonowski Park Krajobrazowy – otulina, rezerwat przyrody – Wierzchowiska, 7 pomników przyrody oraz użytki ekologiczne.
11. Gmina Piaski, podobnie jak województwo lubelskie, na tle kraju charakteryzuje się korzystnymi warunkami słonecznymi, co stanowi potencjał dla rozwoju odnawialnych źródeł energii – instalacji fotowoltaicznych i kolektorów termicznych.

6.2. Wnioski z uwarunkowań społecznych

1. Gminę Piaski zamieszkuje 10 127 osób (według stanu na 31.12.2024 r.)
2. W latach 2020-2024 nastąpił spadek liczby ludności na terenie Gminy Piaski o ok. 2%.
3. Wśród gmin powiatu świdnickiego, Gmina Piaski zajmuje trzecie miejsce pod względem liczby mieszkańców.
4. Gmina Piaski charakteryzuje się zrównoważoną strukturą demograficzną płci. W 2024 roku nieznacznie większość mieszkańców gminy stanowiły kobiety – 50,7%.
5. Wskaźnik poziomu przyrostu naturalnego na 1000 mieszkańców w Gminie Piaski, podobnie jak w powiecie świdnickim i województwie lubelskim, jest ujemny. W 2024 roku osiągnął wartość -4,39. Pozytywnym zjawiskiem jest jednak jego systematyczny wzrost.
6. W Gminie Piaski obserwuje się dodatnie saldo migracji, co potwierdza również wskaźnik salda migracji na 1000 mieszkańców, który w 2023 roku wyniósł 0,8.
7. Gęstość zaludnienia Gminy Piaski wykazuje tendencję spadkową osiągając w 2024 roku wartość 59,6 osób/km². Jest to wynik niższy niż określony dla powiatu świdnickiego i województwa lubelskiego.
8. Na terenie Gminy Piaski obserwuje się zmniejszenie liczby osób w wieku przedprodukcyjnym i produkcyjnym, przy jednoczesnym wzroście liczby osób w wieku poprodukcyjnym, co świadczy o zachodzącym procesie starzenia się społeczeństwa.
9. Współczynnik obciążenia demograficznego Gminy Piaski wykazuje trend wzrostowy i w latach 2020-2024 wzrósł z poziomu 30,7 do 33,9.

10. Aktywność społeczna mieszkańców kształtowana jest m.in. poprzez działania realizowane przez organizacje pozarządowe działające na terenie gminy.
11. Na terenie Gminy Piaski w 2024 r. funkcjonowało łącznie 49 fundacji, stowarzyszeń i organizacji społecznych.
12. Wśród organizacji pozarządowych aktywizujących mieszkańców gminy należy wymienić przede wszystkim Ochotnicze Straże Pożarne (OSP) oraz Koła Gospodyń Wiejskich (KGW). Gmina Piaski posiada 14 jednostek OSP a na jej terenie zarejestrowanych jest 11 KGW.
13. Istotnym elementem budowania aktywności społecznej mieszkańców są: Miejskie Centrum Kultury w Piaskach, Miejska Biblioteka Publiczna w Piaskach wraz z 3 filiami (Filia w Wierzchowiskach, Filia w Gardzienicach i Filia w Bystrzejowicach) oraz Ośrodek Praktyk Teatralnych w Gardzienicach Pierwszych.
14. Kultura odgrywa kluczową rolę w budowaniu lokalnej tożsamości i świadomości.
15. Ważną funkcję w kształtowaniu atrakcyjności turystycznej i kulturowej Gminy Piaski pełnią obiekty historyczne i zabytkowe licznie reprezentowane przez zabudowę rezydencjonalną i folwarczną skupioną wzdłuż rzeki Giełczewki i rzeki Sierotki.
16. Atrakcyjność turystyczna i kulturowa Gminy Piaski jest budowana również poprzez różnego rodzaju wydarzenia wspierające i promujące lokalne tradycje oraz aktywizujące mieszkańców. Do takich wydarzeń należą przede wszystkim Festiwal Flaków i Dożynki Gminne, Dni Piask, festyny z okazji Dnia Dziecka, czy gminne pikniki rodzinne.
17. Na terenie Gminy Piaski funkcjonuje jedna placówka opieki obejmująca opieką 31 dzieci, co stanowi 13% ogólnej liczby dzieci do lat 3. zamieszkujących Gminę Piaski.
18. Na system oświaty i wychowania przedszkolnego w Gminie Piaski składa się: Przedszkole Małych Odkrywców w Piaskach, Szkoła Podstawowa im. Mikołaja Kopernika w Piaskach, Zespół Szkół im. Heleny Babisz w Bystrzejowicach.
19. W 2023 roku wychowaniem przedszkolnym objętych było 370 dzieci, co stanowi ponad 80% wszystkich dzieci w wieku przedszkolnym na terenie gminy.
20. Do szkół podstawowych na terenie Gminy Piaski w 2023 roku uczęszczało 728 uczniów.
21. Na terenie Gminy Piaski obserwuje się spadek wskaźnika skolaryzacji brutto (relacji liczby osób uczących się na danym poziomie kształcenia do liczby ludności w grupie wieku określonej jako odpowiadająca temu poziomowi nauczania), co może być spowodowane zmianami demograficznymi, migracją dzieci do szkół poza terenem gminy, wzrostem popularności edukacji niepublicznej lub odchylen wiekowych uczniów w stosunku do typowego wieku szkolnego.
22. W Gminie Piaski obserwuje się wzrost liczby mieszkańców powyżej 65. roku życia, co będzie stanowić istotny element realizowanej przez gminę polityki senioralnej oraz jest istotnym wyzwaniem w kontekście planowania usług społecznych, zdrowotnych i infrastruktury dostosowanej do potrzeb osób starszych.
23. Wskaźnik liczby mieszkańców przypadających na jedną aptekę w Gminie Piaski wskazuje na lepszą dostępność usług farmaceutycznych w porównaniu do powiatu świdnickiego i województwa lubelskiego.
24. Zadania z zakresu pomocy społecznej na terenie Gminy Piaski realizuje Ośrodek Pomocy Społecznej w Piaskach.
25. W latach 2020–2023 liczba beneficjentów korzystających ze środowiskowej pomocy społecznej w Gminie Piaski systematycznie spadała – od 260 osób w 2020 roku do 159 w 2023 roku, co oznacza spadek o niemal 39%.

26. W latach 2020–2023 zauważalny jest wyraźny i systematyczny spadek liczby rodzin otrzymujących zasiłki rodzinne na dzieci, jak również liczby dzieci objętych tym świadczeniem.
27. W 2023 roku największy udział w ogólnej liczbie miejscowych zagrożeń na terenie Gminy Piaski stanowiły te związane z komunikacją oraz zdarzeniami medycznymi.
28. W latach 2020–2023 wskaźnik miejscowych zagrożeń na 1000 mieszkańców utrzymywał się na stabilnym i stosunkowo niskim poziomie – od 8 do maksymalnie 11 zdarzeń rocznie. Gmina osiągała w tym zakresie wyniki zbliżone do odnotowanych dla powiatu świdnickiego i jednocześnie wyższe od zaobserwowanych w województwie lubelskim.

6.3. Wnioski z uwarunkowań gospodarczych

1. Liczba osób pracujących na terenie Gminy Piaski w 2024 roku wynosiła 3 980, z czego ponad 54% stanowili mężczyźni.
2. Największy udział w strukturze zatrudnienia stanowi sektor usługowy – 53%, następnie sektor przemysłowy – 25% i sektor rolniczy – 22%.
3. W Gminie Piaski, liczba osób bezrobotnych zmniejszyła się z 393 osób w 2020 roku do 279 osób w 2024 roku, co stanowi spadek o 29%.
4. W Gminie Piaski obserwuje się tendencję spadkową udziału bezrobotnych zarejestrowanych w liczbie ludności w wieku produkcyjnym, z 6,5% w 2020 roku do 4,8% w 2024 roku. Poziom bezrobocia w Gminie Piaski był bardzo zbliżony do sytuacji w województwie lubelskim, jednak wyższy niż wykazany dla powiatu świdnickiego.
5. Systematyczny wzrost liczby osób fizycznych prowadzących działalność gospodarczą w Gminie Piaski wskazuje na rosnącą aktywność gospodarczą mieszkańców.
6. Gmina Piaski charakteryzuje się bardzo dobrymi warunkami glebowymi, co jest korzystne dla rozwoju rolnictwa.
7. Struktura wielkości gospodarstw rolnych w Gminie Piaski jest zróżnicowana. Najwięcej gospodarstw rolnych posiada powierzchnie od 1 do 5 hektarów - 42%. Znaczący udział wykazują gospodarstwa rolne o powierzchni powyżej 15 ha, które stanowią 20% wszystkich gospodarstw.
8. W sektorze rolnictwa na terenie Gminy Piaski, podobnie jak w Polsce, stopniowo zmniejsza się liczba gospodarstw rolnych i jednocześnie wzrasta ich przeciętna powierzchnia.
9. Struktura zasiewów w Gminie Piaski wskazuje na dominację zbóż jako podstawowego kierunku produkcji rolnej.
10. W latach 2020-2024 największą grupą wśród nowo zarejestrowanych podmiotów gospodarczych stanowią osoby fizyczne prowadzące działalność gospodarczą.
11. Pod względem wielkości przedsiębiorstw w Gminie Piaski zdecydowanie dominują mikroprzedsiębiorstwa, czyli podmioty zatrudniające od 0 do 9 osób – ponad 97% podmiotów.
12. Najwięcej zarejestrowanych podmiotów związanych jest z handlem i naprawą pojazdów oraz przetwórstwem przemysłowym.

6.4. Wnioski z uwarunkowań infrastrukturalnych

1. Gmina Piaski charakteryzuje się dobrze rozwiniętą infrastrukturą drogową, która zapewnia sprawne połączenia zarówno wewnętrzne, jak i zewnętrzne. Sieć komunikacyjną na terenie gminy tworzą drogi zaliczane do kategorii dróg: krajowych, wojewódzkich, powiatowych oraz gminnych.

2. Dobrą dostępność tego obszaru zapewnia zwłaszcza droga ekspresowa S12/S17, która ma istotne znaczenie w kontekście powiązań komunikacyjnych krajowych i międzynarodowych. Przez teren gminy przebiegają dwie drogi wojewódzkie o łącznej długości 16,8 km: droga nr 836 w relacji Piaski - Bychawa oraz droga nr 837 w relacji Piaski – Sitaniec.
3. Przez teren Gminy Piaski nie przebiegają linie kolejowe.
4. Zdecydowana większość dróg gminnych to drogi o nawierzchni twardej (154,3 km), w tym w znacznej części o nawierzchni twardej ulepszonej (113,9 km). Jedynie niewielki odsetek dróg stanowią drogi gruntowe (0,4 km).
5. Liczba budynków mieszkalnych w Gminie Piaski systematycznie wzrasta. W 2023 roku osiągnęła ona wartość 3 480.
6. Przeciętna powierzchnia użytkowa mieszkania przypadające na 1 osobę w Gminie Piaski systematycznie wzrasta, średnio 0,5 m² rocznie, osiągając w 2023 roku wartość 32 m².
7. W latach 2020–2023 długość czynnej sieci rozdzielczej wodociągowej wzrosła z poziomu 173,6 km do 201,1 km, co oznacza wzrost o prawie 16% w ciągu 4 lat.
8. Liczba mieszkańców korzystająca z sieci wodociągowej utrzymuje się na podobnym poziomie. W 2023 roku z sieci korzystało 8 434 osoby.
9. Na terenie Gminy Piaski obserwuje się znaczną dysproporcję pomiędzy długościami sieci wodociągowej i kanalizacyjnej, co jest cechą charakterystyczną dla obszarów wiejskich i wiejsko-miejskich.
10. Sieć kanalizacji sanitarnej zlokalizowana jest w miejscowości Piaski. Jej długość utrzymuje się na niezmiennym poziomie 14,2 km. W 2023 roku liczba osób z niej korzystająca wyniosła 2 083.
11. W latach 2020–2023 długość czynnej sieci gazowej wzrosła z 52,3 km do 60,7 km, czyli o ok. 16%. W 2023 roku korzystało z niej 2 909 mieszkańców..
12. Za odbieranie i zagospodarowanie odpadów komunalnych od właścicieli nieruchomości zamieszkałych, położonych na terenie Gminy Piaski, odpowiada Zakład Usług Komunalnych w Piaskach Sp. z o.o.
13. W latach 2020–2023 w Gminie Piaski zaobserwowano wzrost ilości wytworzonych odpadów komunalnych zarówno z gospodarstw domowych, jak i z innych źródeł, takich jak usługi komunalne, handel, mały biznes, biura i instytucje.
14. Na terenie Gminy Piaski odnotowano znaczący wzrost udziału odpadów zebranych selektywnie w stosunku do ogółu odpadów, który osiągnął maksymalną wartość prawie 46%, co jest pozytywnym zjawiskiem wskazującym na coraz większą świadomość mieszkańców w zakresie gospodarowania odpadami.
15. Największy udział wśród selektywnie zebranych frakcji miały: szkło, tworzywa sztuczne, odpady biodegradowalne oraz papier i tektura, natomiast istotne znaczenie miały również odpady wielkogabarytowe i odpady opakowaniowe.

6.5. Wnioski z uwarunkowań finansowych

1. Sytuacja finansowa Gminy Piaski w latach 2020–2023 wykazywała zmienność wielkości dochodów, zauważalne są zarówno okresy ich wzrostu, jak i spadku.
2. Głównym źródłem dochodów w Gminie Piaski były dochody własne oraz dotacje.
3. Gmina Piaski osiągała zbliżoną lub nawet wyższą wartość dochodu na 1 mieszkańca niż określoną dla powiatu świdnickiego i województwa lubelskiego.

4. Kwoty wydatków wskazują na znaczne wahania w poszczególnych latach, co może wynikać z dostosowywania wydatków do zmieniającej się sytuacji dochodowej lub realizacją różnej skali inwestycji w poszczególnych latach.
5. Największy udział w strukturze wydatków stanowią: oświata, transport i gospodarka komunalna.
6. Zauważalny jest wzrost udziału wydatków inwestycyjnych w ogólnych wydatkach budżetowych gminy Piaski. Może to świadczyć o jej zaangażowaniu w rozwój infrastruktury oraz poprawę jakości życia mieszkańców.
7. Na koniec 2024 roku liczba złożonych wniosków o dofinansowanie w perspektywie finansowej 2014-2020 wyniosła 189, natomiast liczba decyzji o dofinansowanie wyniosła 110. Łączna wartość decyzji o dofinansowanie to 135 345 872,15 zł.
8. Zdecydowana większość projektów (ponad 87%) realizowana była w ramach Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Lubelskiego.

Spis wykresów

Wykres 1 Udział powierzchni terenów o określonych przeznaczeniach w miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego w Gminie Piaski.....	3
Wykres 2 Zmiany liczby ludności w Gminie Piaski w latach 2020-2024	11
Wykres 3 Liczba ludności w gminach powiatu świdnickiego w 2024 roku	11
Wykres 4 Przyrost naturalny na 1000 ludności Gminy Piaski na tle powiatu świdnickiego i województwa lubelskiego w latach 2020-2023.....	12
Wykres 5 Saldo migracji na 1000 mieszkańców dla Gminy Piaski, powiatu świdnickiego i województwa lubelskiego w latach 2020-2023.....	14
Wykres 6 Gęstość zaludnienia w Gminie Piaski na tle powiatu świdnickiego i województwa lubelskiego w latach 2020-2024	15
Wykres 7 Struktura ludności Gminy Piaski w latach 2020-2024.....	16
Wykres 8 Ludność Gminy Piaski w podziale na osoby w wieku przedprodukcyjnym, produkcyjnym i poprodukcyjnym w latach 2020-2024	16
Wykres 9 Współczynnik obciążenia demograficznego osobami starszymi w Gminie Piaski na tle powiatu świdnickiego i województwa lubelskiego w latach 2020-2024	17
Wykres 10 Fundacje oraz stowarzyszenia i organizacje społeczne działające na terenie Gminy Piaski	18
Wykres 11 Czytelnicy w ciągu roku w Gminie Piaski w latach 2020-2023.....	19
Wykres 12 Frekwencja wyborcza w wyborach do sejmiku województwa, rad powiatów i rad gmin w wyborach samorządowych w 2018 roku i 2024 roku.....	20
Wykres 13 Liczba uczniów w szkołach podstawowych w Gminie Piaski	23
Wykres 14 Struktura wiekowa mieszkańców Gminy Piaski powyżej 65 roku życia w latach 2020-2024.....	24
Wykres 15 Liczba udzielonych porad lekarskich w ramach POZ	26
Wykres 16 Liczba ludności przypadająca na 1 ogólnodostępną aptekę w Gminie Piaski na tle powiatu świdnickiego i województwa lubelskiego w latach 2020-2023.....	26
Wykres 17 Osoby korzystające ze środowiskowej pomocy społecznej w Gminie Piaski w latach 2020-2023	27
Wykres 18 Liczba rodzin i dzieci otrzymujących zasiłek rodzinny w Gminie Piaski w latach 2020-2023.....	28
Wykres 19 Liczba miejscowych zagrożeń według rodzaju zagrożenia występujących w Gminie Piaski w latach 2020-2023.....	30
Wykres 20 Liczba miejscowych zagrożeń w przeliczeniu na 1000 ludności w Gminie Piaski, powiecie świdnickim i województwie lubelskim w latach 2020-2023	30
Wykres 21 Podział pracujących w 2024 r. ze względu na płeć w gminie Piaski na tle powiatu świdnickiego i województwa lubelskiego.....	31
Wykres 22 Struktura zatrudnienia w sektorach gospodarki narodowej w Gminie Piaski oraz powiecie świdnickim i województwie lubelskim w 2023 roku.....	32
Wykres 23 Bezrobotni zarejestrowani w Gminie Piaski w latach 2020-2024.....	32
Wykres 24 Liczba osób fizycznych prowadzących działalność gospodarczą w Gminie Piaski w latach 2020-2024	33
Wykres 25 Struktura gospodarstw rolnych Gminy Piaski według grup obszarowych użytków rolnych w 2020 roku	35

Wykres 26 Porównanie liczby gospodarstw rolnych w Gminie Piaski według wielkości powierzchni użytków rolnych w 2010 roku i 2020 roku.....	36
Wykres 27 Struktura zasiewów wybranych upraw w Gminie Piaski	37
Wykres 28 Podmioty gospodarcze zarejestrowane na 1000 ludności w latach 2020-2024 w Gminie Piaski na tle powiatu świdnickiego i województwa lubelskiego.....	38
Wykres 29 Struktura podmiotów gospodarczych na terenie Gminy Piaski w 2024 roku pod względem ich klas wielkości	39
Wykres 30 Udział dróg poszczególnych kategorii przebiegających w granicach Gminy Piaski	41
Wykres 31 Długość dróg gminnych w Gminie Piaski według typu nawierzchni	42
Wykres 32 Liczba budynków mieszkalnych w Gminie Piaski w latach 2020-2023	43
Wykres 33 Liczba mieszkań na 1000 mieszkańców w Gminie Piaski w latach 2020-2023 ...	44
Wykres 34 Przeciętna powierzchnia użytkowa mieszkania na 1 osobę w Gminie Piaski w latach 2020-2023	44
Wykres 35 Długość czynnej sieci rozdzielczej wodociągowej na terenie Gminy Piaski w latach 2020-2023	45
Wykres 36 Ludność korzystająca z sieci wodociągowej i kanalizacyjnej na terenie Gminy Piaski w latach 2020-2023.....	46
Wykres 37 Długość czynnej sieci gazowej na terenie Gminy Piaski w latach 2020-2023.....	47
Wykres 38 Liczba osób korzystających z sieci gazowej w gminie Piaski w latach 2020-2023	48
Wykres 39 Odpady komunalne wytworzone w ciągu roku w Gminie Piaski	49
Wykres 40 Odpady zebrane selektywnie w relacji do ogółu odpadów w Gminie Piaski w latach 2020-2023	49
Wykres 41 Odpady selektywne zebrane w Gminie Piaski w 2023 roku w podziale na poszczególne frakcje	50
Wykres 42 Dochody Gminy Piaski w latach 2020-2023	51
Wykres 43 Główne źródła dochodów Gminy Piaski w latach 2020-2023	52
Wykres 44 Wydatki Gminy Piaski w latach 2020-2023	53
Wykres 45 Wydatki na 1 mieszkańca Gminy Piaski na tle powiatu świdnickiego i województwa lubelskiego	53
Wykres 46 Udział wydatków inwestycyjnych w wydatkach ogółem Gminy Piaski	54
Wykres 47 Dochody i wydatki ogółem w Gminie Piaski	55
Wykres 48 Liczba wniosków i decyzji o dofinansowanie w perspektywie finansowej 2014-2020 w podziale na poszczególne programy operacyjne według stanu na koniec 2024 roku	56

Spis tabel

Tabela 1 Powierzchnia objęta obowiązującymi planami na terenie Gminy Piaski, powiatu świdnickiego i województwa lubelskiego.....	3
Tabela 2 Charakterystyka JCWP na terenie Gminy Piaski.....	5
Tabela 3 Zameldowania i wymeldowania na terenie Gminy Piaski w podziale na kierunek z i do miast oraz wsi	13
Tabela 4 Zmiany liczby dzieci do lat 3. objętych opieką w żłobku na terenie Gminy Piaski ...	22

Tabela 5 Liczba dzieci w wieku przedszkolnym oraz objętych wychowaniem przedszkolnym w Gminie Piaski w latach 2020-2023	23
Tabela 6 Wskaźnik skolaryzacji brutto w szkołach podstawowych na terenie Gminy Piaski w latach 2020-2023	24
Tabela 7 Zmiany liczby ludności w wieku powyżej 65 roku życia na terenie Gminy Piaski, powiatu świdnickiego i województwa lubelskiego	25
Tabela 8 Udział bezrobotnych zarejestrowanych w liczbie ludności w wieku produkcyjnym w Gminie Piaski na tle powiatu świdnickiego i województwa lubelskiego w latach 2020-2024	33
Tabela 9 Liczba nowo zarejestrowanych podmiotów gospodarczych w rejestrze REGON wg formy prawnej w Gminie Piaski w latach 2020-2024	38
Tabela 10 Długość sieci kanalizacyjnej w relacji do długości sieci wodociągowej w Gminie Piaski na tle powiatu świdnickiego i województwa lubelskiego w latach 2020-2023.....	46
Tabela 11 Udział mieszkań wyposażonych w poszczególne instalacje na terenie Gminy Piaski, powiatu świdnickiego i województwa lubelskiego w 2023 roku.....	47
Tabela 12 Dochody na 1 mieszkańca Gminy Piaski na tle powiatu świdnickiego i województwa lubelskiego w latach 2020-2023.....	52
Tabela 13 Projekty realizowane przez Gminę Piaski ze środków UE w perspektywie finansowej 2014-2020	56
Tabela 14 Projekty realizowane przez Gminę Piaski ze środków UE w perspektywie finansowej 2021-2027	57

Spis map

Mapa 1 Położenie Gminy Piaski na tle województwa lubelskiego	1
Mapa 2 Położenie Gminy Piaski na tle powiatu świdnickiego	1
Mapa 3 Położenie Gminy Piaski na tle Lubelskiego Obszaru Metropolitalnego	1
Mapa 4 Położenie fizycznogeograficzne Gminy Piaski	2
Mapa 5 Pokrycie terenu Gminy Piaski	4
Mapa 6 Mapy zagrożenia powodziowego	7
Mapa 7 Formy ochrony przyrody zlokalizowane na terenie Gminy Piaski	8
Mapa 8 Rozkład opadów atmosferycznych w Polsce w 2023 roku	9
Mapa 9 Roczne sumy usłonecznienia w 2024 roku	10
Mapa 10 Mapa glebowo-rolnicza Gminy Piaski	34
Mapa 11 Sieć dróg na terenie Gminy Piaski	42